

לאומי | דוח על הסיכונים 2022

תוכן העניינים¹

עמוד	
	חלק 1 מידע כללי
4	דוח על הסיכונים
4	מטרה ועקרון הגילוי
5	מידע צופה פני עתיד
6	תחולת היישום
7	
8	חלק 2 יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול הסיכונים ונכסי סיכון משוקללים
8	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM 1)
10	גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים (OVA)
11	מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו
17	הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר
20	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
21	מידע נוסף על נכסי סיכון משוקללים
23	חלק 3 הרכב ההון
23	הרכב ההון הפיקוחי (CC 1)
25	מידע נוסף על הון והלימות הון
32	חלק 4 יחס המינוף
32	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR 1)
33	יחס המינוף (LR2)
34	חלק 5 סיכון אשראי
34	מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)
38	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR 1)
38	שינויים במלאי החובות בסיווג לא צובר (CR2)
38	גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)
41	סיכון אשראי לפי ענפי משק
45	חשיפות אשראי לפי יתרת תקופה לפירעון
46	חשיפות למדינות זרות
49	שיטות להפחתת סיכון אשראי (CRC)
50	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)
51	השימוש בדירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי (CRD)
52	הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4)
53	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)
54	מידע נוסף על סיכון אשראי
61	חלק 5א סיכון אשראי של צד נגדי
61	סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)
62	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
62	הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)
63	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)
64	הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)
65	חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)
65	חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8)
66	חלק 6 סיכון שוק
66	סיכון שוק (MRA)
70	סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR 1)

¹ למידע בנוגע לראשי התיבות בשמות הגילויים ראה מקרא בסוף הדוח.

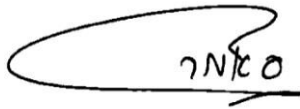
71	חלק 6 סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר
71	מטרות ויעדים בנייהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי
73	מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר
76	מידע נוסף על סיכון ריבית
80	חלק 6 סיכון מניות
81	חלק 7 סיכון הנזילות וסיכון המימון
83	יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LIQ1)
84	גילויים נוספים בגין יחס כיסוי נזילות (LIQA)
85	יחס מימון יציב נטו - טבלת גילויים עיקריים (LIQ2)
87	מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון
90	חלק 8 סיכון תפעולי
93	חלק 9 סיכון אקלים וסביבה
95	חלק 10 סיכונים אחרים
95	סיכון רגולציה
95	סיכון ציזת
96	סיכון משפטי
97	סיכון מוניטין
97	סיכון אסטרטגי
98	סיכון מודל
98	סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct)
98	סיכון מאקרו כלכלי
100	חלק 11 תגמול
100	גילוי איכותי במסגרת לוח (REMA)
106	תגמול שהוענק במהלך שנת הדיווח (REM1)
107	תשלומים מיוחדים (REM2)
108	תגמול נדחה (REM3)
108	מידע נוסף על תגמול
109	תוספת א' קשרים בין הדוחות הכספיים ובין חשיפות פיקוחיות
109	הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי לפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (LI1)
111	הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי (CC2)
113	המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים (LI2)
113	הבהרות להבדלים בין סכומי החשיפה החשבונאית לסכומי החשיפה הפיקוחית (LIA)
114	תוספת ב' איגוח
114	חשיפות איגוח (SECA)
115	חשיפות איגוח בתיק הבנקאי (SEC1)
116	חשיפות איגוח בתיק למסחר (SEC2)
117	חשיפות איגוח בתיק הבנקאי ודרישות ההון הקשורות אליהן - תאגיד בנקאי הפועל כיום או כמממן (SEC3)
117	חשיפות איגוח בתיק הבנקאי ודרישות ההון הקשורות אליהן - תאגיד בנקאי הפועל כמשקיע (SEC4)
118	מקרא

חלק 1 - מידע כללי

דוח על הסיכונים

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022 (להלן: "דוח על הסיכונים") של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק"). הדוח על הסיכונים ערוך בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות כנדבר 3 של ועדת באזל, כפי שאומצו במסגרת הוראות הדיווח של בנק ישראל, ומידע נוסף על סיכונים.

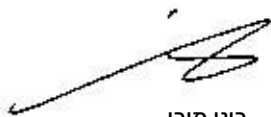
דוח זה מהווה מידע משלים ונלווה לדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק ולדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022 ויש לקרוא אותו יחד עם המידע המוצג בהם.

ד"ר סאמר חאגי' יחיא
יו"ר הדירקטוריון

חנן פרידמן
מנכ"ל

רון מורי
סמנכ"ל בכיר ראש חטיבת
ניהול סיכונים

13 במרס 2023

מטרה ועקרון הגילוי

הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל, ההון, חשיפות הסיכון ותהליכי הערכת הסיכון.

המידע בדוח זה כולל:

- דרישות גילוי שפורסמו על ידי ועדת באזל (דרישות נדבך 3).
  - דרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הוועדה ליציבות פיננסית (FSB) באמצעות צוות משימה לשיפור הגילוי (EDTF).
  - דרישות גילוי נוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (מידע נוסף).
- הדוח נערך בהתאם לדרישות הפיקוח על הבנקים בנוגע לגילוי לפי הוראות נדבך 3 של ועדת באזל ומידע נוסף על סיכונים, כפי שמעודכנות מעת לעת, ובהתאם לעקרונות המפורטים להלן:
- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופה המקבילה בשנת הדיווח הקודמת כנדרש בהוראות.
  - המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמש בסיס לחישוב של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות ובחלקו על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
  - המידע האיכותי בנוגע לחשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם מפורט ברובו במסגרת דוח זה. מידע רלוונטי נוסף ניתן למצוא בפרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2022 (להלן: "דוח הדירקטוריון וההנהלה").
- בנוסף, החל מהדוחות הכספיים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2022, אימץ הבנק פרקטיקות גילוי מובילות בעולם כפי שנקבעו על ידי ה-TCFD בתחום האקלים. לאור זאת, למידע נוסף בנושא סיכונים אקלים וסביבה יש לעיין בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2022.

מידע צופה פני עתיד

דוח על הסיכונים כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים, כגון: "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע", "אומדן", "תרחיש", "עשוי", "יכול", "יהיה", "אופטימי", "פסימי", "הנחות", חלופות" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח על הסיכונים נסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות שאמנם תחזיות אלה תתממשנה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

תחולת היישום

א. הקבוצה מפוקחת על בסיס מאוחד על ידי הפיקוח על הבנקים בננק ישראל. איחוד החברות המאוחדות ורישום השווי המאזני של החברות הכלולות הינו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות בנק ישראל. ליום 31 בדצמבר 2022 לא קיימים הבדלים בין בסיס האיחוד לפי כללי החשבונאות ובסיס האיחוד הפיקוחי למטרות הלימות הון. כנדרש בהוראות בנק ישראל, הנתונים המוצגים במסגרת דרישות הגילוי הפיקוחיות בהתאם להוראות ועדת באזל שנכללו בדוח זה מוצגים על בסיס מאוחד בלבד ומבוססים על המידע הפיננסי המוצג בדוחות הכספיים, בהתאמות המתחייבות מיישום הוראות ועדת באזל (כגון: הניכויים מההון, מכשירי חוב הכשירים להיכלל בהון הרגולטורי, טיפול מיוחד בהשפעה חשבונאית בגין תכנית התייעלות על הון הבנק וחישוב מותאם בגין התחייבויות אקטואריות מיוחדות).

ב. נכון ליום 31 בדצמבר 2022, פעילות הבנק באמצעות שלוחות חו"ל, הינה בבריטניה בלבד.

למידע נוסף בנוגע לשלוחת הבנק בבריטניה ראה חלק "גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים" בהמשך דוח זה.

המגבלות הרגולטוריות העיקריות על העברת אמצעים נזילים או הון פיקוחי בין חברות הקבוצה בארץ ובחו"ל

בנק ישראל אינו מגביל הפקדה של פיקדונות על ידי הבנק בחברות הקבוצה בארץ ובחו"ל, אולם הטיל מגבלות על השקעות בהון ובכתבי התחייבות בחברות חו"ל על ידי הבנק. לכל הגדלת השקעה או ירידה בהחזקה בכל סוג של אמצעי שליטה אל מתחת ל-80% נדרש אישור מראש של בנק ישראל.

חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול הסיכונים ונכסי סיכון משוקללים

יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

	ה	ד	ג	ב	א	
	31 בדצמבר 2021	31 במרס 2022	30 ביוני 2022	30 בספטמבר 2022	31 בדצמבר 2022	על בסיס מאוחד, ליום:
הון זמין (במיליוני ש"ח)						
1	43,117	42,563	44,910	47,245	48,797	הון עצמי רוברד 1 (א)(ט)
א1	43,013	42,074	44,484	47,186	48,748	הון עצמי רוברד 1, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
2	43,117	42,563	44,910	47,245	48,797	הון רוברד 1 (א)
א2	43,013	42,074	44,484	47,186	48,748	הון רוברד 1, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
3	53,265	53,466	55,890	59,151	60,817	הון כולל (א)(ט)
א3	52,937	52,977	55,463	59,093	60,767	הון כולל, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
נכסי סיכון משוקללים (במיליוני ש"ח)						
4	374,776	394,779	399,169	414,093	425,643	סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA) (א)(ט)
יחסי הלימות הון, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (באחוזים)						
5	11.50%	10.78%	11.25%	11.41%	11.46%	יחס הון עצמי רוברד 1 (א)(ט)
א5	11.47%	10.71%	11.13%	11.25%	11.29%	יחס הון עצמי רוברד 1, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
6	11.50%	10.78%	11.25%	11.41%	11.46%	יחס הון רוברד 1 (א)
א6	11.47%	10.71%	11.13%	11.25%	11.29%	יחס הון רוברד 1, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
7	14.21%	13.54%	14.00%	14.28%	14.29%	יחס הון כולל (א)
א7	14.12%	13.42%	13.99%	14.27%	14.26%	יחס הון כולל, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
א11	9.19%	10.19%	10.20%	10.21%	10.21%	יחס הון עצמי רוברד 1 הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים (ט)
א12	2.31%	0.59%	1.05%	1.20%	1.25%	יחס הון עצמי רוברד 1 זמין, מעבר לנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים (ט)
יחס המינוף, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (ט)						
13	711,125	720,542	718,134	744,777	766,895	סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
14	6.06%	5.91%	6.25%	6.34%	6.36%	יחס המינוף (באחוזים)
א14	6.05%	5.84%	6.19%	6.34%	6.36%	יחס המינוף, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות (באחוזים)
יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (ט)						
15	189,707	196,167	183,198	187,627	190,351	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (במיליוני ש"ח)
16	153,487	162,960	149,972	147,176	145,214	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים, נטו (במיליוני ש"ח)
17	124%	120%	122%	127%	131%	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)
יחס מימון יציב נטו, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (ט)						
18	379,338	387,147	389,898	391,522	401,588	סך הכל מימון יציב זמין
19	290,290	305,798	306,862	309,793	312,954	סך הכל מימון יציב נדרש
20	131%	127%	127%	126%	128%	יחס מימון יציב נטו (באחוזים)

ראה הערות בעמוד הבא.

הערות:

- (א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכניות התייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל", הפוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2022 וליום 30 בספטמבר 2024 בהתאמה. לפרטים נוספים על השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות ראה "הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית" בחלק 3 בהמשך הדוח.
- (ב) יחס הון רוברד 1 המזערי הנדרש יחס ההון הכולל המזערי הנדרש עד ליום 31 במרס 2020 הינם 10%-13.5% בהתאמה. ביום 31 במרס 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת שעה לצורך התמודדות עם משבר הקורונה לפיה יחס הון עצמי רוברד 1 המזערי הנדרש יחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 9%-12.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רוברד 1 התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. נתונים בתקופות קודמות עודכנו בעקבות הבהרות הפיקוח על הבנקים כי דרישת הון הנוספת בגין הלוואות לדיור תתווסף ליחס הון עצמי רוברד 1 בלבד. החל מיום 1 בינואר 2022, דרישות ההון המזעריות שחלות על הבנק הינן 10% ליחס הון עצמי רוברד 1 (בתוספת דרישות ההון בגין יתרת הלוואות לדיור) ו-13.5% ליחס הון כולל. לפירוט נוסף על הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה ראה פרק גישת התאגיד הבנקאי להערכת הלימות ההון להלן.
- (ג) להרחבה בנושא יחס המינוף ראה חלק 4 בהמשך הדוח.
- (ד) יחס כיסוי הנזילות של הבנק חושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות במהלך הרבעון המדווח. להרחבה בנושא יחס כיסוי נזילות ראה חלק 7 בהמשך הדוח.
- (ה) להרחבה בנושא יחס מימון יציב נטו ראה חלק 7 בהמשך הדוח.
- (ו) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024.
- (ז) ביום 5 בספטמבר 2022 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור הפיקוח על הבנקים, לשנות את אופן מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי. על פי שיטת המדידה החדשה, בכל רבעון הבנק יחשב את השינוי בהתחייבות לפנסיה כתוצאה משינויים בריבית ההיוון בניכוי השינוי בשווי הנכסים שיועדו מראש לגידור התחייבויות אלו. השינוי בהתחייבות לפנסיה נטו, לאחר השפעת המס, יפרס באופן לינארי על פני ארבעה רבעונים, החל מהרבעון עבורו בוצע החישוב. יישום השיטה החדשה נכנס לתוקף ביום 1 ביולי 2022 ויהיה בתוקף עד המוקדם מבין השניים: א) דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2029 (כולל) או ב) מועד הדוח הכספי בו הממוצע לאורך ארבעה רבעונים האחרונים של סכום ההתחייבויות הפנסיוניות יהיה נמוך מסך של 10 מיליארד ש"ח, צמוד למדד (מהמדד הידוע ביום 1 ביולי 2022 ועד למדד הידוע בתאריך הדוח הכספי הרלוונטי). במקביל בוטל אישור הפיקוח למדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי חישוב ההון הפיקוחי לפי ממוצע נע של תשואות השוק לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימו במועד הדיווח הרלוונטי, שהיה בתוקף החל מהדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2016.

לפרטים נוספים בדבר מדדים אלה לרבות גילוי כמותי מפורט ראה בהמשך דוח זה.

גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים (OVA)

הפעילות העסקית של הבנק כרוכה בניהול סיכונים פיננסיים ושינויים פיננסיים. הסיכונים הפיננסיים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם: סיכונים אשראי שהינם אינטגרליים בעיסוק הליבה של הבנק וכן סיכונים שוק, הון ונזילות וכן סיכונים פיננסיים הקשורים לאקלים וסביבה (climate-related). לצד ניהול הסיכונים הפיננסיים, פעילות הבנק כרוכה בסיכונים שאינם פיננסיים אשר ניהולם הינו תנאי הכרחי לעמידה במטרות השוטפות ובמטרות ארוכות הטווח של הקבוצה. בין סיכונים אלה נכללים סיכונים תפעוליים, לרבות סיכונים טכנולוגיים, סיכון סייבר, סיכון רגולציה, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי, סיכון מודלים, סיכון הבנקאות ההוגנת (conduct) וסיכון מאקרו כלכלי.

אסטרטגיית ניהול הסיכונים בלאומי הינה שמירה על יציבות הקבוצה ותמיכה בהשגת היעדים העסקיים. מטרות אלו מושגות תוך עמידה בתיאבון הסיכון שהוגדר, במדיניות ובמגבלות הנגזרות מהם, אשר יוצרים גבולות גזרה לפעילות העסקית. מסגרת ניהול הסיכונים כוללת מנגנונים לזיהוי סיכונים ואמידתם, הגדרת מבנה ארגוני ותחומי אחריות לניהולם לרבות מנגנוני בקרה ודיווח נאותים.

בבנק מתבצעת פעילות מתמדת לשרוג תשתית ניהול הסיכונים וניתוח תמונת הסיכון, דבר המאפשר קבלת החלטות באופן מושכל.

מסגרת העבודה המשמשת לצורך אמידת הסיכונים וניהולם וכבסיס לקבלת החלטות כוללת:

- א. תיאבון הסיכון, אשר מתווה את גבולות הגזרה לפעילות העסקית, הן בשגרה והן תחת תרחיש קיצון, ואשר מגדיר בין היתר את המדיניות ואת מגבלות הסיכון לכל סוג סיכון, בהלימה ליעדים האסטרטגיים של הקבוצה.
- ב. תהליכי עבודה מוגדרים לניתוח וניהול הסיכון ברמת העסקה הבודדת, בהתאם לפרמטרים שונים שמבדלים סוגי עסקאות שונים, וברמת התיק הכולל.
- ג. דוחות תקופתיים להערכת הסיכון תוך התייחסות לשינויים בסביבה בה פועל הבנק והערכת השלכות של תרחישים ברמות חומרה שונות.
- ד. הגדרת תכניות פעולה להתמודדות מול הסיכונים והפחתתם.

השיטות ונהלי העבודה בתחום ניהול הסיכונים נבחנים ומתעדכנים באופן שוטף, תוך התחשבות בשינויים החלים בסביבה העסקית ובדרישות בנק ישראל וגורמי רגולציה נוספים.

כחלק מהיערכות הבנק להתמודדות עם סיכונים המיוחסים לאקלים וסביבה, הבנק גיבש מסמך מדיניות לניהול סיכונים אלה ועוסק בתהליך הטמעת המדיניות הנ"ל במסגרת תכנית עבודה רב שנתית. במסגרת זו, קבע הבנק תהליך לזיהוי של סיכונים המיוחסים ומגבש גישות לניהולם. לפירוט נוסף, ראה פרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2022.

הערכת הסיכונים ברמה הכוללת של הקבוצה וברמת הפעילות והעסקה הבודדת מבוססת על מספר מתודולוגיות, חלקן מבוסס על הערכות מומחים בכל תחום פעילות וחלקן האחר על מודלים סטטיסטיים מסוגים שונים. השינויים בסביבת הסיכון בארץ ובעולם והשינויים בתפיסת הסיכון מחייבים את הבנק לבחון מעת לעת צורך בעדכון הערכותיו והמתודולוגיות שבהן הוא משתמש, תוך אתגור הדברים, שמבוצע על ידי גורמים פנימיים ולעתים תוך הסתייעות במומחים חיצוניים.

המודל העסקי

בנק לאומי וחברות הבנות שלו מהווים את אחת הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל. כקבוצה בנקאית מובילה בישראל ובמטרה להשיג רווחיות נאותה לאורך זמן, לאומי בוחן כל העת את המגמות והשינויים בסביבה העסקית בה הוא פועל, ומגבש אסטרטגיה המתמודדת עם שינויים אלו.

לאומי נמצא בעיצומו של תהליך יישום אסטרטגיית צמיחה הממוקדת תשואה להון. כחלק מאסטרטגיה זאת, לאומי אימץ שני כיווני פעולה מרכזיים: מצד אחד התאמה של מודל הבנק, תוך שימת דגש על המשך מתן שירות מקצועי ואיכותי לכל סוגי הלקוחות בהתאם לצרכיהם, העדפותיהם וקצב אימוץ החדשנות הדיגיטלית שלהם, ומצד שני בנייה של שירותים ומוצרים חדשים, המבוססת בעיקר על הדיגיטל והחדשנות הטכנולוגית. שני כיווני פעולה אלו תלויים ומשולבים עם ההכרח להתייעל ולמקסם את ניצול ההון תוך כדי עמידה ביעדי הלימות ההון.

למידע נוסף ראה פרק סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו

מבנה הממשל התאגידי לניהול הסיכונים בבנק, תהליכים ופונקציות מפתח

ניהול הסיכונים בלאומי מבוסס על שלושה "קווי הגנה" כפי שנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310 - "ניהול סיכונים".

1. קו הגנה ראשון - הנהלות קווי העסקים, יחידות התמך ולאומי טכנולוגיות, נושאות באחריות מלאה לניהול הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם וליישום סביבת בקרה נאותה על פעילותם באמצעות תהליכי זיהוי, מדידה, ניטור, בקרה הפחתה ודיווח.

2. קו הגנה שני - החטיבה לניהול סיכונים, שהינה פונקציה בלתי תלויה האחראית לתכנון ולפיתוח של מסגרת העבודה הכוללת לניהול סיכונים בבנק, תחומי האחריות המרכזיים של החטיבה לניהול סיכונים עומדים בהגדרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310, לרבות אחריות על ניהול הסיכונים ברמת הקבוצה והבנק, יצירת תמונה כוללת ועדכנית של הסיכון לצורך קבלת החלטות, הובלה בכתיבת מדיניות הסיכונים של לאומי בכל הסיכונים המרכזיים, סיוע לדירקטוריון בניכוש תיאבון הסיכון של הבנק והובלת תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP).

קו ההגנה השני כולל פונקציות נוספות, כגון: היועצת המשפטית הראשית של הבנק האחראית על ניהול הסיכונים המשפטיים והחשבונאית הראשית אשר באחריותה הדיווח הכספי וה-SOX.

3. קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית כפופה ישירות לדירקטוריון. באחריות הביקורת הפנימית ביצוע ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקורות, התהליכים והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום הוראות חוק והנחיות של ההנהלה והדירקטוריון.

דירקטוריון הבנק אחראי, בין השאר, על התוויית אסטרטגיית הסיכון הכוללת לרבות תיאבון הסיכון, פיקוח על מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, אישור המבנה הארגוני, אישור מדיניות ניהול סיכונים עבור כל אחד מהסיכונים המהותיים, פיקוח ואתגור של רמות הסיכון אליהם נחשפים הקבוצה והבנק תוך וידוא הלימה לתיאבון הסיכון וציות להוראות חוק ורגולציה.

מנהל הסיכונים הראשי, אשר הינו חבר הנהלת הבנק וראש החטיבה לניהול סיכונים, אחראי להובלת ניהול הסיכונים העיקריים בקבוצה ובבנק.

בכפוף למנהל הסיכונים הראשי מכהנים ראש מערך סיכוני אשראי, ראש מערך הציות וראשי אגפים לניהול הסיכונים השונים, שניהולם כקו שני הינו באחריות החטיבה לניהול סיכונים, כפי שמפורט בתרשים בהמשך.

הבנק פועל ליישום מסגרת ניהול סיכונים קבוצתית, הכוללת עקרונות בתחום ממשל תאגידי ובקרה, ככל שאינם סותרים את הוראות החוק והרגולציה המקומית. בכל חברת בת בארץ ובחו"ל מונה מנהל סיכונים ראשי אשר כפוף ניהולית למנכ"ל חברת הבת ובכפיפות מקצועית עקיפה (Dotted Line) למנהל הסיכונים הראשי של הקבוצה.

השליטה והבקרה על ניהול הסיכונים מתבצעות על ידי ועדות לניהול הסיכונים. הוועדות השונות דנות בהיבטים של חשיפות הסיכון השונות, התוויית מסמכי מדיניות, בחינת פרופיל הסיכון מתודולוגיות ומודלים למדידת החשיפה וכן קובעות מגבלות פנימיות ותהליכי בקרה בהתאם לתנאי השוק ולתיאבון הסיכון של הבנק. להלן פירוט הוועדות:

- ועדת ניהול סיכונים של הדירקטוריון
- ועדת הביקורת של הדירקטוריון
- ועדת אשראי ועסקים של הדירקטוריון
- ועדת ממשק שומרי סף של הדירקטוריון
- ועדת ניהול סיכונים עליונה בראשות המנכ"ל, בה חברים כל חברי ההנהלה
- ועדות ניהול סיכונים לפי נושאים שונים בראשות ראש חטיבת ניהול סיכונים ובהשתתפות הגורמים העסקיים:
  - ועדה עליונה לניהול סיכוני אשראי
  - ועדה עליונה לניהול סיכוני שוק
  - ועדה עליונה לניהול סיכונים תפעוליים
  - ועדה עליונה לניהול סיכונים בשלוחות בחו"ל
  - ועדה עליונה לניהול סיכוני מודלים
  - ועדת סיכון תשואה כולל

- ועדה עליונה לניהול סיכוני מוצר חדש
- ועדת ניהול סיכוני ציות עליונה בראשות קצין הציות הראשי
- ועדת יישום בנקאות חוצת גבולות בראשות היועצת המשפטית הראשית
- ועדת גילוי בדבר יעילות הבקורות והנהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים ובדבר שינוי בבקרה הפנימית על דיווח כספי - SOX בראשות המנכ"ל הראשי בה חברים כל חברי ההנהלה.

ניהול הסיכונים בחברות הבנות מבוצע בהתאם לעקרונות שנקבעו ברמת הקבוצה כאשר מסמכי המדיניות של חברות הבנות נמצאים בהלימה למדיניות הקבוצתית תוך שהם משקפים שינויים רלוונטיים ככל שנדרש. בכל אחד מתחומי הסיכון נקבע תיאבון הסיכון, מגבלות וסמכויות, וכן קיימות מערכות בקרה ודוחות ניהוליים תקופתיים הבודקים את המגבלות מול המצב בפועל ומבוצע פיקוח על ידי הדירקטוריון של כל חברת בת.

תרבות ניהול הסיכונים והטמעתה

בקבוצת לאומי קיימת תרבות ארגונית המבוססת על ניהול סיכונים איתן המהווה מפתח לניהול סיכונים אפקטיבי. החטיבה לניהול סיכונים מעורבת ומלווה תהליכים מרכזיים של הקבוצה על מנת לוודא שתהליכי ניהול הסיכונים מוטמעים כחלק מהעשייה העסקית. כמו כן, הבנק דוגל בקיום הדרכות שוטפות, הן לצורך חיזוק המקצועיות של העוסקים בניהול הסיכון בקבוצה והן לצורך הטמעת תרבות ניהול הסיכונים ועקרונות ניהול הסיכון בקווי העסקים השונים.

העקרונות המרכזיים בתרבות הסיכון אשר מנחים את הבנק הם:

- ממשל תאגידי הכולל שלושה קווי ההגנה (קווי העסקים, ניהול סיכונים בלתי תלוי והביקורת הפנימית).
- תיאבון הסיכון של הקבוצה והמדיניות לניהול הסיכונים השונים מאושרים על ידי הדירקטוריון. בנוסף, מתקיימים תהליכים רוחביים, כגון: ה-ICAAP (תהליך הערכת נאותות הלימות ההון), תרחישי קיצון ושילוב ניהול סיכונים בתכנית העבודה של הבנק. הפעילות העסקית וניהול הסיכונים והבקורות מאורגנים באופן אפקטיבי לצורך מזעור ניגודי עניינים בקרב העובדים והיחידות הארגוניות. הרמה המקצועית של העובדים הולמת את מורכבות תפקידם והסיכון המנוהל על ידם.
- ניהול סיכונים דיפרנציאלי בראייה כוללת - ניהול כלל הסיכונים המהותיים והממשק ביניהם, תוך הבאה בחשבון של מידת החפיפה בין הסיכונים.
- קיום מבנה ארגוני וסמכויות מוגדרים התומכים ומחזקים את הבנת האחריות והסמכות של הגורמים האחראיים על ניהול הסיכונים.
- תרבות ניהול הסיכונים בבנק מעודדת תקשורת פתוחה שיתוף מידע והתייעצות לרוחב ולאורך הארגון, המהווה נדבך נוסף המסייע בתהליך קבלת החלטות.
- בבנק קיימים כלים לזיהוי והערכה סיכונים תוך הסדרת אמצעי פיקוח, בקרה ודיווח.
- קיום תהליך אישור מוצר חדש - הוגדרה מדיניות לאישור מוצרים חדשים וליווי הטמעתם, שינויים משמעותיים במוצרים או בפעילויות קיימות וכניסה לשוקים חדשים. תהליך האישור כולל בחינה של הסיכונים הגלומים במוצר החדש והשפעתם על פרופיל הסיכון.
- הבנק מקדם ומטמיע תרבות של הוגנות עסקית תוך התחשבות בצרכי הלקוח.
- הבנק רואה בניהול סיכונים אקלים וסביבה כחלק אינטגרלי מפעילותו העסקית ומסגרת כוללת לניהול הסיכונים. כך שלתפיסתו תרבות ניהול הסיכונים של הבנק תתייחס לניהול סיכונים אלה כחלק בלתי נפרד מניהול הסיכונים המרכזיים של הבנק.
- הפעילות בבנק מנוהלת על פי עקרונות הקוד האתי אשר מבטאים את ערכי הליבה של הבנק.

תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process)

תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP) משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים שהקבוצה חשופה אליהם, הן במצב עסקים רגיל והן תחת תרחיש קיצון, על מנת לוודא שהון הקבוצה בפועל עולה על דרישות ההון האמורות בכל זמן. במסגרת התהליך נבחנו תיאבון הסיכון וסיבולת הסיכון ונערך תהליך מקיף של מיפוי והערכת הסיכונים אליהם הקבוצה חשופה.

מביצוע התהליך עולה כי לבנק יש הון ונזילות הולמים להתמודדות עם כלל הסיכונים שזוהו, הן במצב עסקים רגיל והן בהתממשות תרחישי קיצון חמורים.

תוצרי התהליך מרוכזים במסמך ה-ICAAP שמוגש לפיקוח על הבנקים מדי שנה.

תיאבון הסיכון

תיאבון הסיכון של הקבוצה מתווה את גבולות הגזרה לפעילות העסקית, הן בשגרה והן תחת תרחיש קיצון. תיאבון הסיכון מותאם לאסטרטגיה של לאומי ולגבולות המיקוד העסקי שבהם בחר להתמקד בפועל ובראייה צופה פני עתיד. תיאבון הסיכון מתייחס לאופן ההתנהלות של לאומי בזיהוי, מדידה, בקרה, ניהול והפחתה של הסיכונים, כאשר להתנהלות זו השפעה ישירה על פרופיל הסיכון השיורי של הקבוצה. מגבלות תיאבון הסיכון נבחנות מידי שנה במסגרות היעודיות השונות ומאושרות בראייה כוללת על ידי הדירקטוריון במסגרת תהליך ה-ICAAP.

הצהרת תיאבון הסיכון של הקבוצה דנה בהיקף וסוגי הסיכון המצרפי שהבנק מעוניין לשאת על מנת להשיג את היעדים העסקיים שלו. לצורך כך, נקבעו מדדים בתחומים שונים, הן כמותיים והן איכותיים, המבוססים על הנחות צופות פני עתיד. מסמך תיאבון הסיכון מהווה נקודת ייחוס למסמכי המדיניות הספציפיים לכל סוג סיכון אשר בהם מפורטות מגבלות סיכון נוספות והנחיות לניהול הסיכון.

שימוש במבחני קיצון במסגרת ניהול הסיכונים

ביצוע מבחן קיצון אחיד הינו סטנדרט בין-לאומי מקובל ונדרש בהתאם להמלצות ועדת באזל, ותורם להבנת מוקדי הסיכון להם חשופה המערכת הבנקאית ובנק בודד. תהליך זה מחזק את השקיפות במערכת הבנקאית, מאפשר לבחון את עמידותם של התאגידים הבנקאיים במצב של התפתחות תנאי שוק שליליים ולהשוות ביניהם. התהליך תומך בשיפור המתודולוגיות והבנת גורמי הסיכון בתאגידים הבנקאיים ובפיקוח על הבנקים.

החל משנת 2012 הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל עורך מבחן קיצון מאקרו כלכלי למערכת הבנקאית המבוסס על תרחיש אחיד. במסגרת זו אומד הבנק את תוצאות המבחן באמצעות מגוון של מודלים ומתודולוגיות המתבססות גם על "הערכות מומחה" סובייקטיביות.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2023 הוערכו בבנק השפעות התרחיש האחד לשנת 2022, כפי שהוגדר על ידי בנק ישראל, שהינו תרחיש קיצון גלובלי.

הפיקוח על הבנקים משלב את תוצאות מבחן הקיצון האחד כרכיב משלים בתהליכי ההערכה הפיקוחיים (SREP), לרבות התייחסות כמותית ואיכותית. במקביל נדרשים התאגידים הבנקאיים לשלב את מבחן הקיצון האחד בתהליך פנימי להערכת נאותות הלימות ההון בבנקים (ICAAP).

בנוסף, בקבוצת לאומי קיים סט של מבחני קיצון פנימיים המתעדכן באופן שוטף, במטרה לבחון מוקדי סיכון עיקריים לאור ההתפתחויות השונות בסביבה בה פועל הבנק.

השפעת מבחני הקיצון החמורים ביותר נבחנת גם לגבי תכנון ההון של הקבוצה במטרה לבדוק שהקבוצה עומדת בכל המגבלות הרגולטוריות והפנימיות שנקבעו בקשר להתממשות התרחישים.

פרופיל הסיכון - הגדרת חומרת גורמי הסיכון

פרופיל הסיכון של לאומי נבחן רבעוני במסגרת דוח החשיפות המדווח לדירקטוריון אחת לרבעון. בחינת פרופיל הסיכון מתבצעת, בין השאר, באמצעות מתודולוגיה לסיווג רמת החומרה של החשיפות לסיכונים השונים. המתודולוגיה מבוססת על כימות השפעת התממשות תרחישים שונים על הון הקבוצה, קרי על יציבותה, וכוללת גם "הערכות מומחה" מקרב הגורמים הרלוונטיים בבנק.

ברבעון השלישי לשנת 2022 הועלתה הערכת רמת חומרת סיכון הנזילות מ"נמוך" ל"נמוך-בינוני" על רקע השינויים בסביבת המאקרו והעלייה בעלויות גיוס הנזילות בארץ ובעולם.

סיכון הריבית וסיכון המרווח מחושבים על כלל הנכסים וההתחייבויות של הבנק לרבות ההתחייבות לעובדים, ולפיכך הוחלט החל מהדוחות הכספיים לשנת 2022 כי לא נדרש להציג את גורם סיכון הפנסיה כנפרד.

למידע נוסף ראה פרק החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

בנק לאומי ארה"ב ועסקת המיזוג עם Valley National Bancorp

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר Bank Leumi Corporation ("BLC"), תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) המחזיק בשליטה מלאה ב-BLUSA, בהסכם מיזוג עם Valley National Bancorp ("Valley").

ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג.

Valley הינה חברת החזקות בנקאית שמחזיקה ב-Valley National Bank ("Valley Bank"). Valley Bank הוקם בשנת 1927.

עם השלמת העסקה וביצוע הליכי המיזוג, BLC מוזגה ל-Valley ו-BLUSA מוזגה ל-Valley Bank ("הסכם המיזוג").

התמורה בגין העסקה שולמה לבנק במניות Valley (90% מהתמורה) והיתרה במזומן. עם השלמת העסקה מחזיק הבנק בכ-14.2% מהון המניות של Valley והוא אינו בעל שליטה אולם נכון למועד פרסום הדוח הוא בעל המניות הגדול ביותר ב-Valley.

כתוצאה מהמיזוג נרשם רווח נטו ממש בסך של כ-645 מיליון ש"ח. מתוך הסכום האמור, סך של כ-194 מיליון ש"ח נרשם ברבעון הראשון של שנת 2022 וסך של כ-451 מיליון ש"ח נרשם ברבעון השני של שנת 2022.

החל מיום 1 באפריל 2022 הבנק מטפל בהשקעתו ב-Valley בשיטת השווי המאזני וסיווג את ההשקעה ב-Valley כפעילות חוץ משטבע הפעילות שלה שונה משקל.

למידע נוסף ראה ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

שלוחת הבנק בבריטניה

פעילות הבנק בבריטניה החלה בשנת 1902, כאשר בשנת 1959 הוקם בנק לאומי בריטניה פי. אל. סי. (BLUK).

ביום 8 במרס 2022 אישר דירקטוריון הבנק את המלצת דירקטוריון BLUK ליישום מהלך, הכולל את החזרת הרישיון הבנקאי הרגולטורי של BLUK, כך שלאחר השלמת המהלך BLUK תהא חברה למתן אשראי. לשם כך, פעילותה של BLUK תמוזג לתוך LABL, חברת בת של BLUK (להלן: "Leumi UK Group").

Leumi UK Group עוסקת במתן אשראי בעיקר בתחומים הנדל"ן, מלונאות ו-ABL, וזאת ללקוחות מסחריים בלבד בבריטניה ובאירופה, לרבות לקוחות ישראלים הפועלים באזורים אלה, ובכלל זה השקעות ופיתוח של נדל"ן למגורים ומימון נדל"ן מסחרי (בתי אבות ומעונות סטודנטים). המימון ניתן הן ללקוחות בבריטניה והן מחוץ לבריטניה (בעיקר ישראליים).

ליום 31 בדצמבר 2022, התמלאו כל התנאים שנדרשו לכיצועו של מהלך השינוי הארגוני, ובכלל זה העברת כל הפעילות העסקית מ-BLUK ל-Leumi UK Group, והכרזה על פירוק מרצון של BLUK, באופן בו כל שנותר הוא קבלת אישור הרגולטור בבריטניה על ביטול הרישיון הבנקאי של BLUK.

הרווח הנקי של Leumi UK Group בשנת 2022 הסתכם לסך של כ-12 מיליון ליש"ט בהשוואה לסך של כ-17 מיליון ליש"ט בשנת 2021.

הסכם קיבוצי בנושא זכויות עובדים

ביום 31 בדצמבר 2022 הסתיים תוקף ההסכם הקיבוצי בנושא שכר וזכויות עובדים, אשר היה בתוקף במהלך השנים 2019-2022. בימים אלו מתנהל מ"מ בין הנהלת הבנק ונציגות העובדים לחתימת הסכם קיבוצי חדש.

הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר

סיכונים מובילים ומתפתחים נגזרים מסביבת הפעילות של הבנק המושפעת מאד בשנים האחרונות מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו כלכלית תנודתית, לשינויים החלים במודל העסקי, ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על דיגיטל ולמגמות חברתיות וצרכניות. בשנים האחרונות, לנוכח שינויים בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית, ניכרת מגמת התפתחות בסיכונים שאינם פיננסיים.

להלן הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר:

סיכון אבטחת מידע וסייבר

לאומי ממשיך לקדם מתן שירותים פיננסיים באמצעות פלטפורמות דיגיטליות ומרחיב את השימוש בטכנולוגיות מתקדמות. כפועל יוצא, המרחב לתקיפות סייבר והחשיפה של לאומי להתממשות סיכוני סייבר גדלים בהתאמה.

ניהול הסיכון והגנת הסייבר מיושמים תוך השקעת משאבים רבים. המשאבים מושקעים באופן דיפרנציאלי ובהלימה לאסטרטגיה העסקית וסובלנות הסיכון.

במסגרת הפעילות לחיזוק הגנות הסייבר וניהול סיכוני הסייבר, גובשה מדיניות וסובלנות, נבנתה מפת סיכוני סייבר, מיושמות תכניות למזעור ויכולות התאוששות ומבוצעים תרגולי סייבר.

בלאומי פועל ה-Fusion Center, מרכז הגנת הסייבר, ובו מגוון של מומחי סייבר העוסקים בניטור, איסוף וניתוח מודיעין והתמודדות עם אירועים שתכליתו לאתר ולנטרל אירועים חריגים שעלולים לגרום נזק לבנק וללקוחותיו.

העלייה בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו ממשיכה. מאפייני התקיפה מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, ניסיונות פישנג והנדסה חברתית. החשיפה לסבירות התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים ועבודה של עובדים וספקים מרחוק.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקורות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך שנת 2022 לא נתגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

למידע נוסף ראה סיכון אבטחת מידע וסייבר בפרק הסיכונים התפעוליים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון אסטרטגי

התעשייה הפיננסית והסקטור הבנקאי חווים שינויים משמעותיים המשפיעים על הסיכון האסטרטגי ומחייבים התאמת המודל העסקי, ובהם:

כניסת שחקנים חדשים כדוגמת חברות טכנולוגיה גדולות (גוגל, אמזון, פייסבוק, אפל), חברות פינטק, חברות ביטוח, חברות אשראי חוץ בנקאי ובנקים דיגיטליים הנהנים לעתים מארביטריז' רגולטורי מול הרגולציה שחלה על בנקים וכן ממערכות מחשב גמישות.

שינויים רגולטוריים התומכים בעידוד התחרות כגון חובת צמצום מסגרות האשראי, הפעלת מערכת נתוני אשראי, חוק ניוד בין בנקים ויזמת בנקאות פתוחה. ראוי לציין כי בעוד השינויים הרגולטוריים, לעיתים, מגבילים את פעולותיהם של הבנקים, הם במקרים רבים אינם חלים על מתחרים כגון חברות הביטוח, הפינטקים וחברות הטכנולוגיה המבוססות כדוגמת אפל וגוגל.

התכנית האסטרטגית של הבנק הינה תלת שנתית ומאשרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. התכנית האסטרטגית נקבעת לאחר קיום תהליך מקיף של בחינת מגמות ושינויים בסביבה העסקית, בסביבה התחרותית, בסביבה הטכנולוגית והעדפות הלקוחות, ובמטרה לזהות ולאתר אימים והזדמנויות. כמו כן, מבוצע תהליך ריענון אסטרטגי שנתי, במסגרתו נבחנות המגמות החיצוניות המרכזיות והשפעותיהן האפשריות על לאומי. הסיכון האסטרטגי מנוהל על ידי דירקטוריון והנהלת הבנק בסיוע חטיבת האסטרטגיה, דיגיטל ודאטה.

למידע נוסף ראה סיכון אסטרטגי בפרק סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון מאקרו כלכלי

סיכון מאקרו כלכלי הינו סיכון להכנסות ולהון הקבוצה הנובע מתנאים מאקרו כלכליים לרבות צמיחה כלכלית, סביבת ריבית נמוכה, יחסי הכח הפוליטיים בעולם והשפעתם על הסחר הבינלאומי.

הסיכונים המאקרו כלכליים העיקריים נוגעים עתה לתהליך הצמצום המוניטרי אשר מתרחש ברוב מדינות העולם, זאת בתגובה להאצת האינפלציה. האצת האינפלציה התרחשה על רקע שיבוש חמור בשרשראות האספקה במהלך החלק הראשון של משבר הקורונה, זאת לצד שינויים בהרכב הביקוש וההיצע המצרפיים. בתגובה, בנקים מרכזיים החלו במהלך 2022 בפעולות שונות להשבת ריסון מוניטרי, זאת באמצעות העלאת ריבית, צמצום כמותי וצעדים נוספים. הסיכונים העיקריים נוגעים למידה שבה מהלך הצמצום המוניטרי, שעדיין לא הגיע לשיאו, ימתן את הפעילות הכלכלית. סיכון נוסף נוגע לאפשרות של צורך בהעלאת ריבית נוספות, רבות מאשר אלו הצפויות כיום על ידי השווקים, עקב התמשכות האינפלציה, תוך כדי הכבדה נוספת על הפעילות הכלכלית.

משבר הקורונה עדיין מהווה סיכון מאקרו כלכלי גלובלי, אך במידה פחותה על הפעילות המקומית, ולכן מדובר בגורם בעל השפעה אפשרית על עסקי הבנק. התחדשות ניכרת של התחלואה, אם תתרחש, עלולה להביא לפגיעה בפעילות העסקית של ענפים רגישים כמו תיירות, תעופה, פנאי, בידור, שירותי אוכל ועוד וכן השפעות עקיפות משמעותיות על מכלול רחב של ענפים בתחומי המסחר והשירותים וכן נדל"ן שאיננו למגורים. משבר זה הותיר לכלכלות רבות ברחבי העולם עם עלייה ניכרת בחובות הריבויים, התפתחות אשר עלולה להוות סיכון עתידי למידת היציבות בשווקים הפיננסיים. כמו כן, ישנם סיכונים משמעותיים הנובעים משינויי אקלים, וסיכונים גיאופוליטיים שונים, לרבות המשבר האוקראיני-רוסי, המוסיפים לפוטנציאל לתנודתיות של תהליכים כלכליים גלובליים.

לאחר תקופת הדוח, החלו אירועים ציבוריים - חקיקתיים וחברתיים, אשר קיימת אי וודאות רבה לגבי אופן התפתחותם ומידת השפעתם על הכלכלה הישראלית בטווח הבינוני והארוך, וכנגזרת מכך על תוצאות הבנק. לאירועים כאמור עלולה להיות השפעה שלילית על המשק הישראלי וכפועל יוצא מכך על ביצועיו של הבנק. לעת עתה, ניכרים שינויים בשווקים הפיננסיים של ישראל והתמחר של נכסים פיננסיים ישראלים בשוקי העולם, לרבות החלשות שער החליפין של השקל למול סל המטבעות, הדולר והאירו, עלייה במכשירי ה-CDS (Credit default swap) של מדינת ישראל הנסחרים בעולם ותנודתיות רבה במדדים המובילים בבורסה בת"א.

הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות שליליות בסביבה המאקרו כלכלית באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים, ובכלל זה עורך תרחישי קיצון אחידים לבקשת הפיקוח על הבנקים. כמו כן, מתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, לכשיידרש.

למידע נוסף ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדייקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכונים טכנולוגיים

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ואת עובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים.

לאומי מיישם תכנית עסקית-טכנולוגית (תכנית מודרניזציה) לצורך השגת יעדי העסקיים בשנים הבאות. התכנית מנוהלת במסגרת ממשל תאגידי הדוק.

למידע נוסף ראה סיכון טכנולוגיה בפרק הסיכונים התפעוליים בדוח הדייקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון רגולציה

קבוצת לאומי פועלת בסביבה רגולטורית מורכבת ורב תחומית. שינויים מהותיים ומתמשכים בתחומי רגולציה מגוונים מחייבים היערכות מתאימה ומתמשכת בפעילות הבנק.

הבנק פועל באופן שוטף, לניטור ואיתור הוראות הרגולציה הרלוונטיות לפעילותו, על מנת להבטיח את היערכותו לשינויים והעדכונים ברגולציה החלה עליו ולמגמות מהותיות המתהוות בתחום זה, והכל כחלק ממכלול הפעילות של הבנק וגיבוש מטרותיו העסקיות והאסטרטגיות. במסגרת זו פועל הבנק לניטור ואיתור הוראות רגולציה רלוונטיות בישראל. בנוסף, בתחום הרגולציה הבינלאומית, פועל הבנק לאיתור מידע רלוונטי בתחומים מוגדרים ולניתוח המידע על מנת לאתר רגולציה זרה ולזהות מגמות בינלאומיות בתחום פעילותו של רשויות רלוונטיות בארה"ב, האיחוד האירופי ואנגליה, אשר עשויות להשפיע על פעילות הבנק.

למידע נוסף ראה סיכון רגולציה בחלק 10 בהמשך הדוח.

סיכון ענף הבינוני והנדל"ן

ענף הבינוני והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית.

בחודשים האחרונים נרשמה היחלשות ממשית בביקוש לרכישת דיור, ברקע סביבת מאקרו של עלייה מהירה באינפלציה ובריבית וצפי להאטה בצמיחה. מאידך ההערכה היא כי קצב גידול האוכלוסין החזק בישראל ימשיך לייצר ביקושים בטווח הבינוני והארוך. הבנק בוחן את השלכות עליית הריבית וההאטה, שנרשמה בחודשים האחרונים בביקושים לדיור, על נזילות החברות. ההערכה עד כה היא כי לא צפויה השפעה מהותית על סיכון האשראי בענף זה.

לאומי ממשיך לפעול באופן אקטיבי להרחבת הייזום בתיק הנדל"ן, תוך מיקוד בסגמנט המגורים ובלקוחות נבחרים בעלי חוסן פיננסי גבוה. כמו כן, מקפיד הבנק על פיזור בין אזורים גיאוגרפיים, שבהם מוקמים הפרויקטים, בהתאם לביקושים ותחזיות מאקרו כלכליות.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק, חיתום קפדני, שיטת המימון והפיקוח ההדוקה, הגיבוי בביטחונות נדל"ן והתמחור ההולם. בשל כך, ומתוך רצון להמשיך ולהיות דומיננטיים במימון ענף הנדל"ן הבנק פועל לניצול מיטבי ואפקטיבי של המגבלות הפנימיות והרגולטוריות בנושא ובראי התחזיות המאקרו כלכליות.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק תוך ניטור המגמות בנתונים המאקרו כלכליים במשק וניטור התפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה בבנק.

בשנים האחרונות, הצמיחה בתיק האשראי לנדל"ן בלאומי לוותה בעלייה מסוימת בשיעורי המימון בהתאם לתנאי התחרות המתגברת בשוק. עיקר העלייה בשיעורי המימון רוכזה במימון קרקעות ופרויקטים למגורים באזורי ביקוש.

חלקו של סיכון האשראי הבעייתי בענפי הבינוי והנדל"ן (פעילות בישראל) עלה, אך ממשיך להיות נמוך מחלק סיכון האשראי הבעייתי בתיק הכולל.

החל משנת 2016 מבטח הבנק את תיק הערבויות מכח חוק המכר (דירות). בנוסף, החל מיום 31 בדצמבר 2021 מבטח הבנק גם חלק מתיק האשראי הכספי למימון קרקעות והחל מרבעון שלישי 2022 גם חלק מתיק ערבויות הביצוע והפורמליות המשוך לענף משק הנדל"ן.

למידע נוסף ראה פרק הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן בהמשך הדוח ובדוח הדיסקוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון אקלים וסביבה

סיכויי סביבה ואקלים מהווים חשיפה של הבנק לנזקים פוטנציאליים שעלולים להיגרם כתוצאה מאירועים או מתהליכים שקשורים לסביבה, לרבות שינויי אקלים כגון: פליטות גזי חממה, יצירת פסולת, זיהום אוויר ומים, זיהום קרקע, הפחתת המגוון הביולוגי, בירוא יערות ואירועי מזג אוויר קיצוניים.

נהוג לחלק את סיכויי סביבה ואקלים לשלושה סוגים: סיכונים פיזיים, סיכונים מעבר וסיכונים אחריות, כאשר הבנק חשוף בפני סיכונים אלה הן באופן ישיר והן באופן עקיף. מכאן, לסיכונים הסביבתיים עשויה להיות השפעה פיננסית ושאינה פיננסית על הבנק כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון נזילות, סיכון תפעולי, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי וסיכון מוניטין.

הבנק גיבש מדיניות אקלים וסביבה במטרה לתמוך בתרבות הקיימות שמגובשת בבנק ולסייע ללקוחות הבנק במעבר לכלכלה ברת קיימא, זאת לאור מרכזיות וחשיבות הנושא לכלכלה ולחברה הישראלית, מתוך תפיסה סביבתית להתמודדות עם השלכות הגלובליות של משבר האקלים על פעילותם העסקית וכחלק משמירת האינטרסים של משקיעי הבנק.

המדיניות מסדירה ממשל תאגידי לניהול הסיכונים ולזיהוי וקידום הזדמנויות עסקיות, המשתלב במסגרת מבנה הממשל התאגידי הקיים ומהווה חלק בלתי נפרד ממנו. המסגרת כוללת קביעת אסטרטגיה ויעדים ארוכי טווח, מדיניות, חלוקת אחריות בין היחידות השונות בבנק, מנגנוני דיווח ומנגנוני פיקוח ובקרה אחר יישום המדיניות והאסטרטגיה. בנוסף, גובשה תכנית עבודה הכוללת שיפור המתודולוגיות ושיטות המדידה. לצד פעולות שהבנק נוקט לזיהוי ומיפוי החשיפה לסיכונים אקלים וסביבה ולצמצומם.

בדצמבר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר נוסף (בהמשך לחוזר מיום 5 בדצמבר 2021) הכולל המלצות לגילוי בנושאי ניהול הסיכונים והזדמנויות הסביבתיים של הבנק, לרבות סיכונים אקלים. תחולת ההוראה הינה החל מדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) לשנת 2022.

סיכון סביבה הינו סיכון "מתפתח". סיכונים מתפתחים מתאפיינים בהיעדר מידע כמותי עם עומק היסטורי מספק לאמידתם ובהשתנות גבוהה יותר מסיכונים אחרים לאורך זמן, דבר המחייב מיסוד תהליכים להתאמת הכלים לניהולם ומדידתם. הבנק עוקב כל העת אחר התפתחויות רגולטוריות, טכנולוגיות וחברתיות בתחום, לומד את הנושא ופועל להתאמת הכלים והמתודולוגיות לניהול הסיכון.

המידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה סעיף מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף ראה סיכון אקלים וסביבה בהמשך הדוח וכן פרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2022.

סקירת נכסי סיכון משוקלים (OV1)

	א	ב	ג
	31 בדצמבר 2022	30 בספטמבר 2022	31 בדצמבר 2022
	נכסי סיכון משוקלים		
	במיליוני ש"ח		
1	357,346	346,064	48,243
6	12,507	13,246	1,688
10	3,323	3,198	449
16	751	652	101
25	18,731	18,306	2,529
	392,658	381,466	53,010
20	6,610	7,532	892
24	26,375	25,095	3,561
27	425,643	414,093	57,463

(א) יחס הון רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש עד ליום 31 במרס 2020 הינם 10% ו-13.5% בהתאמה. ביום 31 במרס 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת שעה לצורך התמודדות עם משבר הקורונה לפיה יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 9% ו-12.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלואות לדיור למעט הלואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. החל מיום 1 בינואר 2022, דרישות ההון המזעריות שחלות על הבנק הינן 10% ליחס הון עצמי רובד 1 (בתוספת דרישות ההון בגין יתרת הלואות לדיור) ו-13.5% ליחס הון כולל.

(ב) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגד, התאמה בגין סיכון אשראי, סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי.

למידע על הקשר בין הדוחות הכספיים ובין החשיפות הפיקוחיות ראה תוספת א' לדוח זה.

מידע נוסף על נכסי סיכון משוקללים

תנועות בנכסי סיכון משוקללים

להלן מוצגות תנועות בנכסי הסיכון כתוצאה משינויים בתמהיל, באיכות אשראי ומסיבות אחרות אשר השפיעו על יתרם לצורך כימות דרישות ההון של הבנק:

תנועה בנכסי סיכון אשראי^(א)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני ש"ח		
303,356	346,602	יתרת פתיחה
34,907	26,258	שינוי בעסקאות מאזני
354	7,871	נגזרים
8,700	5,299	חוץ מאזני
52	247	איגוחים
(486)	(385)	מיסים נדחים
(825)	(1,252)	נכסים אחרים
62	6,089	השקעות בתאגידים פיננסיים
248	1,553	CVA
234	376	מניות
346,602	392,658	יתרת סגירה

(א) התנועה כוללת סכומים הקשורים לסיכון אשראי, סיכון אשראי צד נגדי, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי הכפופים למשקל סיכון 250%.

תנועה בנכסי סיכון שוק

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני ש"ח		
5,313	5,592	יתרת פתיחה
766	1,148	סיכון ריבית - שינוי בפוזיציות הפתוחות
(608)	291	סיכון מט"ח - שינוי בפוזיציות הפתוחות - דולר, ליש"ט, אירו ויין
(100)	(9)	סיכון מניות - שינוי בחוזים עתידיים ובאופציות על מדדי מניות
221	(412)	סיכון אופציות - שינוי באופציות מטבע - שקל/מט"ח ומט"ח/מט"ח
5,592	6,610	יתרת סגירה

תנועה בנכסי סיכון תפעולי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני ש"ח		
22,182	22,582	יתרת פתיחה
400	3,793	תנועה
22,582	26,375	יתרת סגירה

רכיבי נכסי הסיכון המשוקללים לפי פעילות עסקית

להלן מוצגת הקצאת רכיבי נכסי סיכון משוקללים לפי קווי פעילות עסקית, כפי שבאות לידי ביטוי בדיווח על מגזרי הפעילות של הבנק:

31 בדצמבר 2022												
פעילות בישראל		פעילות בחו"ל										
		סך הכל										
		במיליוני ש"ח										
משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים וזעירים	עסקים קטנים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	מגזר אחר	סך הכל ישראל	סך הכל		
93,171	214	53,389	40,321	159,244	6,408	18,181	14,626	385,554	7,104	392,658	סיכון אשראי	
-	-	-	-	-	-	6,584	-	6,584	26	6,610	סיכון שוק	
6,800	448	5,139	2,221	4,003	436	5,820	220	25,087	1,288	26,375	סיכון תפעולי	
99,971	662	58,528	42,542	163,247	6,844	30,585	14,846	417,225	8,418	425,643	סך הכל נכסי סיכון	

31 בדצמבר 2021												
פעילות בישראל		פעילות בחו"ל										
		סך הכל										
		במיליוני ש"ח										
משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים וזעירים	עסקים קטנים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	מגזר אחר	סך הכל ישראל	סך הכל		
80,907	331	49,479	35,777	110,776	599	23,610	16,405	317,884	28,718	346,602	סיכון אשראי	
-	-	-	-	-	-	5,589	-	5,589	3	5,592	סיכון שוק	
5,872	379	4,550	1,851	3,321	451	3,984	373	20,781	1,801	22,582	סיכון תפעולי	
86,779	710	54,029	37,628	114,097	1,050	33,183	16,778	344,254	30,522	374,776	סך הכל נכסי סיכון	

חלק 3 - הון

הרכב ההון הפיקוחי (CC1)

	31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022	
סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה הפניה 202 בהתאם למאזן הפיקוחי לבאזל III			סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה הון 202 בהתאם הון פיקוחי לבאזל III
			במיליוני ש"ח
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים			
1	-	7,225	9,961
2	-	37,209	42,774
3	-	(2,824)	(3,297)
4	-	300	-
5	-	41,910	49,438
6	-	-	-
8	-	178	1,205
14	-	23	21
21	-	1,686	384
26	-	(3,094)	(969)
26	-	(1,303)	334
26	-	(104)	(49)
26	-	(1,687)	(1,254)
28	-	(1,207)	642
29	-	43,117	48,797
45	-	43,117	48,797
הון רובד 1			
הון רובד 2: מכשירים והפרשות			
46	-	5,848	7,547
47	-	224	-
48	-	81	-
49	-	81	-
50	-	3,995	4,473
51	-	10,148	12,020
58	-	10,148	12,020
59	-	53,265	60,817
סך הון			

	31 בדצמבר 2021		31 בדצמבר 2022		
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם למאזן הפיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם למאזן הפיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם למאזן הפיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם למאזן הפיקוחי	במיליוני ש"ח
סך הכל נכסי סיכון משוקללים בהתאם לטיפול שנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	-	-	-	-	-
מזה: נכסי מס נדחה אחרים	13	-	-	-	-
סך נכסי סיכון משוקללים	-	374,776	-	425,643	60
יחסי הון וכריות לשימור הון (באחוזים)					
הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	-	11.50%	-	11.46%	61
הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	-	11.50%	-	11.46%	62
ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	-	14.21%	-	14.29%	63
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים^(א)					
יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים	-	9.19%	-	10.21%	69
יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים	-	12.50%	-	13.50%	71
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)					
השקעות בהון של תאגידי פיננסיים (למעט תאגידי בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה	14	688	-	917	72
השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידי פיננסיים (למעט תאגידי בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה	15	133	-	2,499	73
מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהם מתחת לסף ההפחתה	16	4,171	-	4,825	75
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2					
הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה	-	3,995	-	5,167	76
התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית	-	4,333	-	4,908	77
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר					
סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר	-	224	-	-	84
סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה	-	1,231	-	-	85

הערות:

(א) יחס הון רובד 1 המזערי הנדרש יחס ההון הכולל המזערי הנדרש עד ליום 31 במרס 2020 הינם 10%-13.5% בהתאמה. ביום 31 במרס 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת שעה לצורך התמודדות עם משבר הקורונה לפיה יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש יחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 9%-12.5% בהתאמה. ליחס הון רובד 1 התוספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. לפירוט נוסף על הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה ראה פרק מידע נוסף על הון והלימות הון להלן.

הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי

לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי ראה תוספת א' לדוח זה.

מידע נוסף על הון והלימות ההון

הנפקת מניות

ביום 23 ביוני 2022 השלים הבנק מהלך הנפקת מניות של 90,909,091 מניות רגילות, בנות 1 ש"ח עג. כל אחת, בתמורה כוללת של 2.75 מיליארד ש"ח. זאת, במסגרת הצעה לא אחידה למשקיעים מוסדיים, בארץ ובח"ל. גיוס ההון נעשה על רקע הצמיחה המשמעותית של הבנק ברבעונים הראשונים של שנת 2022 והרצון להמשיך את תנופת הצמיחה תוך המשך מיקוד הצמיחה בעסקים בינוניים, משכנתאות ובאשראי העסקי. תמורת ההנפקה חיזקה את ההון הרגולטורי של הבנק ואיפשרה לו להמשיך באסטרטגיית הצמיחה שלו ובהשאת ערך לבעלי המניות.

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-31 בדצמבר 2022 ב-49,438 מיליון ש"ח, לעומת 41,610 מיליון ש"ח בסוף 2021.

הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 של הפיקוח על הבנקים.

יחס הון למאזן ב-31 בדצמבר 2022 הינו 7.1%.

יחסי הלימות ההון בשנת 2022 הושפעו הן מהגידול המשמעותי בתיק האשראי והן מהירידות בשווקים, בין היתר על רקע עליית הריבית. בנוסף הושפעו יחסי הלימות ההון בתקופה המדווחת ממספר אירועים משמעותיים, חלקם בעלי השפעה חד פעמית:

- כאמור לעיל, ברבעון השני של השנה השלים הבנק מהלך של הנפקת מניות;
- ב-1 באפריל 2022, הושלמה עסקת המיזוג בין BLUSA לבין Valley, עסקה זו שיפרה את יחסי הון של הבנק במועד השלמתה, לפרטים אודות העסקה ראה ביאור 15. א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022;
- החל מיום 1 ביולי 2022 מיישם הבנק את הוראה 203A "טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי" ואת העדכון להוראות 203 ו-218. השפעת יישום ההוראות האמורות ליום המעבר הובילה לקיטון של כ-0.2% ביחס הון עצמי רובד 1 וכ-0.26% ביחס הון כולל, ראה פירוט בהמשך פרק זה;
- ביום 5 בספטמבר 2022 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור הפיקוח על הבנקים, לשנות את אופן מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי. על פי שיטת המדידה החדשה, בכל רבעון הבנק מחשב את השינוי בהתחייבות לפנסיה כתוצאה משינויים בריבית ההיוון בניכוי השינוי בשווי הנכסים שיועדו מראש לגידור התחייבויות אלו. השינוי בהתחייבות לפנסיה נטו, לאחר השפעת המס, נפרס באופן לינארי על פני ארבעה רבעונים, החל מהרבעון עבורו בוצע החישוב. יישום השיטה החדשה נכנס לתוקף ביום 1 ביולי 2022 ויהיה בתוקף עד המוקדם מבין השניים: א) דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2029 (כולל) או ב) מועד הדוח הכספי בו הממוצע לאורך ארבעה רבעונים האחרונים של סכום ההתחייבויות הפנסיוניות יהיה נמוך מסך של 10 מיליארד ש"ח, צמוד למדד (מהמדד הידוע ביום 1 ביולי 2022 ועד למדד הידוע בתאריך הדוח הכספי הרלוונטי). במקביל בוטל אישור הפיקוח למדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי חישוב ההון הפיקוחי לפי ממוצע נע של תשואות השוק לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימו במועד הדיווח הרלוונטי, שהיה בתוקף החל מהדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2016. במעבר לשיטת המדידה החדשה נרשמה התאמה חד פעמית בסך של כ-1.4 מיליארד ש"ח בין ההון הפיקוחי לשיטה החשבונאית בגין ההתחייבויות הפנסיוניות שטופלו עד לדוח הכספי ליום 30 ביוני 2022 בשיטה הקודמת. לפרטים נוספים אודות השפעת המעבר לשיטה החדשה ראה ביאור 25. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

להרחבה ופרטים בגין שינויים רגולטוריים נוספים בתקופת הדיווח ושינויים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון ראה פרק הון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

מבנה ההון הפיקוחי

במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211 (להלן בפרק זה: "ההוראות"). הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.

2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1

הון עצמי רובד 1 (Common Equity Tier 1) כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1, אשר נובעות מיישום תכניות התייעלות תפעולית מדידת ההתחייבות הפנסיונית והנכסים שיועדו מראש לגידור לצורכי ההון הפיקוחי החל מיום 1 ביולי 2022, כאמור לעיל, וכן מיישומן של הוראות רגולטוריות שונות המפורטות בהמשך.

פירוט לגבי הדרישה הרגולטורית ליחס הון עצמי רובד 1 מזערי מופיע להלן בפסקת הלימות ההון.

הון רובד 1

על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, הון רובד 1 יכלול, בנוסף להון עצמי רובד 1, גם הון רובד 1 נוסף (Additional Tier 1), אשר מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202.

עד כה לא נקבעה בישראל דרישה רגולטורית ליחס הון רובד 1 מזערי, ובקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון רובד 1 נוסף.

הון רובד 2

הון רובד 2 (Tier 2) כולל מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בכפוף לתקרה שנקבעה בהוראות.

לגבי מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013, נקבעו הוראות מעבר ותקרת הכרה, אשר הופחתה בתחילת כל שנה ב-10% עד ליום 1 בינואר 2022. החל מיום 1 בינואר 2022 מכשירי הון אלה אינם מוכרים עוד להון הפיקוחי.

מכשירי הון המונפקים מתחילת שנת 2014 נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הינם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il בפרק אודות > מידע כספי > גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

תנועה בהרכב ההון הפיקוחי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2021	2022
במיליוני ש"ח	
הון עצמי רובד 1	
39,262	43,117
-	91
-	2,645
4,031	6,044
(6)	10
(275)	(2,822)
-	3
255	2,077
(22)	(2)
(182)	(57)
(64)	(1,111)
	(120)
(37)	261
5	(300)
התאמות פיקוחיות וניכויים	
(28)	(1,027)
188	-
(10)	(12)
3,855	5,680
43,117	48,797
הון רובד 2	
12,297	10,148
(2,284)	(224)
(82)	1,699
14	(81)
203	478
(2,149)	1,872
10,148	12,020
53,265	60,817

הערות:

השינויים בהון רובד 1 בשנת 2022 נובעים בעיקר מהנפקת מניות בסך של כ-2.7 מיליארד ש"ח ומרווחים בתקופה בניכוי דיבידנדים בסך של כ-6 מיליארד ש"ח, ומאידיך, קיטון בגין מוניטין בסך של כ-1 מיליארד ש"ח והפסד בקרן ניירות ערך בסך של כ-2.8 מיליארד ש"ח. בנוסף, חל גידול של כ-2 מיליארד ש"ח בקרן זכויות עובדים שקוּזז בכ-1 מיליארד ש"ח כתוצאה מהתאמות פיקוחיות בגין שיטת הרבעים נטו. השינויים בהון רובד 2 נובעים בעיקר מהנפקת סדרה 405 + הרחבה וגידול בהפרשה הקבוצתית. השינויים בהון רובד 1 בשנת 2021 נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בניכוי דיבידנד בסך של 4,031 מיליון ש"ח, קיטון של 275 מיליון ש"ח בגין רווחים שטרם מומשו מהתאמות ניירות ערך זמניים למכירה וקיטון בניכוי מהון רובד 1 בגין מיסים נדחים בסך של 126 מיליון ש"ח. השינוי בהון רובד 2 נובע בעיקר מקיטון בסך 2,366 מיליון ש"ח במכשירי ההון הפיקוחיים הכשירים הנובע מפירעון מוקדם של סדרות 200 + 201 ומגידול בהפרשה הקבוצתית של 203 מיליון ש"ח.

גישת התאגיד הבנקאי להערכת הלימות ההון

הבנק מיישם את ההוראות בנושא מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות ועדת באזל 3, כפי שאומצו על ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 211-201 וכן במסגרת הנחיות ליישומן. הוראות ועדת באזל מחייבות ניהול הון במסגרת שלושה נדבכים:

- נדבך 1 - כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכון האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק. ביישום דרישות נדבך 1, הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית בנוגע לכלל החשיפות של הבנק.
  - נדבך 2 - תהליך הערכה עצמית לנאותות הלימות ההון (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process) מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים, לרבות אלו שאינם מכוסים על ידי נדבך 1, כגון: ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי וסיכון פנסיוני. במקביל מבוצע תהליך סקירה על ידי הפיקוח על הבנקים.
  - נדבך 3 - משמעת שוק. נדבך זה קובע את היקף המידע ואופן הצגתו במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרשים גילויים שנכללים בדוח על הסיכונים.
- יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5% וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. דרישה זו חלה על לאומי.

חוזר להתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250
ביום 31 במרס 2020 פרסם בנק ישראל חוזר בנושא התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) (הוראה מספר 250) (להלן: הוראת השעה). בהתאם להוראת השעה, תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-9% וביחס הון כולל לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-12.5% (חלף 10%-13.5% בהתאמה, עובר לפרסום החוזר). הוראה זו חלה על לאומי.

על פי חוזר מיום 18 בינואר 2022, תוקף ההקלה ביעדי ההון הוא עד 31 בדצמבר 2023, כאשר יחסי ההון של התאגיד הבנקאי לא יפחתו מיחסי ההון ביום 31 בדצמבר 2021 או יחסי ההון המזעריים שחלים על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם.

בהתאם לכך, החל מיום 1 בינואר 2022 חלים על לאומי יעדי ההון המזעריים שחלו טרם הוראת השעה שפורסמו לצורך התמודדות עם משבר הקורונה, קרי יחס הון עצמי רובד 1 שלא יפחת מ-10%, ויחס הון כולל שלא יפחת מ-13.5%. ליחס הון עצמי רובד 1 מתווספת דרישות הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיוור לתאריכי הדוחות הכספיים, למעט הלוואות לדיוור לגביהן ניתנה הקלה במסגרת הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה.

בהתאם לחוזר שפרסם הפיקוח על הבנקים ביום 30 בספטמבר 2021, החל מיום 1 באוקטובר 2021, נותרה ההקלה כאמור רק בהתייחס לדרישת ההון בגין הלוואות לדיוור שלא לצורך רכישת זכות במקרקעין (הלוואות לכל מטרה). בהתאם, דרישת ההון הנוספת בגין יתרת הלוואות לדיוור, ליום 31 בדצמבר 2022, הינה 0.21% במונחי יחס הון עצמי רובד 1.

בהתאם, דרישות ההון המזעריות שחלו על הבנק ליום 31 בדצמבר 2022 הינן 10.21% ליחס הון עצמי רובד 1 (כולל דרישת ההון בגין יתרת הלוואות לדיוור) ו-13.50% ליחס ההון הכולל.

בנוגע ליחס המינוף, בהוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה נקבע שתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5% (חלף 6% קודם לכן). ביום 15 במאי 2022 פורסם חוזר לתיקון הוראת השעה, ולפיו תוקף ההקלה יוארך עד ל-31 בדצמבר 2023. תאגיד שינצל את ההקלה עד למועד זה יידרש לשוב ולעמוד ביחס המינוף הנדרש טרם הוראת השעה תוך שני רבעונים, עד 30 ביוני 2024. עוד נקבע כי ניצול ההקלה לא יהווה חסם לחלוקת דיבידנד בכפוף לתכנון הון הכולל חזרה ליחס המינוף הנדרש.

תכנון ההון ויעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית והלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. תכנון ההון מאושר על ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק ולוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון. כגון: תחזיות רווח, שינויים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות, השפעת הוראות מעבר ושיעור הגידול בנכסי הסיכון. תחזית יחסי ההון נבחנת גם תחת מבחני רגישות ותרחישי קיצון שונים.

מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדי הון לעת אירוע תרחיש קיצון. לפירוט תהליך ה-ICAAP והשימוש במבחני קיצון, ראה חלק 2 בדוח זה.

במסגרת הליך הסקירה הפיקוחי, הנחה הפיקוח על הבנקים על קביעת יעדי הון פנימיים אשר יהלמו את פרופיל הסיכון של הבנק. בהמשך לכך, דירקטוריון הבנק אישר להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שמיום 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.5%.

עם תחילת משבר הקורונה, החליט דירקטוריון הבנק להפחית את יעד הון עצמי רובד 1 הפנימי ל-9.5%. לאור סיומן של ההקלות ביעדי ההון, החליט דירקטוריון הבנק ביום 8 במרס 2022, לעדכן את יעד הון עצמי רובד 1 הפנימי ולהעלותו ל-10.5%, כפי שהיה טרם משבר הקורונה.

למידע נוסף ראה דיווח מידי מיום 9 במרס 2022 (אסמכתא: 2022-01-027670).

מדיניות חלוקת דיבידנד

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק ביום 6 במרס 2019, קובעת כי מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 50% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

ביום 13 במרס 2023 אישר הדירקטוריון חלוקת דיבידנד בסך של כ-698 מיליון ש"ח, המהווים כ-30% מהרווח הנקי לרבעון הרביעי של שנת 2022. סכום הדיבידנד שאושר לכל מניה בת 1 ש"ח ע.נ. הינו כ-45.20 אגורות. הדירקטוריון קבע את יום 27 במרס 2023 כיום הקובע לעניין תשלום הדיבידנד ואת יום 4 באפריל 2023 כיום התשלום.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה באגורות	דיבידנד ששולם במזומן במיליוני ש"ח
12 באוגוסט 2021	2 בספטמבר 2021	43.36	630
15 בנובמבר 2021	12 בדצמבר 2021	94.11	1,367
9 במרס 2022	6 באפריל 2022	40.48	588
24 במאי 2022	15 ביוני 2022	22.14	322
16 באוגוסט 2022	6 בספטמבר 2022	25.82	399
29 בנובמבר 2022	19 בדצמבר 2022	23.08	356

התאמות להון עצמי רובד 1:

מדידת ההתחייבות בגין זכויות עובדים ונכסים מגדרים

באשר לשינוי אופן המדידה של ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי חישוב ההון הפיקוחי, ראה סעיף מבנה הלימות ההון בפרק זה לעיל.

למידע נוסף ראה דיווח מידי מיום 6 בספטמבר 2022 (אסמכתא: 2022-01-113977).

למידע נוסף בנוגע למתודולוגית ההיוון ראה פרק מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית

בשנים 2016 ו-2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתבים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" בכח אדם ובתחום הנדל"ן. על פי המכתבים, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו, יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעתן של תכניות התייעלות על ההון הפיקוחי על פני חמש שנים בקו ישר.

במסגרת ההבנות הנוגעות להסכם הקיבוצי המיוחד שנחתם עם ארגון העובדים ביולי 2019, אישר דירקטוריון הבנק תכנית פרישה מרצון, שעלותה הסתכמה בכ-167 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 בדצמבר 2022 מיוחסים להון הפיקוחי 70% מעלויות תכנית זו.

שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון

התפתחויות בהוראות ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בנוגע למדידת הלימות ההון

בשנת 2017 סיימה ועדת באזל לפיקוח על הבנקים את עבודתה לעדכון המסגרת הכוללת של "באזל 3" להלימות ההון. במסגרת העדכונים, אשר לעתים מקבלים את הכינוי "באזל 4", נקבעו עדכונים משמעותיים בנוגע לאופן החישוב של נכסי סיכון שבגינם נדרש לחשב את דרישות ההון כנדבך הראשון. היישום של הסטנדרטים השונים הכלולים במסגרת העדכון הכוללת, ידחה בשנה יוחל ב-1 בינואר 2023. באיחוד האירופי צפויה דחיה של היישום לשנת 2025.

בהתאם למדיניות האימוץ של סטנדרטים בינלאומיים מקובלים, הפיקוח על הבנקים מאמץ את הוראות ועדת באזל משנת 2017 בנושא חישוב דרישות הון בגין סיכון תפעולי. ביום 29 בדצמבר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 206 "מדידה והלימות הון - סיכון תפעולי" במסגרת הטיטה נקבעה הגדרה מעודכנת של חישוב הקצאת ההון בגין סיכון תפעולי כך שהיא מבוססת, בין השאר, על רכיבי האינדיקאטור העסקי המפורטים בטיטה ועל מכפיל ההפסד הפנימי שמבוסס על ממוצע ההפסדים ההיסטוריים של התאגיד הבנקאי. יישום ההוראה יחול ביום 1 בינואר 2026.

הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים

ביום 1 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים (יישום הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203A ו-208A) במטרה להתאים את הוראות בנק ישראל לעדכון הוראות וועדת באזל בכל הקשור לסיכון אשראי צד נגדי.

ביום 15 במרס 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר "טיפול בסיכון אשראי צד נגדי", הכולל עדכונים והבהרות שונות (שאלות ותשובות) בנוגע ליישום הוראה 203A.

ביום 7 באפריל 2022 פרסם חוזר המעדכן את הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203 בנושא "מדידה והלימות ההון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי" ו-218 בנושא "יחס המינוף". בהתאם לעדכונים, החישוב של החשיפה יבוצע בהתאם להוראה 203A. החל מיום 1 ביולי 2022 מיישם הבנק את הוראה 203A "טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי" ואת העדכון להוראות 203 ו-218. השפעת יישום ההוראות האמורות ליום המעבר הובילה לקיטון של כ-0.2% ביחס הון עצמי רובד 1, כ-0.26% ביחס הון כולל וכ-0.11% ביחס המינוף.

תאריך היישום של הוראה 208A "התאמת שווי בגין סיכון אשראי (CVA)" יחול ב-1 בינואר 2025.

חוזר בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, וחוזר בנושא "הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים"

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את הוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" מיום 1 בדצמבר 2020 וכן התאמות נוספות להוראות ניהול בנקאי תקין, כתוצאה מהכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי צפויים. בין היתר, מיישם הבנק החל מיום 1 בינואר 2022 את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בנושא "מדידה והלימות הון - הון פיקוחי", ומנכה מהון עצמי רובד 1 סכומים בגין הלוואות לדיור שמסווגות לאורך זמן כהלוואות שאינן צוברות.

בהתאם להוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים, מאחר שכתוצאה מהיישום לראשונה חל קיטון בהון עצמי רובד 1 של הבנק, הוסיף הבנק באופן חלקי בהון עצמי רובד 1 75% מהקיטון בהון העצמי רובד 1 שבמועד היישום לראשונה (בהתאם לכך, כל תחילת שנה ממועד היישום לראשונה, יחול קיטון של 25% בתוספת להון עצמי רובד 1, עד לתוספת של 0% ב-1 בינואר של שנת היישום הרביעית).

להשפעת יישום ההוראות החדשות על דוחותיו הכספיים של הבנק ראה ביאור 1.כה. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 - הגישה הסטנדרטית - סיכונים אשראי

ביום 25 במאי 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 "הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי". במסגרת החוזר, יועלה ל-150% משקל הסיכון המיוחס לאשראי הניתן לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה בשיעור העולה על 80% משווי הנכס הנרכש (LTV); למעט הלוואות לרכישת קרקע חקלאית או מיוערת שאין לגביה אופק תכנוני או כוונה להגיש בקשה לשינוי יעוד או הלוואות לרכישת קרקע לשימוש עצמי של לווה שאינו מסווג בענף הבינוי והנדל"ן על פי המיון הענפי שבסעיף 7 להוראת הדיווח לפיקוח מספר 831 - "סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק". העדכונים בחוזר הינם בתוקף מיום 30 ביוני 2022, על פי הבהרת הפיקוח על הבנקים, פריסת היישום תעשה ברמה רבעונית עד שברבעון המסתיים ביום 30 ביוני 2023 דרישת ההון תבוא לידי ביטוי באופן מלא.

בהמשך לחוזר האמור לעיל, ביום 25 בינואר 2023 הפיץ בנק ישראל עדכון למסמך שאלות ותשובות המרכז בנוגע לדרישות הלימות ההון בגישה הסטנדרטית ובגישת המודלים הפנימיים לסיכונים אשראי. הבנק יישם בדוחותיו הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022 את עדכוני הפיקוח האמורים. השפעת היישום האמור על יחס הון עצמי רובד 1 הינה קיטון בשיעור של 0.15%. קיטון זה ייפרס עד לרבעון המסתיים ביום 30 ביוני 2023.

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי:

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים ליום 31 בדצמבר 2022 בכ-425.6 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי הסיכון, יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 בכ-0.02% ואת יחס הון כולל בכ-0.04%.
  - שינוי הון עצמי רובד 1 - הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2022 מסתכם בכ-48.8 מיליארד ש"ח. קיטון ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רובד 1, יקטין את יחס הון עצמי רובד רובד 1 בכ-0.02% ואת יחס הון כולל בכ-0.03%.
  - שינוי בשער החליפין - פיחות של 1% בשער החליפין של השקל מול כל המטבעות יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.02%.
  - עלייה של 1% בעקום הריבית חסרת הסיכון בכלל המטבעות על חשיפת ההון הפיקוחי, משמעה קיטון של כ-0.08% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס הון כולל.
- המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

חלק 4 - יחס המינוף

יחס המינוף מחושב באחוזים ומוגדר כמדידת ההון הרגולטורי מחולק במדידת החשיפה. ההון הרגולטורי לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, בהתאם להתאמות פיקוחיות לעניין חישוב ההון. מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. יחס המינוף הינו מדד משלים ליחס ההון ומהווה מגבלה נוספת על רמת המינוף של המגזר הבנקאי.

יחס המינוף עשוי להיות מושפע מהשינויים בהון הרגולטורי של הבנק. בין היתר, בחישוב יחס המינוף הובאה בחשבון השפעה של יישום תכנית ההתייעלות והתאמות שינוי שיטת המדידה של ההתחייבויות הפנסיוניות נטו לצרכי חישוב ההון הפיקוחי החל מיום 1 ביולי 2022, כפי שהוסבר לעיל.

השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)

31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני ש"ח		
656,454	688,265	1 סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
		התאמות בגין:
(1,515)	12,211	4 מכשירים פיננסיים נגזרים
52,789	63,053	6 פריטים חוץ מאזניים
3,397	3,366	7 אחרות
711,125	766,895	8 חשיפה לצורך יחס המינוף

יחס המינוף (LR2)

31 בדצמבר		
2021	2022	פריט
במיליוני ש"ח		
חשיפות מאזניות		
635,352	649,992	1 נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות ביטחונות)
(178)	(1,219)	2 סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1
635,174	648,773	3 סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)
חשיפות בגין נגזרים		
1,776	14,825	4 עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
16,768	24,024	5 סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
(6,032)	-	7 ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים
12,512	38,849	11 סך חשיפות בגין נגזרים
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך		
2,473	1,397	12 נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמתופלות כמכירה חשבונאית
8,177	14,824	15 חשיפות בגין עסקאות כסוכן
10,650	16,221	16 סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
חשיפות חוץ מאזניות אחרות		
148,828	171,946	17 חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
(96,039)	(108,894)	18 התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי
52,789	63,052	19 פריטים חוץ מאזניים
הון וסך החשיפות		
43,117	48,797	20 הון רובד 1 ^(א)
711,125	766,895	21 סך החשיפות ^(א)
יחס מינוף		
6.06%	6.36%	22 יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218

(א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית ההתייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים. לפריטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכניות ההתייעלות ראה "הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית" בחלק 3 בדוח זה.

כמו כן, בחישוב יחס המינוף הובאו בחשבון התאמות מיישום שיטת המדידה החדשה בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות.

למידע נוסף בנושא הלימות הון ומינוף ראה ביאור 225. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

למידע נוסף אודות התאמות להוראת השעה בנושא יחס המינוף, ראה סעיף התאמות ניהול בנקאי תקין מספר 250 לעיל.

יחס המינוף ב-31 בדצמבר 2022 הינו 6.36%, עלייה של כ-0.3% לעומת 31 בדצמבר 2021.

העלייה ביחס המינוף נובעת מגידול משמעותי בהון רובד 1 של כ-5.6 מיליארד ש"ח. מנגד חל גידול בחשיפות של כ-55 מיליארד ש"ח הנובע מגידול בחשיפה המאזנית של כ-13 מיליארד ש"ח, גידול בחשיפת נגזרים של כ-26 מיליארד ש"ח כתוצאה מיישום הוראה 203A, גידול של כ-10 מיליארד ש"ח בחשיפות החוץ מאזניות וגידול של כ-6 מיליארד ש"ח בחשיפות בעסקאות למימון ניירות ערך.

חלק 5 - סיכון אשראי

מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)

אשראי הינו פעילות ליבה של הבנק והקבוצה, המתקיימת באופן מבוזר במספר קווי עסקים.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב וחשיפות בגין פעילות בנגזרים.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בנושא ניהול סיכון אשראי, ניהול בנקאי תקין מספר 311A בנושא ניהול אשראי צרכני ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכונים אשראי ומדידה נאותה של חובות, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

במסגרת ניהול סיכונים אשראי הבנק מנטר את איכות תיק האשראי, לרבות נאותות כוללת של ההפרשה להפסדי אשראי לכיסוי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, ריכוזיות תיק האשראי ופעילות לפי מוצרים עיקריים, כגון: אשראי לענף בינוי ונדל"ן, הלוואות לדיור, אשראי לאנשים פרטיים ואשראי ממונף. כמו כן, כחלק מתפיסה ארגונית לניהול מקיף של סיכון אשראי, נדרש להביא בחשבון סיכונים אקלים וסביבה ומידת השפעתם על פרופיל הסיכון. הבנק גיבש תכנית רב שנתית לבנייה והטמעה של תהליכים שיאפשרו זיהוי, מדידה, הערכה, ניטור, דיווח ובקרה של סיכונים אלה, לרבות דרכי ניהולם והפחתת השפעתם על חשיפות האשראי. לפירוט נוסף, ראה פרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2022.

סקירה על החשיפה לסיכונים אשראי ותמונת מצב ביחס לעמידה במגבלות הפנימיות והרגולטוריות מובאת בפני ההנהלה והדירקטוריון לפחות אחת לרבעון.

מסמך מדיניות האשראי של הבנק מהווה נדבך מרכזי בניהול האשראי בבנק נגזר מתיאבון הסיכון הכללי של הקבוצה כפי שבא לידי ביטוי בתוכניות העבודה הרב שנתיות, האסטרטגיה וגבולות המיקוד העסקי. בנוסף, כולל מסמך זה סט מגבלות פנימיות ורגולטוריות בתחום האשראי, זאת לצד הנהלים הפנימיים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיקוח ובקרה אחר סיכון האשראי. מדיניות האשראי והנהלים הפנימיים הקיימים מתייחסים לסיכונים אשראי בכל הפעילויות בבנק וחלים על האשראי הבודד ועל תיק האשראי בכללותו.

העקרונות המנחים של מדיניות הבנק בתחום האשראי:

- שמירה על מנהל תקין: כללי האתיקה, ההוגנות, גילוי נאות ושקיפות ובכלל זה עמידה בהוראות הרגולציה.
- מיקוד החשיפות בפעילויות לגביהן קיימת בבנק המומחיות הנדרשת לאמידה וניהול של הסיכונים הגלומים בהן.
- חלוקת הטיפול בלקוחות בין קווי עסקים בהתאם למאפיינים שונים.
- קיום הפרדה בין היחידה הנוטלת סיכון לבין יחידה עצמאית המבצעת בקרה על הסיכון ועל ניהול הסיכון.
- כל גורם בבנק היוצר חשיפה לסיכון אשראי, מחויב להיות מודע לסיכונים בתחום פעילותו ואחראי לניהולם השוטף, בכלל זה, בתחום הציות.
- ראייה כוללת של הלקוח/קבוצה כולל רמת סיכון האשראי בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313.
- ביצוע מעקב שוטף ותקופתי אחר חשיפות האשראי ואחר עמידה במגבלות (הפנימיות והרגולטוריות) במטרה לזהות חולשות, מוקדם ככל שניתן, ולהיערך בהתאם.
- הערכת סיכון האשראי בצורה כמותית, תוך קביעת דירוג סיכון אשראי לכל לקוח.
- קביעת מתווה היוצר הבחנה בין סוגי פעילויות וענפי משק במסגרתו מוגדרות קטגוריות על פי רמות סיכון שונות.
- קביעת כללי החיתום כוללת, בין היתר:
- מאפיינים נדרשים מלווה לצורך אישור אשראי ובכלל זה: הערכת כושר החזר, דירוג אשראי פנימי, ניסיון עסקי, נתונים כספיים ותנאים שונים שעל בסיסם יסכים הבנק להעמיד אשראי (כגון: שיעור מימון, סכום חשיפה מירבי לחשיפה וביטחונות מקובלים) ובמקרים הרלוונטיים מידע ממאגר אשראי.
- מדרג סמכויות אשראי הכולל גם הגדרת סמכויות לאישורים חריגים.
- העוסקים בתחום האשראי עוברים הכשרות והדרכות בתחום האשראי.

במסגרת ניהול סיכון האשראי מבוצעות באופן שוטף התאמות בניהול סיכון האשראי ובתיאבון הסיכון, ככל שנדרש. בשנת 2022 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי הקשור לסיכון אשראי.

מדיניות האשראי בחברות הבנות

מסמך מדיניות האשראי הקבוצתי, מהווה מסמך "על" ומתווה את עקרונות העל למסגרת המדיניות של הבנק בארץ ובשולחת הבנק כבריטניה. מדיניות זו מושתתת בעיקרה על מדיניות הבנק בארץ. מסמך מדיניות אשראי זה מבוסס על עקרונות העל במסמך המדיניות הקבוצתי, המאושרת על ידי הדירקטוריון של חברת הבת. מסמכי המדיניות נסקרים גם על ידי החטיבה לניהול סיכונים בארץ, תוך בחינת התאמתם למדיניות הקבוצתית. כמו בחברת האם, גם בשולחת הבנק כבריטניה מבוססת מדיניות האשראי על עקרונות מנחים לחיתום וניהול האשראי של הלקוח הבודד ולקביעת מגבלות וניהול הסגמנטים ברמה הארגונית.

מבנה הממשל התאגידי ואחריות ניהול סיכונים אשראי

בנוסף למידע אודות מבנה הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בבנק המתואר בפרק "מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו", להלן מידע נוסף בנוגע לניהול סיכון האשראי:

תהליך הבקרה וניהול סיכונים האשראי מבוצע על ידי שלושה "קווי הגנה" נפרדים.

קו ההגנה הראשון - קווי העסקים

בקו ההגנה הראשון פועלות היחידות העסקיות בקווי העסקים השונים ויחידות ייעודיות המטפלות בניהול סיכונים אשראי ביחידה העסקית, לרבות יחידות ייעודיות ללווים בקשיים (מרכז "חובות בעייתיים" הכפוף לחטיבה הבנקאית ואגף אשראים מיוחדים הכפוף לחטיבה העסקית).

קו ההגנה השני - החטיבה לניהול הסיכונים ומערך החשבונאות

בחטיבה לניהול סיכונים פועלות שלוש יחידות המרכזות את הטיפול בסיכונים אשראי בהתאם לתחום האחריות המוגדר להן:

- 1. מערך סיכונים אשראי** - נושא באחריות כוללת בהתאם לדרישות הרגולטוריות לעניין הבחינה הפרטנית (העסקה הבודדת) לרבות סיווגי אשראי והפרשות, ועוגן מקצועי לטיפול בהיבטים רוחביים של מדיניות וניהול סיכונים אשראי (גיבוש מדיניות האשראי ובכלל זה, סמכויות אשראי, קביעת מגבלות פנימיות, בקרת אשראי, ניתוח הסיכונים בתיק האשראי בראייה קבוצתית ודיווח רבעוני שוטף להנהלת הבנק ולדירקטוריון הבנק, פיקוח ובקרה על ניהול סיכון האשראי בשולחת הבנק בחו"ל וביצוע תרחישי קיצון באשראי).
- 2. אגף סיכונים שוק, מודלים ו-ERM** - נושא באחריות הכוללת לבחינת קיום תיקוף ו/או ביצוע תיקוף למודלים הפנימיים לדירוג סיכונים האשראי בבנק ובשולחת הבנק כבריטניה.
- 3. מערך הציות** - מהווה עוגן מקצועי לקביעת המתווה לבחינת היבטי ציות הקשורים לסיכונים אשראי ועיגונם במדיניות האשראי ובהתייחסות הנדרשת במצגים לוועדת אשראי.

מערך החשבונאות - משמש כעוגן מקצועי להבנה וניתוח של חידושים והבהרות רגולטוריות רלוונטיות. במסגרת זו במקרים מורכבים משמשת כמקור ידע מקצועי לגיבוש החלטות בתחום ההפרשות והסיווגים באשראי.

קו ההגנה השלישי - ביקורת פנימית

הביקורת הפנימית מבצעת ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקורות, התהליכים, והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום ההנחיות של ההנהלה והדירקטוריון.

כלים לניהול סיכון אשראי - מערכות למדידת סיכונים

בניהול סיכון האשראי נעשה שימוש במודלים כמותיים לדירוג פנימי של סיכון הלווים ולהערכה ומעקב אחר הסיכון ברמת התיק. הדירוג הפנימי של הלווים הינו נדבך מרכזי בתהליך קבלת החלטות באשראי ובמעקב אחר איכותו לאורך זמן.

שני כלים עיקריים משמשים את הבנק באמידת הדירוג הפנימי של הלווים:

- מערכת דירוג המיועדת ללקוחות קמעונאיים המבוססת בין השאר על מאפייני פעילות הלקוח בחשבון לאורך זמן.
- מערכת דירוג לדירוג לקוחות נוטלי הלוואות לדירוג המבוססת בין היתר על מאפייני לקוח, פעילות הלקוח לאורך חיי הלוואה.
- מערכת דירוג המיועדת ללווים עסקיים-מסחריים המבוססת על שאלוני מומחה מובנים.

המודלים שעל פיהם מבוצע הדירוג במערכות הנ"ל מנוטרים באופן שוטף ומתוקפים.

פרופיל הסיכון ברמת התיק הכולל של הקבוצה מנוטר על ידי מערך סיכונים אשראי. דוח חשיפות רבעוני הכולל את פרוט המגמות והשינויים ופרוט העמידה במגבלות פנימיות ורגולטוריות מובא לדיון בפני הנהלת הבנק, ועדת האשראי של הדירקטוריון וועדת הסיכונים של הדירקטוריון. הנ"ל בנוסף לניתוחים שונים נוספים של סגמנטים בתיק האשראי וביצוע תרחישי קיצון.

השפעות מאקרו כלכליות

פעילות הבנק מושפעת, בין היתר, מהתפתחויות מאקרו כלכליות, בסביבה העסקית המקומית ומההאטה בפעילות הכלכלית העולמית. במסגרת המעקבים השוטפים שהבנק מבצע בכל קווי העסקים אחר מוקדי הסיכון, הבנק בוחן באופן שוטף גם את השפעת עליית הריבית במשק על סיכון האשראי בתיק, לרבות באמצעות תרחישי רגישות שונים.

נכון למועד פרסום הדוח, הפעילות הכלכלית במשק המקומי ממשיכה לצמוח, אך תוך האטה בקצב. ההאטה באה לידי ביטוי, בין היתר, בירידה ממשית בקצב מכירת דירות חדשות, כמו גם השלכות של עליית הריבית על לווים, בדגש על לווים ממונפים, אנשים פרטיים ועל ענפי משק עתירי פעילות אשראי.

לאחר תקופת הדוח, החלו אירועים ציבוריים - חקיקתיים וחברתיים, אשר קיימת אי וודאות רבה לגבי אופן התפתחותם ומידת השפעתם על הכלכלה הישראלית בטווח הבינוני והארוך, וכנגזרת מכך על תוצאות הבנק. לאירועים כאמור עלולה להיות השפעה שלילית על המשק הישראלי וכפועל יוצא מכך על ביצועיו של הבנק. לעת עתה, ניכרים שינויים בשווקים הפיננסיים של ישראל והתמחר של נכסים פיננסיים ישראלים בשוקי העולם, לרבות החלשות שער החליפין של השקל למול סל המטבעות, הדולר והאירו, עלייה במכשירי ה-CDS (Credit default swap) של מדינת ישראל הנסחרים בעולם ותנודתיות רבה במדדים המובילים בבורסה בת"א.

העימות הביטחוני שפרץ בין רוסיה ואוקראינה נמשך ומשפיע על מחירי הסחורות והאנרגיה באירופה, אך במידה הולכת ופוחתת. נכון לעתה ההשפעה הישירה על תיק האשראי של לאומי אינה מהותית, אולם יש לעקוב אחר התפתחותה, בדגש על עיכובים הנגרמים בשרשרת האספקה.

הידוק התנאים הפיננסיים, כתוצאה ממהלכי הבנקים המרכזיים ושינויים בשווקים הפיננסיים, לצד ההשפעות הכלכליות של מלחמת רוסיה-אוקראינה, כבר הביאו להפחתה ניכרת של האומדנים ותחזיות הצמיחה לשנת 2023 על ידי גורמים בינלאומיים גדולים, כמו ה-OECD.

משבר הקורונה - חשיפה לסיכונים כתוצאה מעלייה בהיקפי התחלואה מעת לעת עדיין קיימת, אך נמוכה משמעותית ביחס למצב ב-2020-2021. בחלק מהענפים שנפגעו באופן משמעותי מהמשבר (בדגש על מלונאות בחו"ל ותעופה) קיימים לקוחות שטרם התאוששו באופן מלא.

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק לראשונה כללים חדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL). כתוצאה מיישום הכללים החדשים, הבנק עדכן והתאים את מתודולוגיית ההפרשה להפסדי אשראי כמפורט בהרחבה בביאור 1.1 כד.1 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

ההוצאה להפסדי אשראי בשנת 2022 הסתכמה ב-498 מיליון ש"ח מתוכה הכנסה של 430 מיליון ש"ח בהפרשה הפרטנית והוצאה של 928 מיליון ש"ח בהפרשה הקבוצתית. ההוצאה הקבוצתית בשנת 2022 מחושבת כאמור בהתאם לכללי חשבונאות חדשים - CECL ובהתאם לכך מושפעת מהם. כמו כן, ההוצאה הקבוצתית הושפעה בשנת 2022 בעיקר מהצמיחה בתיק האשראי וכן מהחמרה בתחזיות המאקרו כלכליות שתוארו לעיל. ההפרשה להפסדי אשראי מהווה אומדן המבוסס על שיקול דעת משמעותי שהופעל בשנת 2022 בסביבה משתנה.

מתודולוגיית ההפרשה להפסדי אשראי מורכבת, בין היתר, מניסיון העבר, מנדבך איכותי, הכולל מסגרת מקיפה להתאמות איכותיות (Q Factor) ותחזיות מאקרו כלכליות ומטבעה מבוססת על שיקול דעת משמעותי.

לאור אי הוודאות הקיימת היום בשווקים וההשפעות שעשויות להיות לה על מצבם של משקי הבית והעסקים בישראל, כמתואר לעיל, יכול שההפרשה תשתנה בעתיד בהתאם להתפתחויות.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם משבר הקורונה

הבנק יישם את הנחיות בנק ישראל בנושא נגיף הקורונה ואימץ את המתווים האחידים שפרסם בנק ישראל לשינוי בתנאי הלוואות, בעיקר באמצעות דחיית תשלומים של אנשים פרטיים ולקוחות עסקיים. למועד הדוח פג תוקפם של מתווים אלו.

נכון ליום 31 בדצמבר 2022:

כ-96% מתוך סך המשכנתאות שהוקפאו ועדיין קיימת בגיבן יתרת חוב חזרו לשלם כרגיל וכ-0.5% מסך חבות המשכנתאות עדיין בסטטוס של הקפאת תשלומים.

הבנק מנטר את סיכון האשראי של לקוחותיו ובכלל זה אוכלוסיית הלקוחות אשר דחו תשלומי הלוואה על מנת לזהות במועד כל התדרדרות באשראי לרבות חשיפה פוטנציאלית להפסד.

למידע נוסף ופירוט לגבי התפתחויות שחלו בתיק האשראי ומדדים איכותיים המאפיינים את התיק ניתן לראות בהמשך פרק זה.

פרטים בדבר יתרת החובות בישראל, לגביהם בוצעו שינויים בתנאים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה החל מיום 1 במרס 2020 ועד ליום 31 בדצמבר 2022, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי בעקבות הדחיה

פירוט נוסף של חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים נכון למועד הדיווח		פירוט נוסף של יתרת האשראי לציבור בגינו נדחו התשלומים ^(א)		פירוט נוסף של חובות לא בעייתיים לגביהם בוצעה דחיה מצטברת		חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים נכון למועד הדיווח		חובות לא בעייתיים		חובות בדירוג ביצוע		חובות בדירוג ביצוע		חובות בדירוג ביצוע	
מזה: בפיגור של 30 ימים או יותר	יתרת אשראי לציבור	יתרת מ-3 חודשים ועד 6 חודשים	סך הכל חובות לא בעייתיים	סך הכל חובות לא בעייתיים	סך הכל חובות לא בעייתיים	סכום התשלומים שנדחו בפועל ^(ב)	חובות בעייתיים	חובות ביצוע	חובות ביצוע	חובות ביצוע	חובות ביצוע	חובות ביצוע	חובות ביצוע	חובות ביצוע	חובות ביצוע
202	15,430	608	3	611	4	-	607	31	110	1,517	642				

(א) תקופת דחיית התשלומים הינה התקופה המצטברת של דחיות שניתנו לחוב מתחילת ההתמודדות עם נגיף הקורונה ואינה כוללת דחיה אשר לה הלווה זכאי לפי כל דין.
 (ב) מספר הלוואות מוצג ביחידות.
 הטבלה כוללת יתרת חובות בדחיה של הלוואות לדיור בישראל בלבד. יתרת חובות בדחיה ביתר מגזרי הפעילות אינה מהותית.

הלוואות בערבות מדינה (קרן קורונה)

על רקע התפרצות נגיף הקורונה, הבנק חתם על הסכמים עם המדינה (שעודכנו מעת לעת) להעמדת הלוואות בערבות מדינה במסגרת "קרנות קורונה", שיעודן סיוע לעסקים (קטנים, בינוניים וגדולים), שנקלעו לקשיים תזרימיים כתוצאה מהמשבר. תנאי הלוואות נקבעו על ידי משרד האוצר והיו אחידים לכל הלווים.

קבלת ערבות המדינה סייעה לבנק לתמוך בצרכי לקוחותיו ותרמה באופן חיובי לאיכות תיק האשראי של הבנק.

ביום 30 באפריל 2022 הוחלט על ידי המדינה על סיום פעילות קרן קורונה (מסלול כללי ומסלול מוגבר). בקשות שהוגשו עד ליום 30 באפריל 2022 טופלו כסדרן. הטיפול בהסדרי חוב וחילוטין, נימשך בהתאם להוראות ההסכם.

מידע בדבר אשראי שניתן בערבות מדינה במסגרת ההתמודדות עם משבר נגיף הקורונה

יתרת חוב רשומה ליום 31 בדצמבר		סיווג לקוח	
2021	2022	במיליוני ש"ח	
		עסקים קטנים וזעירים	2,591
3,636	836	עסקים בינוניים	1,190
	106	עסקים גדולים	307
5,133	3,533	סך הכל	

הערות:
 1. סיווג הלקוחות מבוסס על מגזרי פעילות - פיקוחיים.
 2. הבנק העמיד הלוואות בסך כולל של כ-6.8 מיליארד ש"ח.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

	א	ב	ג	ד
31 בדצמבר 2022				
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר			
	אחרים	ערך	אשראי או ירידות	יתרות נטו (א+ב+ג)
	במיליוני ש"ח			
1	1,983	396,008	(5,003)	392,988
	חובות, למעט אגרות חוב			
2	-	65,373	(37)	65,336
	אגרות חוב			
3	154	170,672	(585)	170,241
	חשיפות חוץ מאזניות			
4	2,137	632,053	(5,625)	628,565
	סך הכל			

	א	ב	ג	ד
31 בדצמבר 2021				
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר			
	אחרים	ערך	אשראי או ירידות	יתרות נטו (א+ב+ג)
	במיליוני ש"ח			
1	3,534	361,119	(4,515)	360,138
	חובות, למעט אגרות חוב			
2	-	69,970	-	69,970
	אגרות חוב			
3	171	149,528	(469)	149,230
	חשיפות חוץ מאזניות			
4	3,705	580,617	(4,984)	579,338
	סך הכל			

(א) בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים, של פריטים מאזניים וחוץ מאזניים היוצרים חשיפה לסיכון אשראי לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

שינויים במלאי החובות בסיווג לא צובר (CR2)

למידע בדבר יתרה ותנועה בחובות הלא צוברים ראה פרק סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022 וביאור 30 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)

הבנק מיישם את הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות שאינם צוברים, סיכון אשראי והפרשות להפסדי אשראי צפויים. הטיפול בהוראות אלו מוסדר בנהלים ובהנחיות פרטניים לגורמים הרלוונטיים כאשר בסעיפים שלהלן מוצגים רק היבטים מרכזיים מסוימים בתחום זה בכל הקשור לסיווג החובות וקביעת הפרשה להפסדי אשראי.

חוב שאינו צובר ריבית

חוב מסווג כחוב שאינו צובר ריבית כאשר צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב, וזאת בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, כגון: מצב הפיגור של החוב, מצבו הפיננסי וכושר הפירעון של הלווה, הערכת מקור ההחזר הראשוני של החוב, מצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של הערבים ועוד.

חוב שנבחן על בסיס פרטני מסווג כשאינו צובר בכל מקרה כאשר קרן או ריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב וכן מצוי בהליכי גבייה.

חשיפת אשראי חוץ מאזנית תסווג בסיווג "שאינו צובר" כאשר צפוי שההתחייבות בגין חוב זה תתמשש והחוב המאזני שיווצר ראוי להיות מסווג כחוב שאינו צובר.

חוב בפיגור

מצב הפיגור של חוב נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים. להלן שלושה מצבי פיגור אפשריים:

1. פיגור בעקבות אי תשלום הלוואה כסדרה.
2. חריגה ממסגרת אשראי מאושרת ומדווחת בחשבון עו"ש.
3. מחזור נמוך - כל עוד לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים לכיסוי החוב תוך תקופה שהוגדרה, גם אם החוב נמצא בתוך מסגרת האשראי.

כללים לסיווג חובות בהתאם למספר ימי הפיגור:

- חוב הנבחן פרטנית ונמצא בפיגור של 90 ימים ויותר יסווג כחוב שאינו צובר, למעט אם הוא מובטח היטב ובתהליכי גבייה.
- חוב הנבחן קבוצתית יסווג בהתאם לכללים הבאים:
- חוב בהשגחה מיוחדת - חוב הנמצא בפיגור של 70-89 יום, או בהתאם לתסמינים שליליים מסוימים שמוגדרים ומופעלים מיכונית.
- חוב נחות - חוב הנמצא בפיגור של 90-149 ימים, או בהתאם לתסמינים שליליים מסוימים שמוגדרים ומופעלים מיכונית.
- חוב בפיגור של 150 ימים או יותר - יופרש במלואו וימחק חשבונאית.

חשיפות אשראי בפיגור של מעל 90 יום אשר אינן נחשבות כחוב שאינו צובר ריבית

בהתאם להוראת בנק ישראל במצבים המפורטים להלן חשיפות אשראי בפיגור של מעל 90 יום אינן נחשבות כאשראי שאינו צובר:

- אשראי אשר נבחן על בסיס קבוצתי - יסווג כ"נחות" בפיגור של 90 יום ומעלה וימחק חשבונאית לאחר 150 ימי פיגור.
- אשראי אשר נבחן על בסיס פרטני שהינו מובטח היטב ובתהליכי גבייה.

חוב בעייתי בארגון מחדש

חוב אשר פורמאלית עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב. לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על ידי הבנק מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי הבנק מבצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתן הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע האם (1) החייב מצוי בקשיים פיננסיים ו-(2) במסגרת ההסדר הבנק העניק ויתור לחייב.

החל מיום 1 לינואר 2022, בהתאם לחוזר בנק ישראל בנושא הפסדי אשראי צפויים CECL, (מספר 06-2634, מיום 29 לנובמבר 2021), חוב שתנאיו שונו בארגון מחדש יכול להיות מסווג כצובר/שאינו צובר ריבית.

שינוי בתנאי החוב שאורגן מחדש לא יחייב סווגו כחוב שאינו צובר, כאשר:

- הארגון מחדש משפר את סיכויי הגבייה בלוח סילוקין סביר ובהתבסס על ניתוח אשראי עדכני ומבוסס היטב.
- קיימת היסטוריית פירעון תקינה במשך לפחות 6 חודשים.

הבדלים בין הגדרת פיגור וכשל למטרות חשבונאיות ומטרות פיקוחיות

להלן ההבדלים בין הגדרת "פיגור" וחוב "שאינו צובר" למטרות חשבונאיות לבין הגדרת "הלוואות בפיגור" לצרכי מדידת הלימות ההון (מטרות פיקוחיות):

1. חוב מוגדר "בפיגור" למטרות חשבונאיות לאחר 30 ימי פיגור, כשלצורכי מדידת הלימות ההון "הלוואות בפיגור" יוגדרו כך לאחר 90 ימי פיגור;
2. חוב אשר אורגן מחדש וסווג כצובר ריבית, יסווג בסיווג בעייתי/בסיווג תקין בהתאם להוראות בנ"י ולנהלי הסיווג בלאומי, כשלצורכי מדידת הלימות ההון חוב כאמור לא יוגדר כ"הלוואה בכשל".
3. אשראי חוץ מאזני יסווג כחוב בעייתי אם מימוש ההתחייבות התלויה הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות שיוכרו כתוצאה ממימוש ההתחייבות התלויה ראויים לסיווג כבעייתיים. לעומת זאת, לצורכי הלימות הון חשיפות חוץ מאזניות יסווגו באופן עקבי לסיווג החשיפות המאזניות של אותו לווה.

לפירוט מדדי סיכון האשראי ראה פרק סיכויי אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

ירידת ערך ניירות ערך

הבנק בוחן בכל תקופת דיווח את הצורך ברישום הפסדים בגין ירידת ערך של ניירות הערך, בתיק הזמין למכירה ובתיק לפדיון, שאינה בעלת אופי זמני. הבחינה מתבצעת בהתקיים סממנים אשר יש בהם כדי להצביע על האפשרות שערכם של ניירות הערך נפגם. הקריטריונים לקביעה באם ירידת הערך הינה בעלת אופי שאינו זמני מפורטים בביאור 1 ט בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

הפרשה להפסדי אשראי

מתבצעת בהתאם לאחת השיטות המפורטות להלן:

- הפרשה פרטנית - חובות לא צוברים, למעט אשראי לדיור, הינם חובות אשר הבנק סבור כי אינם חולקים מאפייני סיכון משותפים עם חובות צוברים, ולפיכך מעריך את ההפרשה בגינם על בסיס פרטני.
  - בהתייחס לחוב מסחרי בסיווג לא צובר שיתרתו החוזית (ללא ניכוי: מחיקות חשבונאיות שלא כרוכות בויתור משפטי, ריבית שלא הוכרה, הפרשות להפסדי אשראי וביטחונות) הינה 1 מיליון ש"ח או יותר, ההפרשה נאמדת בהתבסס על הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, מהוונים בשיעור הריבית האפקטיבי המקורי של החוב, או כאשר החוב הינו מותנה בביטחון או כאשר צפויה תפיסת נכס, על פי השווי ההוגן של הביטחון ששועבד להבטחת אותו אשראי (בניכוי עלויות מכירה).
  - הפרשה קבוצתית - לגבי יתר החובות אשר לא עומדים בקריטריונים לבחינה פרטנית כאמור לעיל.
- למידע נוסף ראה ביאור 1 ת. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון אשראי לפי ענפי משק

31 בדצמבר 2022										
סיכון אשראי כולל ^(א)										
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)										
הפסדי אשראי ^(ד)										
מזה:										
סך הכל	דירוג ביצועי אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ו)	סך הכל ^(ז)	חובות ^(ח)	בעייתי ^(ט)	לא צובר ^(י)	אשראי	בניו הפסדי חשבונאות נטו	מחיקות	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
סך הכל	דירוג ביצועי אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ו)	סך הכל ^(ז)	חובות ^(ח)	בעייתי ^(ט)	לא צובר ^(י)	אשראי	בניו הפסדי חשבונאות נטו	מחיקות	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לזיום בישראל										
ציבורי מסחרי										
חקלאות	2,630	2,501	114	2,629	2,333	114	36	1	-	(138)
כרייה וחציבה	758	758	-	731	531	-	-	20	-	(33)
תעשייה	35,409	34,410	903	34,162	20,750	903	143	106	(24)	(471)
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(יא)	102,609	101,088	1,259	102,584	53,883	1,259	154	217	(2)	(1,041)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	45,236	45,000	151	44,460	39,249	151	67	(188)	(122)	(884)
אספקת שחמל ומים	9,557	9,515	41	9,170	5,093	41	8	12	16	(69)
מסחר	39,513	38,946	545	39,023	31,932	545	128	148	51	(501)
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	4,325	3,916	148	4,295	3,689	148	57	(35)	8	(45)
תחבורה ואחסנה	9,592	9,240	314	9,511	7,760	314	124	(10)	56	(181)
מידע ותקשורת	6,103	5,765	146	5,656	3,223	146	114	(97)	(29)	(64)
שירותים פיננסיים	45,990	45,916	73	37,465	28,406	73	54	64	(15)	(219)
שירותים עסקיים ואחרים	13,330	13,015	257	13,203	9,359	257	82	10	5	(350)
שירותים ציבוריים וקהילתיים	11,284	11,209	62	11,269	9,182	62	14	16	(2)	(176)
סך הכל מסחרי	326,336	321,279	4,013	314,158	215,390	4,013	981	264	(58)	(4,172)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	124,827	123,158	626	124,827	119,690	626	626	112	17	(419)
אנשים פרטיים - אחר	43,572	41,326	768	43,562	30,370	768	222	111	129	(732)
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	494,735	485,763	5,407	482,547	365,450	5,407	1,762	487	88	(5,323)
בנקים בישראל	1,608	1,608	-	807	806	-	-	1	-	(3)
ממשלת ישראל	33,721	33,721	-	317	317	-	-	(1)	-	-
סך הכל פעילות בישראל	530,064	521,092	5,407	483,671	366,573	5,407	1,762	487	88	(5,326)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 366,573, 34,238, 117,094, 11,606, 553 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) כולל הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) למידע נוסף בנוגע ליישום לראשונה החל מ-1 ינואר 2022 של המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה ביאור 1.ח. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.
- (ט) יתרת הפרשה להפסדי אשראי לפי CECL - למידע נוסף ראה ביאור 1.ד.כד.1. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.
- (י) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני כפי ששודכנו בהוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק ההון והלימות ההון בדוח הדיסקרטיווי וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022).

31 בדצמבר 2022

סיכון אשראי כולל ^(א)										
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)										
הפסדי אשראי ^(ד)										
מזה:										
סך הכל	אשראי ^(ה)	בעייתיות ^(ו)	סך הכל ^(ז)	חובות ^(ח)	בעייתיות ^(ט)	לא צובר ^(י)	אשראי	חשבונאיות נטו	מחיקות	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור מסחרי										
185	184	-	175	157	-	-	-	-	-	(1)
715	715	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5,524	5,485	8	3,515	2,646	8	8	10	3	-	(24)
9,549	9,221	268	9,437	6,872	268	94	31	116	-	(101)
541	538	-	136	5	-	-	-	-	-	-
1,011	941	3	411	399	3	-	4	8	-	-
3,536	1,953	1,125	3,518	3,094	1,125	185	(78)	50	-	(87)
397	397	-	172	172	-	-	-	-	-	-
1,141	1,129	12	594	158	12	12	6	-	-	(19)
36,521	36,410	1	4,256	3,822	1	1	22	-	-	(27)
488	488	-	434	422	-	-	(4)	(1)	-	-
180	175	5	151	150	5	-	(3)	-	-	(1)
59,788	57,636	1,422	22,799	17,897	1,422	299	(12)	176	(260)	(260)
33	32	-	33	30	-	-	-	-	-	-
71	68	1	71	65	1	1	1	-	-	-
59,892	57,736	1,423	22,903	17,992	1,423	300	(11)	176	(260)	(260)
35,391	35,391	-	15,337	12,634	-	-	32	-	-	(37)
18,132	18,132	-	1,137	792	-	-	(10)	-	-	(2)
113,415	111,259	1,423	39,377	31,418	1,423	300	11	176	(299)	(299)
643,479	632,351	6,830	523,048	397,991	6,830	2,062	498	264	(5,625)	(5,625)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 3,141,418, 7,959,271,198, 2,481,443,359 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לכיצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, מחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) למידע בנוגע ליישום לראשונה החל מ-1 ינואר 2022 של המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה ביאור 1.1. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.
- (ח) יתרת הפרשה להפסדי אשראי לפי CECL - למידע נוסף ראה ביאור 1.1. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.
- (ט) בהתייחס לתוצאות ללא בנק לאומי ארה"ב, הכנסות מהפסדי אשראי מסך פעילות חו"ל-ציבור הסתכמו בכ-25 מיליון ש"ח ומחיקות חשבונאיות, נטו הסתכמו בכ-136 מיליון ש"ח.
- (י) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני כפי שעודכנו בהראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק ההון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022).

31 בדצמבר 2021									
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				
הפסדי אשראי ^(ד)									
1 מזה:									
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ו)	סך הכל ^(ז)	חובות ^(ח)	בעייתי ^(ט)	לא צובר ^(י)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לזים בישראל									
ציבור מסחרי									
2,576	2,485	62	2,575	2,297	62	24	(19)	(7)	(41)
599	598	1	571	227	1	-	(1)	-	(1)
27,273	26,697	496	26,612	16,659	496	130	(1)	17	(417)
78,706	78,157	349	78,600	41,225	349	79	170	(28)	(682)
40,707	40,028	260	40,438	34,856	260	152	(2)	(66)	(468)
8,950	8,900	50	8,730	4,861	50	26	(12)	-	(39)
32,951	32,496	394	32,497	25,841	394	126	(166)	14	(297)
4,233	3,817	377	4,220	3,674	377	255	(46)	(17)	(168)
7,859	7,298	519	7,835	6,355	519	170	(76)	21	(135)
5,094	4,917	155	4,967	3,160	155	138	(148)	(112)	(118)
44,925	44,889	33	31,498	23,534	33	11	29	(8)	(268)
12,244	11,912	290	12,215	8,807	290	96	(195)	(20)	(223)
10,356	10,224	125	10,342	8,642	125	23	(100)	(2)	(89)
276,473	272,418	3,111	261,100	180,138	3,111	1,230	(567)	(208)	(2,946)
107,323	104,392	629	107,323	103,598	629	20	(141)	5	(489)
40,133	37,890	653	40,121	27,659	653	204	(44)	20	(727)
423,929	414,700	4,393	408,544	311,395	4,393	1,454	(752)	(183)	(4,162)
2,668	2,668	-	1,192	1,098	-	-	-	-	(1)
32,186	32,186	-	205	205	-	-	-	-	-
458,783	449,554	4,393	409,941	312,698	4,393	1,454	(752)	(183)	(4,163)

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים. 3,126,98

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר. 109,059, 4,152, 1,603, 31,271

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ז) כולל הלוואות לדיוור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

(ח) מספרי ההשוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה. למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה ביאור 1.ח. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

(ט) מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש בהתאם למתכונת הגילוי החדשה של הגדרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני אשר עודכנו בהוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק ההון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022).

31 בדצמבר 2021

סיכון אשראי כולל^(א) חובות^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים)^(ג)

הפסדי אשראי ^(ד)	הוצאות (הכנסות) מחיקות הפדיון הפדיון הפדיון הפדיון	בנין הפדיון הפדיון הפדיון הפדיון	לא צובר ^(ה)	בעייתיות ^(ו)	חובות ^(ז)	סך הכל ^(ח)	בעייתיות ^(ט)	דירוג ביצוע אשראי ^(י)	סך הכל	במיליוני ש"ח
(3)	-	-	-	-	264	336	-	337	338	צבור מסחרי
-	-	-	-	-	-	-	-	630	630	חקלאות
(52)	8	(39)	28	28	5,382	7,403	28	9,073	9,150	כרייה וחציבה
(281)	47	51	308	670	14,474	16,895	670	15,817	17,033	תעשייה
-	-	-	-	-	21	108	-	422	422	בינוי ונדל"ן
(31)	1	(1)	23	36	2,480	3,189	36	3,424	3,557	אספקת חשמל ומים
(310)	7	(71)	883	1,930	2,595	3,084	1,930	677	3,093	מסחר
(6)	-	2	-	68	491	506	68	572	692	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(16)	10	1	14	14	157	943	14	1,476	1,490	תחבורה ואחסנה
(56)	9	34	1	1	6,186	7,571	1	33,927	33,956	מידע ותקשורת
(54)	14	(22)	35	179	3,151	3,876	179	3,370	3,925	שירותים פיננסיים
(10)	-	(10)	17	17	369	513	17	535	553	שירותים עסקיים ואחרים
(819)	96	(55)	1,309	2,943	35,570	44,424	2,943	70,260	74,839	שירותים ציבוריים וקהילתיים
-	(3)	(4)	-	-	90	90	-	89	90	סך הכל מסחרי
-	-	(1)	1	1	336	357	1	355	357	אנשים פרטיים - הלואות לדיוור
(819)	93	(60)	1,310	2,944	35,996	44,871	2,944	70,704	75,286	אנשים פרטיים - אחר
(2)	-	-	-	-	15,224	17,117	-	36,796	36,796	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
-	-	-	-	-	735	959	-	27,471	27,471	בנקים בחו"ל
(821)	93	(60)	1,310	2,944	51,955	62,947	2,944	134,971	139,553	ממשלות בחו"ל
(4,984)	(90)	(812)	2,764	7,337	364,653	472,888	7,337	584,525	598,336	סך הכל פעילות בחו"ל
										סך הכל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 5,129,519,955.
- (ב) 25,798,965,844 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ג) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ד) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ה) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ח) מספרי ההשוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה. למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה ביאור 1.1. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.
- (ט) מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש בהתאם למתכונת הגילוי החדשה של הגדרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני אשר עודכנו בהוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק ההון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022).

חשיפות אשראי לפי יתרת תקופה לפירעון^(א)

31 בדצמבר 2022					
תקופה ממוצעת לפירעון	סך הכל חשיפת אשראי	מעל 15 שנים	מעל חמש שנים ועד 15 שנים	משנה עד חמש שנים	עד שנה
במיליוני ש"ח					
חשיפת אשראי מאזנית:					
3.97	307,786	22,659	43,559	83,330	158,238
מסחרי					
9.18	166,701	38,928	77,969	38,903	10,901
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור					
3.51	32,765	1,681	2,895	15,288	12,901
אנשים פרטיים - אחר					
2.55	23,886	439	2,290	5,639	15,518
נכסים בגין מכשירים נגזרים					
5.53	531,138	63,707	126,713	143,160	197,558
סך הכל ציבור					
2.29	256,250	10,770	10,892	30,298	204,290
בנקים וממשלות ^(ב)					
4.48	787,388	74,477	137,605	173,458	401,848
סך הכל חשיפת אשראי מאזנית					
7.15	96,699	20,763	19,650	34,698	21,588
מזה: אגרות חוב					
2.41	170,826	-	7,295	91,788	71,743
סך הכל חשיפת אשראי חוץ מאזנית					
31 בדצמבר 2021					
תקופה ממוצעת לפירעון	סך הכל חשיפת אשראי	מעל 15 שנים	מעל חמש שנים ועד 15 שנים	משנה עד חמש שנים	עד שנה
במיליוני ש"ח					
חשיפת אשראי מאזנית:					
3.22	237,776	12,935	32,657	72,057	120,127
מסחרי					
8.84	152,149	34,125	68,361	32,858	16,805
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור					
3.00	30,123	908	1,770	15,289	12,156
אנשים פרטיים - אחר					
2.44	7,570	131	686	1,612	5,141
נכסים בגין מכשירים נגזרים					
4.84	427,618	48,099	103,474	121,816	154,229
סך הכל ציבור					
2.02	269,145	5,343	13,725	24,571	225,506
בנקים וממשלות ^(ב)					
3.69	696,763	53,442	117,199	146,387	379,735
סך הכל חשיפת אשראי מאזנית					
5.49	91,599	11,645	24,288	26,581	29,085
מזה: אגרות חוב					
2.29	149,699	-	5,075	77,370	67,254
סך הכל חשיפת אשראי חוץ מאזנית					

(א) הסכומים מייצגים תזרימי מזומנים עתידיים צפויים בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים בגין סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט סיכון אשראי חוץ מאזני שנובע ממכשירים נגזרים).
 (ב) לרבות אג"ח של בנקים וממשלות ונכסים בגין מכשירים נגזרים מול בנקים.

חשיפות למדינות זרות^(א)

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים במאוחד או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך מביניהם:

	1	2	3	4	5	6-5-4
31 בדצמבר 2022						
חשיפה מאזנית ^(ב)						
המדינה	חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים		
	לממשלות	לבנקים	לאחרים	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות
	במיליוני ש"ח					
ארצות הברית	18,400	990	10,641	-	-	-
בריטניה	221	4,595	5,369	6,687	12	6,675
צרפת	-	695	53	-	-	-
שוויץ	-	2,640	302	22	22	-
גרמניה	4,865	1,345	124	-	-	-
אחרות	4,492	7,837	9,690	-	-	-
סך כל החשיפות למדינות זרות	27,978	18,102	26,179	6,709	34	6,675
סך החשיפות למדינות LDC ^(ג)	383	173	619	-	-	-
סך החשיפות למדינות ה-GIPS ^(ד)	237	140	50	-	-	-
31 בדצמבר 2021						
חשיפה מאזנית ^(ב)						
המדינה	חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים		
	לממשלות	לבנקים	לאחרים	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות
	במיליוני ש"ח					
ארצות הברית	22,986	3,031	8,798	25,074	23,036	2,038
בריטניה	198	5,953	8,389	6,637	1,384	5,253
צרפת	-	1,780	107	-	-	-
שוויץ	307	1,935	212	22	21	1
גרמניה	2,714	456	92	-	-	-
אחרות	6,627	9,234	7,912	-	-	-
סך כל החשיפות למדינות זרות	32,832	22,389	25,510	31,733	24,441	7,292
סך החשיפות למדינות LDC ^(ג)	396	132	803	-	-	-
סך החשיפות למדינות ה-GIPS ^(ד)	394	163	51	-	-	-

ראה הערות בעמוד 48.

13	12	11	10	9	8	7=1+2+3+6
חשיפה מאזנית מעבר לגבוליים			חשיפה חוץ מאזנית (אזכור)			
סך כל החשיפה המאזנית						
לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	חובות לא צוברים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	
19,903	10,128	1	9,930	246	352	30,031
2,701	7,484	-	21,602	124	828	16,860
636	112	-	1,582	-	-	748
371	2,571	-	3,880	-	-	2,942
2,890	3,444	-	3,590	-	-	6,334
9,148	12,871	2	6,402	6	447	22,019
35,649	36,610	3	46,986	376	1,627	78,934
742	433	-	1,445	-	1	1,175
268	159	-	170	-	-	427
13	12	11	10	9	8	7=1+2+3+6

13	12	11	10	9	8	7=1+2+3+6
חשיפה מאזנית מעבר לגבוליים			חשיפה חוץ מאזנית (כ"א)			
סך כל החשיפה המאזנית						
לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	חובות לא צוברים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	
12,854	21,961	1	8,329	337	789	36,853
3,617	10,923	-	10,971	59	339	19,793
783	1,104	-	2,355	7	9	1,887
289	2,165	-	2,303	-	-	2,455
896	2,366	-	1,501	-	-	3,262
8,351	15,422	1	4,637	-	42	23,773
26,790	53,941	2	30,096	403	1,179	88,023
968	363	1	1,161	-	1	1,331
423	185	-	300	-	41	608

הערות:

- (א) החשיפה למדינות זרות מוצגת על בסיס סיכון סופי.
- (ב) סיכון אשראי מאזני וחוזף מאזני, מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים.
- (ג) סיכון אשראי מאזני וחוזף מאזני בגין מכשירים נגזרים מוצג לאחר הפחתת סיכון אשראי.
- (ד) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוזף מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (ה) החשיפה למדינות ה-GIPS כוללת את המדינות: יוון, איטליה, פורטוגל וספרד.
- (ו) החשיפה למדינות ה-LDC כוללת את המדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות, שהינן ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.
- (ז) הבנק קבע מספר קריטריונים שעל פיהם נקבעה רשימת המדינות אשר התנאים הנוכחיים בהן עשויים להעיד על בעיות נזילות ויתכן שיהיו בעלי השפעה על יכולת הפירעון שלהן. היתרה מתייחסת ל-16 מדינות (31 בדצמבר 2021 ל-14 מדינות). החל ממרס 2021 לא נכללות במדידה חשיפות למדינות בדירוגי השקעה, אלא אם זהו פרטנית ככאלה עם בעיות נזילות הצפויות להיות בעלות השפעה מהותית על כושר הפירעון שלהן.
- (ח) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוזף מאזני כפי שעודכנו בהראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה: פרק ההון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022). מספרי השוואה לא הוצגו מחדש.
- חלק ב' - מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך: ליום 31 בדצמבר 2022 קיימת חשיפה מאזנית לאיי קיימן בסך 5.7 מיליארד ש"ח.
- (ליום 31 בדצמבר 2021 אין חשיפה מאזנית מצרפית למדינות זרות העונה להגדרה זו).

שיטות להפחתת סיכון אשראי (CRC)

כחלק ממדיניות ניהול סיכון האשראי, השיקול העיקרי במתן אשראי הינו יכולת ההחזר של הלווה. עם זאת, במקרים רבים, שואף הבנק לקבל ביטחונות וזאת כגיבוי נוסף שמטרתו להקטין את ההפסד לבנק במקרה של כשל עסקי/פיננסי של הלווה. היקף הביטחונות הנדרשים מלווה הינו, בין השאר, פועל יוצא מרמת הסיכון שבאשראי.

במסגרת מדיניות הביטחונות ונהלים פנימיים רלוונטיים, נקבעו לכלל ענפי המשק, עקרונות וכללים באשר לסוגי הביטחונות והיקפם. דרישת הביטחונות ושיעורם נגזרים מרמת הסיכון שהבנק מוכן לקחת על עצמו בעת העמדת האשראי.

בנוסף, נקבעים הקריטריונים העסקיים בקבלת הביטחונות, דרך קביעת שיעורי ההישענות על הביטחונות, דרכי הטיפול בעת קבלתם, דרכי עדכון השווי ועיתויו ואמצעי המעקב והבקרה.

הביטחונות מותאמים, ככל הניתן, לסוגי האשראי שהם מביטחים, תוך התייחסות לטווח הזמן, לסוגי הצמדה, לאופי האשראי ולמטרתו וכן למהירות יכולת המימוש שלהם. הבנק נוהג לתקף את שווי הביטחונות העיקריים (בעיקר בתחום הנדל"ן והציוד) על ידי קבלת הערכות שמאי/הערכות שווי עדכניות, עצמאיות ובלתי תלויות.

סוגי הביטחונות השכיחים שהבנק מקבל להבטחת האשראי כוללים, בין היתר, נכסים פיננסיים, נכסי נדל"ן, כלי רכב, ציוד לסוגיו ועוד. בבנק קיימת מערכת המאפשרת הפקת מידע אודות סוגי הנכסים המשמשים כביטחונות.

לצורך הפחתת סיכון האשראי בגישה הסטנדרטית, הבנק משתמש בגישה המקיפה לטיפול בביטחונות.

מכשירי הביטחון העיקריים המוכרים ככשירים בבנק בגישה הסטנדרטית הם פיקדונות שקליים, פיקדונות מט"ח, תכניות חיסכון ואג"ח ממשלתי.

ביטחון יוכר ככשיר כאשר עומד בכללים הנדרשים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, לרבות, וודאות משפטית, הזכות למימוש בהקדם במקרה של חלוקה כלפי צד ג'.

בין היתר, הבנק משתמש בכתבי קיזוז המהווים ביטחון כשיר לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 לצורך חישוב הלימות ההון.

הבנק עושה שימוש בערבויות כשירות לצורך החלפת משקל הסיכון של חובות המגובים בערבות למשקל הסיכון של ספק ההגנה בחישוב נכסי הסיכון בגישה הסטנדרטית. לעניין זה, הבנק מכיר בעיקר בערבויות ופוליסות ביטוח של מדינת ישראל, של בנקים בארץ, של אשראי ושל מבטחים אחרים בעלי דירוג אשראי גבוה העומדות בקריטריונים להכרה כערבויות כשירות לצרכי הלימות ההון.

שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)

	א	1א	2א	ב	ג	ד	ה
31 בדצמבר 2022							
	לא מובטחים						
	מובטחים ^(א)						
	סך הכל	סך הכל	מזה: סכום	מזה: על ידי	מזה: סכום	מזה: על ידי	מזה: סכום
	יתרה	יתרה	מובטחי ^(ב)	ביטחון	מובטחי ^(ב)	ערביות פיננסיות	מובטחי ^(ב)
	מאזנית ^(א)	מאזנית ^(א)		מאזנית ^(א)		מאזנית ^(א)	מאזנית ^(א)
במיליוני ש"ח							
1	329,961	63,027	34,478	44,634	19,827	18,393	14,651
2	54,567	10,769	10,769	-	-	10,769	10,769
3	384,528	73,795	45,246	44,634	19,827	29,162	25,419
4	1,781	202	32	107	13	95	19
	מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר						

	א	1א	2א	ב	ג	ד	ה
31 בדצמבר 2021							
	לא מובטחים						
	מובטחים ^(א)						
	סך הכל	סך הכל	מזה: סכום	מזה: על ידי	מזה: סכום	מזה: על ידי	מזה: סכום
	יתרה	יתרה	מובטחי ^(ב)	ביטחון	מובטחי ^(ב)	ערביות פיננסיות	מובטחי ^(ב)
	מאזנית ^(א)	מאזנית ^(א)		מאזנית ^(א)		מאזנית ^(א)	מאזנית ^(א)
במיליוני ש"ח							
1	316,455	43,683	18,358	31,304	11,299	12,379	7,059
2	62,803	7,167	7,167	-	-	7,167	7,167
3	379,258	50,850	25,525	31,304	11,299	19,546	14,226
4	3,647	243	34	149	15	94	19
	מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר						

- (א) יתרה מאזנית בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים ולאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני.
- (ב) יתרה מאזנית של חלק מסכום החובות שמובטח בביטחון, ערבות או נגזר אשראי, לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.
- (ג) יתרה מאזנית של החובות כאמור, לאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני, שמובטחים באופן חלקי או מלא, ללא קשר לחלק הספציפי שהובטח בחשיפה המקורית.

השימוש בדירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי (CRD)

סקלול הסיכון בגין חשיפות אשראי מתבצע על בסיס הגישה הסטנדרטית. בהתאם לגישה זו, משקלי הסיכון תלויים בסוג החשיפות ובחלק מהמקרים, בדירוגי האשראי המתייחסים אליהם (ככל שקיים דירוג כשיר). במידה וקיימים דירוגים לחשיפות כאמור, עושה הבנק שימוש בדירוגי האשראי של שלוש חברות דירוג אשראי חיצוניות:

- Standard & Poor's Ratings Services
- Moody's Investors Service
- Fitch Ratings

לצורך קביעת משקלות הסיכון בהתאם לדירוגי האשראי כאמור לעיל, עושה הבנק שימוש בטבלאות המיפוי הסטנדרטיות שקבע הפיקוח על הבנקים במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 כפי שמעודכנת מעת לעת.

משקלי סיכון לחובות תאגידים מדורגים נקבעים על בסיס דירוגי האשראי לטווח ארוך של החברות הנ"ל באופן הבא: כאשר לחוב יש דירוג אחד, דירוג זה ישמש לקביעת משקל הסיכון של החוב. כאשר יש שני דירוגים שניתנו על ידי שתי חברות שונות שמופו למשקלי סיכון שונים, ייבחר משקל הסיכון הגבוה יותר. כאשר יש שלושה דירוגים, יתייחסו לשני הדירוגים הטובים ביותר ומביניהם יילקח משקל הסיכון המתאים לדירוג הנחות מבין השניים.

הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי^(א) (CR4)

א	ב	ג	ד	ה	ו	
31 בדצמבר 2022						
סוגי נכסים	סכום חופ' מאזני ^(ב)	סכום חופ' מאזני ^(ב)	סכום חופ' מאזני ^(ב)	סכום חופ' מאזני ^(ב)	RWA וצפיפות RWA	RWA וצפיפות RWA
במיליוני ש"ח						
1	213,159	361	224,022	288	1,102	0.49%
ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית						
2	17,575	2,087	9,469	981	3,832	36.67%
ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית						
3	23,376	8,204	18,098	3,444	5,267	24.45%
בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)						
4	4,328	1,642	1,361	218	466	29.51%
חברות ניירות ערך						
5	124,206	55,009	124,710	36,394	143,626	89.15%
תאגידים						
6	38,643	16,377	38,334	2,827	30,871	75.00%
חשיפות קמעונאיות ליחידים						
7	17,298	4,360	15,857	1,171	12,772	75.01%
הלוואות לעסקים קטנים						
8	118,438	9,573	118,423	2,346	65,196	53.98%
בביטחון נכס למגורים						
9	76,738	74,335	64,402	13,523	80,835	103.73%
בביטחון נדל"ן מסחרי						
10	2,457	2,457		2,401	3,146	131.03%
הלוואות בפיגור ^(ד)						
11	12,259	-	12,259	-	10,233	83.47%
נכסים אחרים						
12	648,477	171,948	629,336	61,192	357,346	51.75%
סך הכל						

א	ב	ג	ד	ה	ו	
31 בדצמבר 2021						
סוגי נכסים	סכום חופ' מאזני ^(ב)	סכום חופ' מאזני ^(ב)	סכום חופ' מאזני ^(ב)	סכום חופ' מאזני ^(ב)	RWA וצפיפות RWA	RWA וצפיפות RWA
במיליוני ש"ח						
1	235,634	237	243,567	169	3,456	1.42%
ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית						
2	18,547	2,671	13,461	1,148	4,861	33.27%
ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית						
3	20,175	5,875	17,309	3,085	5,260	25.79%
בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)						
4	3,473	1,507	2,099	146	611	27.22%
חברות ניירות ערך						
5	114,691	48,747	111,543	28,973	129,633	92.25%
תאגידים						
6	35,884	15,495	35,528	2,664	28,646	75.01%
חשיפות קמעונאיות ליחידים						
7	16,758	4,205	15,042	1,097	12,104	75.00%
הלוואות לעסקים קטנים						
8	102,157	12,030	102,136	1,631	56,261	54.22%
בביטחון נכס למגורים						
9	62,519	59,568	58,439	13,084	71,523	100.00%
בביטחון נדל"ן מסחרי						
10	2,833	2,833		2,726	3,202	117.46%
הלוואות בפיגור ^(ד)						
11	13,103	-	13,103	-	10,941	83.50%
נכסים אחרים						
12	625,774	150,335	614,953	51,997	326,498	48.95%
סך הכל						

(א) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחופ' מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מיסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי (הנכללות בחלק 5 בדוח זה) ואיגוחים.

(ב) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

(ג) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

(ד) יתרות מאזניות וחופ' מאזניות מוזגו בשל חוסר מהותיות.

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (א)ב (CR5)

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג
	31 בדצמבר 2022								
	במיליוני ש"ח								
	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
	סוגי נכסים / משקל סיכון								
1	220,042	-	3,651	-	490	-	127	-	224,310
2	1,661	-	1,876	-	6,913	-	-	-	10,450
3	2,651	-	14,038	-	4,791	-	59	3	21,542
4	-	-	1,080	-	499	-	-	-	1,579
5	-	-	14,151	-	13,824	-	-	1,515	161,104
6	-	-	-	-	-	-	41,161	-	41,161
7	-	-	-	-	-	-	17,028	-	17,028
8	-	-	-	-	31,334	32,389	18,970	2,404	120,769
9	-	-	-	-	-	-	72,104	5,821	77,925
10	-	-	-	-	-	-	912	1,489	2,401
11	2,556	-	-	-	-	-	8,644	1,059	12,259
11א	-	-	-	-	-	-	5,258	1,059	6,317
12	226,910	-	34,796	31,334	58,906	35,672	77,159	215,864	690,528

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג
	31 בדצמבר 2021								
	במיליוני ש"ח								
	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
	סוגי נכסים / משקל סיכון								
1	227,986	-	14,977	-	624	-	149	-	243,736
2	1,674	-	5,372	-	7,552	-	-	11	14,609
3	2,340	-	13,454	-	4,060	-	540	-	20,394
4	-	-	1,704	-	541	-	-	-	2,245
5	-	394	11,446	-	3,100	-	-	417	140,516
6	-	-	-	-	-	-	38,189	3	38,192
7	-	-	-	-	-	-	16,139	-	16,139
8	-	-	-	-	29,158	27,103	24,486	2,192	103,767
9	-	-	-	-	-	-	71,523	-	71,523
10	-	-	-	-	-	-	1,774	952	2,726
11	2,585	-	-	-	-	-	9,671	847	13,103
11א	-	-	-	-	-	-	4,987	847	5,834
12	234,585	394	46,953	29,158	42,980	24,486	75,156	211,022	666,950

(א) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוב מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מיסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%). חשיפות בנין סיכון אשראי צד נגדי (הנכללות בחלק 5א בדוח זה) ואיגוחים (הנכללים בתוספת ב' לדוח זה).

(ב) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

מידע נוסף על סיכון אשראי

סיכונים בענפי הבינוי והנדל"ן

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית. בדומה לענפי המשק האחרים, מוגדרים במדיניות האשראי של הבנק מתודולוגיות ופרמטרים פנימיים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

הדגש שנתון לאומי למימון ענף הנדל"ן מתבטא, בין היתר, בכך שחלק משמעותי מהפעילות של הבנק מרוכז במערך ייעודי המתמחה בליווי לקוחות מתחום זה. מערך בנייה ונדל"ן מלווה את העסקות הגדולות ו/או המורכבות בתחום, תוך הבאה לידי ביטוי של המזמחיות והניסיון המעשי של קציני האשראי המאיישים אותו.

חלק מהותי ממימון פרויקטים של בנייה ותשתית נעשה במתכונת "הפרויקט הסגור" (Construction Loan) המאופיין בבחינה תקופתית שוטפת ומעקב צמוד אחר הפרמטרים הרלוונטיים (כגון: קצב המכירות, התקדמות הבנייה, עמידה בתקציב), תוך הסתמכות, בין השאר, על מפקחי בנייה חיצוניים ומוסמכים.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק, לאור חיתום קפדני, שיטת המימון והפיקוח ההדוקה, הגיבוי בביטחונות נדל"ן והתמחור ההולם.

בשל כך, ומתוך רצון להמשיך ולהיות דומיננטיים במימון הענף, הבנק פועל לניצול מיטבי ואפקטיבי של המגבלות הפנימיות והרגולטוריות ובראי התחזיות המאקרו כלכליות.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק תוך ניטור המגמות בנתונים המאקרו כלכליים במשק וניטור התפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה בבנק.

הסיכון לתחום הנדל"ן מנותח גם במסגרת תרחיש קיצון מערכתי שהבנק בוחן. במסגרת זו הפסדי האשראי מפולחים לפי ענפי המשנה ונבחנים אל מול תיאבון הסיכון.

בנוסף למגבלה הרגולטורית ובמטרה לנהל באופן אפקטיבי את התמהיל הפנימי של סיכון האשראי, מקפיד הבנק על פיזור בין איזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים, ובין ענפי המשנה השונים.

החל משנת 2016 מבטח הבנק את תיק הערבויות מכח חוק המכר (דירות).

פוליסות אלו, שנרכשו ממבטחי משנה בינלאומיים בעלי דירוג אשראי בינלאומי גבוה, מבטחות את הבנק למקרה בו ידרש לשלם בשל חילוט ערבויות חוק מכר, והכל על פי תנאי הפוליסה.

החל מיום 31 בדצמבר 2021 מבטח הבנק גם חלק מתיק האשראי הכספי למימון קרקעות, בפוליסה ממבטחי משנה בינלאומיים בעלי דירוג אשראי בינלאומי גבוה, אשר מכסה את הבנק במקרה שהלוואת קרקע מבוטחת אינה נפרעת כסדרה. כמו כן החל מרבעון שלישי 2022, מבטח הבנק גם חלק מתיק ערבויות הביצוע המשוך לענף משק הנדל"ן.

עסקאות הביטוח מאפשרות להפחית את ההון המרותק בגין סיכון האשראי הנובע מהנפקת הערבויות/העמדת הלוואות לקרקעות, תוך שימוש בפוליסה כ"מפחיתת סיכון אשראי" (ההפחתה הינה בהתאם לדירוג מבטחי המשנה). לאומי ממשיך לפעול באופן אקטיבי להרחבת הייזום בתיק הנדל"ן, תוך מיקוד בסגמנט המגורים ובלקוחות נבחרים בעלי חוסן פיננסי גבוה. הבנק מקפיד על פיזור בין אזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים ובהתאם לתחזיות מאקרו כלכליות.

בשנים האחרונות, הצמיחה בתיק האשראי לנדל"ן בלאומי לוותה בעלייה מסוימת בשיעורי המימון בהתאם לתנאי התחרות המתגברת בשוק. עיקר העלייה בשיעורי המימון רוכזה במימון קרקעות ופרויקטים למגורים באיזורי ביקוש.

חלקו של סיכון האשראי הבעייתי בענפי הבינוי והנדל"ן (פעילות בישראל) עלה, אך ממשיך להיות נמוך מחלק סיכון האשראי הבעייתי בתיק הכולל.

ביום 27 בדצמבר 2021 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 המעגנת את ההקלה שנקבעה ב"הוראות השעה" למגבלת ענף בינוי ונדל"ן במערכת הבנקאית כדלקמן:

- מגבלת החשיפה לענף בינוי ונדל"ן הורחבה מ-20% ל-22% מהיקף תיק האשראי (לא כולל תשתיות לאומיות).
- מגבלת החשיפה לענף בינוי ונדל"ן (כולל תשתיות לאומיות) הורחבה מ-24% ל-26% מהיקף תיק האשראי.

ההקלות לעיל יעמדו בתוקפן עד תום 24 חודשים מיום 31 לדצמבר 2025 ובלבד ששיעור החבות לא יעלה על השיעור שחל ביום 31 לדצמבר 2025 או השיעור של המגבלה הענפית טרם ההקלה, הגבוה מבניהם.

¹ התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה מיום 10 בינואר 2021.

נקבע כי אשראי, בגינו ניתן ביטוח אשראי כשיר יסווג לפי הענף המבטח. כך שלצורכי מדידת המגבלה הענפית אשראי לבינוי ונדל"ן המכוסה בביטוח אשראי כשיר יופחת מהחבות הענפית של ענף הבינוי ונדל"ן.

נכון ליום 31 בדצמבר 2022 הבנק עומד במגבלה הרגולטורית הקבועה בחוק. בנוסף, הבנק קבע מגבלות פנימיות שהינן כהלימה להערכת הבנק את הסיכון בענפי המשנה השונים. יחד עם זאת, בשים לב לצרכי האשראי המשמעותיים בענף מחד, ולמגבלה הרגולטורית מאידך, פועל הבנק ליישום תכנית להפחתת יחס הריכוזיות בענף.

ביום ה-20 במרס 2022, כחלק מהחלטה לנקוט בצעדים פיקוחיים נוספים התפרסם מכתב הפיקוח על הבנקים בנושא "עלייה בסיכון האשראי לענף הבינוי והנדל"ן", להלן פירוט אודות הצעדים שפורטו במסמך:

- ביום 3 במאי 2022 פורסם חוזר סופי בנושא הרחבת הדיווח לפיקוח על ענף הבינוי והנדל"ן, שתחולתו החל מיום 30 בספטמבר 2022. הבנק יישם את דרישות החוזר.
- ביום 18 במאי 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים מסמך דוגמאות לתהליכי חיתום וסיווג אשראי המצופים מהבנקים.
- עדכון הוראה 203 בנושא הגדלת הקצאת ההון בגין מימון רכישת קרקע בשיעור LTV מעל 80%.

ביום 26 בינואר 2023 הפיץ בנק ישראל את הנוסח הסופי למסמך שאלות ותשובות המרכז בנוגע לדרישות הלימות ההון בגישה הסטנדרטית, בהקשר לעדכון הוראה 203 כאמור לעיל.

לפרטים אודות השפעת העדכון על מדידת דרישות ההון של הבנק, ראה סעיף שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון, בפרק הון והלימות ההון בדוח זה.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף אודות הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן ראה פרק סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

השפעות מאקרו כלכליות

בשנים 2020-2021 ענף "הבנייה למגורים" התאפיין בגאות משמעותית בעסקאות לרכישת דירות מגורים וזאת כתוצאה מביקוש קשיח יחסית שנבע מגידול באוכלוסייה, סביבת מאקרו תומכת (התאוששות חזקה ממשבר הקורונה, סביבת ריבית נמוכה) והקלות רגולטוריות.

עם זאת, בחודשים האחרונים חלה היחלשות ממשית בביקוש לרכישת דיור, זאת, ברקע סביבת מאקרו אשר הולכת ונעשית פחות תומכת בביקוש לנדל"ן כתוצאה מעלייה מהירה באינפלציה ובריבית וצפי להאטה בצמיחה. יחד עם זאת, ההערכה היא כי קצב גידול האוכלוסין הגבוה בישראל ימשיך לייצר ביקושים בטווח הבינוני והארוך. בצד ההיצע, מספר הדירות הגמורות המשיך בשנה האחרונה להיות נמוך יחסית לצרכי הדיור השוטפים השנתיים של המשק, בעוד שהתחלות הבנייה והיתרי הבנייה עלו על היקף הדירות הדרוש לפי צרכים שוטפים שנתיים אלה.

היחלשות הביקוש, לצד העלייה הניכרת שנרשמה בשנה האחרונה בהתחלות הבנייה, עשויות להביא לעצירת העלייה במחירי הדירות בשנה הקרובה, וייתכן אף לירידה מתונה בהם.

הבנק בוחן את השלכות עליית הריבית וההיחלשות שנרשמה בחודשים האחרונים בביקושים לדיור, על נזילות החברות. ההערכה עד כה היא כי לא צפויה השפעה מהותית.

בתחום המסחר, במהלך שנת 2022 חלה האטה בפעילות ענפי המסחר הקמעונאי, ברקע הגידול בנסיעות ישראלים לחו"ל ולנוכח דעיכת ההשפעה של התפרצות "הביקוש הכבוש" עם הסרת מגבלות הקורונה. במבט קדימה, ההרעה בסביבת המאקרו (פגיעת האינפלציה ועליית הריבית בכוח הקנייה של הציבור, כניסת היצע רחב של שטחי מסחר, המשך התרחבות נתח הסחר המקוון) עשויה להוביל להמשך האטה בצמיחת פעילות המרכזים המסחריים בשנה הקרובה. עיקר ההאטה עשויה להיות מורגשת במרכזים המסחריים הגדולים, בעוד שמרכזים שכונתיים עשויים להפגין המשך ביצועים טובים.

בתחום המשרדים, הגאות החזקה בשוק המשרדים שחלה בשנת 2021 ובמחצית הראשונה של שנת 2022, בפרט בעיר תל-אביב, נעצרה בחודשים האחרונים, שבהם מורגשת האטה בפעילות השוק. האטה זו צפויה להימשך בשנה הקרובה, ברקע ההרעה בסביבת המאקרו. צפי להמשך גידול משמעותי בהיצע המשרדים החדשים (בפרט בפרברי תל-אביב), לצד מגמת ההאטה בפעילות המשק, הם גורמים שעשויים להכביד על המשך העלייה במחירים ובהיקפי התפוסות בשוק בשנה הקרובה.

כאמור בתחילת פרק האשראי, לאחר תקופת הדוח, החלו אירועים ציבוריים - חקיקתיים וחברתיים, אשר קיימת אי וודאות רבה לגבי אופן התפתחותם ומידת השפעתם על הכלכלה הישראלית בטווח הבינוני והארוך, וכנגזרת מכך על תוצאות הבנק. לאירועים כאמור עלולה להיות השפעה שלילית על המשק הישראלי וכפועל יוצא מכך על ביצועיו של הבנק.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

התפתחות החביונות לענף בינוי ונדל"ן (בישראל ובו"ל)

31 בדצמבר			
	השינוי	2021	2022
במיליוני ש"ח			
סיכון אשראי מאזני ^(ב)	10.6	90,905	100,500
ערבויות לרוכשי דירות ^(א)	27.4	7,669	9,767
סיכון אשראי חוץ מאזני אחר ^{(א)(ב)}	24.4	37,872	47,127
סך הכל סיכון אשראי כולל	15.4	136,446	157,394

(א) במונחי סיכון אשראי.
 (ב) בהתייחס למספרי ההשוואה ללא בנק לאומי ארה"ב, סיכון אשראי מאזני ליום 31 בדצמבר 2021 הסתכם לכ-82,289 מיליון ש"ח. כמו כן סיכון אשראי חוץ מאזני אחר ליום 31 בדצמבר 2021 הסתכם לכ-36,637 מיליון ש"ח.

להלן פרטים על סיכון אשראי כולל בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי שיעור המימון וכושר ספיגה - הבנק

31 בדצמבר 2022			
סיכון אשראי ^(א) כולל			
קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה למגורים	נדל"ן שבנייתו הושלמה	סך הכל
במיליוני ש"ח			
שיעור המימון^{(ב)(ג)}			
עד 45%	1,344	9,745	11,089
מעל 45% עד 65%	4,515	11,439	15,954
מעל 65% עד 80%	12,747	11,742	24,489
מעל 80%	14,209 ^(ד)	5,310	19,519
כושר ספיגה^(ה)			
כושר ספיגה עד 25 ^(ו)	2,237	2,237	2,237
כושר ספיגה מעל 25 עד 50	7,191	7,191	7,191
כושר ספיגה מעל 50 עד 75	4,346	4,346	4,346
כושר ספיגה 75 ומעלה	13,452	13,452	13,452
פרוייקטים בתחילת בנייה	6,790	6,790	6,790

(א) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.
 (ב) שיעור המימון - היחס בין יתרת סיכון האשראי הכולל למועד הדיווח לבין השווי של ביטחון הנדל"ן המבטיח את סיכון האשראי למועד הדיווח.
 (ג) כושר ספיגה - מדד המבטא את השיעור המירבי של שחיקת מחירי מלאי הדירות, כך שעדיין יהיה מקור כיסוי מספק לעלויות הפרויקט וזאת בהתחשב בהון העצמי שהושקע ובמכירה מוקדמת.
 (ד) פרויקטים בכושר ספיגה עד 25 אחוזים כוללים גם דיור להשכרה שאינו מיועד למכירה.
 (ה) החל מהדוחות השנתיים לשנת 2022 מיישם הבנק את העדכון לחוזר בנק ישראל בנושא סיכון אשראי, בהתייחס לחישוב שיעורי המימון של קרקעות. לפרטים נוספים ראה סעיף [שינויים רגולטוריים נוספים במדידת דרישות ההון](#).
 (ו) מזה: כ-10 מיליארד ש"ח הינו אשראי שמגובה גם בבטחון שאינו קרקע ו/או מקור סילוק אחר.

להלן הרכב ייעוד האשראי בביטחון נדל"ן בישראל - הבנק

31 בדצמבר		
2021	2022	
סיכון אשראי ^(א) כולל		
במיליוני ש"ח		
51,195	67,971	דיור
17,249	20,221	משרדים
4,691	6,206	תעשייה
22,590	22,216	מסחר ושירותים
95,725	116,614	סך הכל אשראי בביטחון נדל"ן בישראל

(א) סיכון אשראי מאזני חוץ מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

ניתוח איכות האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן

31 בדצמבר		
2021	2022	
שינוי באחוזים		במיליוני ש"ח
		סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי
15.9	134,002	155,309
		סיכון אשראי שאינו בעייתי
		סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי
(65.1)	1,165	407
84.2	740	1,363
(41.6)	539	315
(14.7)	2,444	2,085
15.4	136,446	157,394

(א) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה ביאור 1.ח. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

התפתחויות בסיכונים אשראי

ההתפתחויות שחלו במשק בשנים האחרונות (סביבת ריבית נמוכה, ביצועי מחיר למשתכן ועלייה במחירי הדיור) הביאו לגידול משמעותי בהיקף האשראי לדיור בישראל, הן למטרת מגורים והן למטרת השקעה. למרות מגמת עליית הריבית והאינפלציה, רמת הביקושים למשכנתאות בשלושת הרבעונים הראשונים של השנה נותרה גבוהה, אולם ברבעון הרביעי נצפתה ירידה משמעותית.

לעליית הריבית והאינפלציה השפעה על הלוואות לדיור בריבית משתנה ובעיקר בהלוואות בהן שיעור ההחזר מההכנסה הינו גבוה. עם זאת, נכון למועד פרסום הדוח, רמת הסיכון בתיק נותרה נמוכה.

תיק הלוואות לדיור מנוטר באופן שוטף לרבות ניתוח מגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון ובכלל זה ניתוח השפעת עליית הריבית והאינפלציה הצפויה. בנוסף, החל מחודש דצמבר הבנק פועל באופן יזום מול לקוחותיו ומציע חלופות מותאמות לעמידה בהחזר החודשי של הלוואות.

בנוסף, הבנק ממשיך להקפיד על מדיניות חיתום מאוזנת המתחשבת ביכולת החזר של הלווה, בסיס ההצמדה והריבית, שיעור המימון ועוד, זאת תוך עמידה בכל דרישות הפיקוח על הבנקים.

ניהול הסיכון במקרה של אי פירעון האשראי נעשה על ידי הבנק בשני אופנים, הראשון מניעת, הקטנת ההסתברות להגיע לכשל והשני גביית החוב במצב בו האשראי בכשל.

השלב הראשון - פעולות להקטנת ההסתברות לכשל:

- חיתום קפדני - מבוסס על מגבלות הרגולציה (הוראה 329 בחינת כושר החזר, אחוזי מימון ותמהיל אשראי) ומגובה במודלים לבחינת סיכון האשראי אשר נשענים בין היתר על מידע מחשבון הלקוח בלאומי ו/או ממאגר נתוני האשראי של בנק ישראל.
- בניית תמהיל מותאם ללקוח, אשר יאפשר עמידה בתשלום ההחזר החודשי
- בטוחת נדל"ן - האשראי מועמד כפוף לקבלת ביטחונות לשביעות רצון הבנק בהתאם לאופי האשראי והנכס. הביטחונות נבדקים על ידי יועצי המשכנתאות ובתיקים מורכבים נעשית בקרה נוספת.
- דחיית תשלומים ("הקפאות") - אפשרות להקפיא חלקית את תשלומי המשכנתא בהתאם להוראות חוק הבנקאות שירות ללקוח.

השלב השני - גבייה:

- גבייה רכה - מוקד טלפוני אשר יוצר קשר עם הלקוחות שמתקשים בתשלום החזר החודשי מיד עם היווצרותו של הפיגור הראשון, סיוע ללקוחות בהסדרי חוב וליווי עד לסילוקו.
- תביעה משפטית -
- גביית חוב כספית באמצעות פתיחת תיק הוצאה לפועל
- מימוש הנכס באמצעות הבטוחות שהתקבלו

שינויים רגולטוריים:

- ביום 31 בינואר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451 - למידע בגין תיקון זה ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי.
- ביום 22 באוגוסט 2022 נכנס לתוקף תיקון חוק הבנקאות (שירות ללקוח) הקובע תקרה לעמלת פתיחת תיק להלוואה לדיור, בגובה של 360 ש"ח.
- ביום 6 לאוקטובר 2022 פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין 329B בנושא "מכירת הלוואות לדיור ושיתופי פעולה להעמדת הלוואות לדיור". תחילת ההוראה עם פרסומה.
- פנ תוקפן של כל הוראות השעה שפורסמו על ידי בנק ישראל במסגרת משבר הקורונה וכללו הקלות רגולטוריות.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל

שיוני בהשוואה לסוף שנה קודמת	יתרת תיק האשראי	
באחוזים	במיליוני ש"ח	
7.0	89,594	31 בדצמבר 2020
15.1	103,109	31 בדצמבר 2021
15.7	119,272	31 בדצמבר 2022

כאמור, בשנים 2020 ו-2021 חל גידול בהיקף האשראי לדיור בין היתר על רקע ההתעוררות בשוק הנדל"ן כתוצאה מהבטלת פרויקטים של מחיר למשתכן וחזרה חלקית של משקיעים. הגידול נמשך בשנת 2022 אם כי בחודשים האחרונים של השנה נכרת התמתנות בהיקפי האשראי לדיור.

במסגרת הניטור אחר מוקדי הסיכון בתיק הלוואות לדיור נערך מעקב גם על מאפייני התיק ומאפייני האשראי החדש, וביניהם על התפלגות האשראי החדש לפי שיעורי מימון (שיעור מימון הינו היחס בין סך האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד בעת העמדת מסגרת האשראי) ויחס החזר (יחס החזר מוגדר כיחס בין ההכנסה החודשית הפנויה ובין החזר החודשי).

התפתחות שיעור מימון, באשראי חדש, מעל 60% בישראל

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, כעת העמדת מסגרת האשראי):

2020		2021		2022		
ממוצע שנתי	ממוצע שנתי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
באחוזים ^(א)						שיעור מימון
19.7	21.6	23.2	22.7	22.4	22.6	מעל 60 ועד 70 כולל
19.1	23.1	25.4	25.8	25.6	25.4	מעל 70 ועד 75 כולל
0.2	0.1	0.2	0.2	0.3	0.1	מעל 75

(א) מסך האשראי החדש לדיור שהעמיד הבנק.

לפירוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

האשראי הפרטי, אשר יכולת ההחזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משק הבית, מאופיין בפיזור נרחב מאוד של לווים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת, רובה ככולה, בחטיבה הבנקאית.

במטרה להתמודד עם הגידול בהיקפי האשראי הפרטי ועם מוטת השליטה הרחבה הנדרשת לניהולו, וכן במטרה ליישם ממשל תאגידי נאות, חוזקו בשנים האחרונות מספר פונקציות, הן בחטיבה הבנקאית המהווה קו הגנה ראשון, והן בחטיבה לניהול סיכונים המהווה קו הגנה שני.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך מרכזי בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוננת הניהול השוטף של פעילות זאת.

בין העקרונות המרכזיים מתוך מדיניות האשראי הפרטי ניתן למנות: הערכת אומדן סיכון האשראי של כל לווה, ביסוס החלטות החיתום על יכולת שירות החוב של הלווה מתוך ההכנסות ו/או על בסיס התנהלות החשבון ו/או על בסיס נתונים ממאגר אשראי, קיום מערך סמכויות אשראי מוגדר ומובנה, דגשים על התנהגות עסקית הוגנת (שקיפות ומסירת מידע, התאמה של המוצר לצרכי הלקוח, הוגנות בתמחור, טיפול בתלונות מצד הלקוחות), התאמת האשראי לצרכי הלקוח ויכולותיו וערנות מוגברת להיבטי הציות העלולים לנבוע ממתן האשראי.

בנוסף להקפדה על תהליכי החיתום, הניהול והבקרה ברמת הלווה הבודד, הורחב והוגבר גם הניטור השוטף אחר האשראי הפרטי ברמה האגרטיבית, בין השאר על בסיס סט מדדים פנימי.

מעת לעת וגם בשנת 2022 עודכן סט המדדים הפנימי, הן ביחס להתפתחויות של התיק בכללותו ("מלאי") והן ביחס לפרופיל סיכון העמדות האשראי החדש, המנוטר באופן שוטף, בתדירות רבעונית לפחות. הפרמטרים הנבחרים מתייחסים להיבטים ולמאפיינים רבים המשקפים נקודות מבט מגוונות ומשלימות על סיכון התיק והאשראי החדש. אף שמדובר ב"אורות אדומים" ולא במגבלות (בהגדרתן הפורמאלית), הרי שהם מבטאים את גבולות תיאבון הסיכון הרצוי ברמת תיק האשראי הפרטי. לאור המגמות במשק הישראלי ברמת הצריכה הפרטית, חזרה לדפוס צריכה טרום משבר הקורונה ועל רקע השינויים המאקרו כלכליים העשויים להשפיע על משקי הבית, בדגש על עליית הריבית והאינפלציה, הבנק מנטר באופן שוטף ומגבר את תיק האשראי ואת השפעות התפתחויות אלה על פרופיל הסיכון בתיק.

למידע נוסף ופירוט לגבי השפעות מאקרו כלכליות ראה סעיף השפעות מאקרו כלכליות בתחילת פרק זה.

לפירוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

קבוצות לווים²

הבנק מקיים תהליכי מעקב סדורים על מנת לוודא כי הוא ממלא אחר מגבלות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

נכון ליום 31 בדצמבר 2022, הבנק עומד במגבלות הקבועות בהוראה.

בהתאם למדיניות האימוץ של סטנדרטים בינלאומיים מקובלים, הפיקוח על הבנקים מאמץ את הוראות ועדת באזל משנת 2014 שעודכנה בשנת 2019 בנושא פיקוח על חשיפות גדולות בשל כך, ביום 17 בנובמבר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 313 "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים". בהתאם לטיטה זו, תיקבענה הגדרות חדשות ללווה/קבוצת לווים, וכמו כן יבוצעו התאמות למדידת החשיפה. בהתאם לדרישת הפיקוח, הבנק נערך לביצוע סקר כמותי לבחינת השפעות אימוץ ההוראה על החשיפות לצד נגדי או קבוצת צדדים נגדיים קשורים.

למידע נוסף אודות קבוצות לווים ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

למידע בנושא חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים ראה פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

² קבוצת לווים הם כל אלה יחד: הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה, כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. תאגיד מוחזק שהינו מהותי עבור מחזיק שאין לו שליטה, וכל הנשלט על ידם. לווים קשורים באופן שפגיעה ביציבות הפיננסית של אחד מהם עלולה להשליך על היציבות הפיננסית של האחר, או שאותם גורמים עלולים להשליך על היציבות הפיננסית של שניהם.

חלק 5א - סיכון אשראי של צד נגדי

סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)

סיכון האשראי בעסקת נגזרים הינו מדד לסכום ההפסד שהבנק עלול לשאת בו אם הצד הנגדי לעסקה לא יעמוד בתנאי העסקה. סיכון זה למועד מסוים מוגדר כסך השווי הנוכחי של העסקה לאותו מועד בתוספת סיכון פוטנציאלי להפסד עתידי. פוטנציאל זה מוערך על פי רמת התנודתיות הצפויה בנכס הבסיס של העסקה ועל פי משך התקופה שנותרה עד למועד השלמת הביטחונות כפי שסוכם עם הצד הנגדי, וכל זאת לאחר ניכוי הסכמי קיזוז הניתנים לאכיפה כלהלן:

לאומי מיישם בשוק הנגזרים (הסחירים והלא סחירים) מנגנונים להפחתת סיכונים האשראי במסחר בין צדדים נגדיים על ידי מנגנוני קיזוז (NETTING) המעוגנים בהסכמים משפטיים סטנדרטיים בינלאומיים, וכן על ידי מנגנון הפקדת ביטחונות הדדיים בין הצדדים הנגדיים לעסקה, בין בדרך של העברה לתיחום חשיפה או באמצעות שטרי משכון. בפרקי הזמן שהוגדרו, מבוצעת התחשבות שוטפת בהתאם לנתוני השוק ולחשיפה. הביטחון הוא לרוב מזומן, במטבעות הנקובים בהסכם. להלן סוגי ההסכמים הקיימים כיום בלאומי בהיבט זה:

1. בפעילות בנגזרים לא סחירים (OTC), נעשה שימוש במנגנוני הקיזוז על פי תשתית הסכמית בינלאומית סטנדרטית או על פי תשתית הסכמית מקומית תואמת סטנדרטים בינלאומיים וכן בהסדרי התחשבות לצורך תיחום חשיפה, כולם בהתאם להוראות חוק ההסכמים בנכסים פיננסיים. כך, למשל, מתקשר הבנק בהסכמי ISDA ו-CSA מול צדדים בינלאומיים ולקוחות מקומיים הפעילים בשוק ההון. בנוסף, במטרה להפחית את סיכון הצד הנגדי, ישנה מגמת מעבר לסליקה מרכזית עבור עסקות בנגזרי ריבית במטבעות עיקריים. במסגרת הסכמי ISDA עליהם חתום בנק לאומי אין כיום תלות בהורדת דירוג האשראי של לאומי כגורם לשינוי בסכום הביטחון. החל מספטמבר 2021, הוחל בלאומי ביישום רגולציית UMR (Uncleared Margin Rules) של ארגון IOSCO שמהותה הפקדת בטחונות (IM) של שני הצדדים, בגוף שלישי (קסטודיאן) עבור עסקות שאינן נסלקות בסליקה מרכזית, לישויות שחצו רף כמותי (50 מיליארד יורו).

2. בפעילות בנגזרים הסחירים בחו"ל – בפעילות מול לקוחות קיימים מנגנוני קיזוז והתחשבות המעוגנים במסגרת הסכמים התואמים את הוראות חוק ההסכמים בנכסים פיננסיים. גם בפעילות מול חברי המסלוקה קיימים מנגנוני קיזוז והתחשבות המעוגנים בחוות דעת משפטיות.

3. בפעילות המקומית מול המעו"ף (נגזרים סחירים), אין הסכמי קיזוז ייעודיים, הקיזוז מבוצע קיזוז בפועל מול הלקוחות בהתאם לתנאי הניהול התואמים סטנדרטים של ISDA והפעילות מבוצעת או מול שטרי משכון או סולו.

4. בפעילות בעסקאות SFT (ריפו, ריברס ריפו, השאלות ניירות ערך זרים) מול צדדים נגדיים זרים, נעשה שימוש במנגנוני הקיזוז על פי תשתית הסכמית בינלאומית סטנדרטית (GMSLA) עבור עסקאות שאילה/השאלה ו-GMRA עבור עסקאות ריפו/ריברס ריפו).

מסגרות האשראי לפעילות הלקוחות נקבעות בוועדות אשראי פרטניות בהתאם למדיניות האשראי של הבנק בכפוף למגבלות הדירקטוריון. השיקולים המשפיעים על גובה המסגרת כוללים, בין היתר, ניתוח סיכון אשראי ופרופיל עסקי, לרבות הביטחונות המוצעים לגיבוי האשראי הנגזר מהפעילות.

קווי הפעילות למדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים נקבעים בוועדה ייעודית בהשתתפות נציגים מהחטיבות הרלוונטיות, וזאת בכפוף למגבלות אשר נקבעו במדיניות ההשקעות וניהול סיכונים השוק של הקבוצה.

המעקב והאחריות אחר חשיפות אשראי לצדדים נגדיים בעסקות במכשירים נגזרים הינם באחריות מנהלי הלקוחות בקווי העסקים.

חטיבת שוקי הון מבצעת מעקב מקרוב אחר פעילות של לקוחות חטיבת שוק ההון וכן מבצעת בקרת על אחר בקרת מנהלי הלקוחות את פעילות לקוחותיהם בנגזרים.

חטיבת שוקי הון אחראית על המודלים והפרמטרים לחישוב דרישת הביטחונות בנגזרים, על הנהלים לפעילות לקוחות בנגזרים ועל גיבוש הצרכים העסקיים במערכות המחשוב המודדות את העמידה במסגרות הפעילות.

החטיבה לניהול סיכונים מהווה קו הגנה שני, ממליצה לדירקטוריון על המדיניות לניהול הסיכון, אחראית על הדיווח של החשיפות לדירקטוריון ואחראית לתיקוף המודלים והפרמטרים המשמשים לניהול הסיכון.

ביום 1 בדצמבר 2021, ביום 15 במרס 2022 וביום 7 באפריל 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזרים לעדכון הוראות ועדת באזל בכל הקשור לסיכון אשראי צד נגדי. להרחבה בנושא יישום ההוראה החדשה, ראה פרק שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון בדוח זה.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

	א	ב	ד	ה	ו
31 בדצמבר 2022					
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי	EAD לאחר CRM	RWA
במיליוני ש"ח					
1	9,115	15,789	1.40	34,862	12,392
	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי - SA-CCR (עבור נגזרים) ^(א)				
3	-	-	-	12,397	37
	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך)				
6	9,115	15,789	1.40	47,258	12,429
	סך הכל				

	א	ב	ה	ו
31 בדצמבר 2021				
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	EAD לאחר CRM	RWA
במיליוני ש"ח				
1	6,530	15,813	13,685	4,488
	שיטת החשיפה הנוכחית ^(א,ב)			
3	-	-	6,920	38
	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך)			
6	6,530	15,813	20,605	4,526
	סך הכל			

(א) מוצג לאחר יישום העדכונים להוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה: פרק הון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022). מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש.
 (ב) הוצג מחדש - סכומים ששוויו בעבר ללוח זה מוינו ללוח CCR8 חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים.

הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)

	א	ב	א	ב
31 בדצמבר				
	2022	2021		
	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA
במיליוני ש"ח				
3	34,851	3,323	13,336	1,770
	סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית ^(א)			

(א) מוצג לאחר יישום העדכונים להוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה: פרק הון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022). מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש.

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון^(א) (CCR3)

	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
	31 בדצמבר 2022 ^(ב)						
תיק פיקוחי/משקל סיכון	0%	2%	20%	50%	75%	100%	סך חשיפת אשראי
	במיליוני ש"ח						
ריבנויות	3,034	-	44	-	-	-	3,078
ישויות סקטור ציבורי PSE שאינן ממשלה מרכזית	-	-	-	92	-	-	92
בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	-	-	11,723	182	-	40	11,945
חברות ניירות ערך	-	-	12,286	6,144	-	-	18,430
תאגידים	-	-	-	37	-	4,214	4,251
תיקים קמעונאיים פיקוחיים	-	-	-	-	-	100	100
נכסים אחרים	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל	3,034	-	24,053	6,455	-	4,354	37,896

	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
	31 בדצמבר 2021 ^(ב)						
תיק פיקוחי/משקל סיכון	0%	2%	20%	50%	75%	100%	סך חשיפת אשראי
	במיליוני ש"ח						
ריבנויות	2,770	-	-	-	-	-	2,770
ישויות סקטור ציבורי PSE שאינן ממשלה מרכזית	-	-	-	46	-	-	46
בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	-	-	6,116	224	-	137	6,477
חברות ניירות ערך	-	-	3,683	1,025	-	-	4,708
תאגידים	-	(ג)	326	1	-	1,532	1,859
תיקים קמעונאיים פיקוחיים	-	-	-	-	-	108	108
נכסים אחרים	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל	2,770	-	10,125	1,296	-	1,777	15,968

- (א) היתרות בגילוי מתייחסות לחשיפות האשראי ששימשו בחישוב דרישת ההון, לאחר יישום שיטות להפחתת סיכון אשראי. החשיפות אינן כוללות חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCPs) המדווחים בלוח CCR8 בהמשך הדוח.
- (ב) מוצג לאחר יישום העדכונים להוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה: פרק הון והלימות ההון בדוח הדיסקוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022). מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש.
- (ג) הוצג מחדש - סכומים ששייכו בעבר ללוח זה מוינו ללוח CCR8 חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים.

הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) ^(א) (CCR5)

31 בדצמבר 2022 ^(ב)					
א	ב	ג	ד	ה	ו
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)					
שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון מנותק	שווי הוגן של ביטחון לא מנותק	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד
במיליוני ש"ח					
מזומן - מטבע מקומי	515	-	1,730	331	553
מזומן - מטבעות אחרים	18,371	-	9,462	3,621	2,482
חוב ריבוני מקומי	25,626	953	-	580	347
חוב ריבוני אחר	69	2,245	5,429	111	-
חוב של סוכנות ממשלתית	-	-	-	7,392	1,592
אגרות חוב קונצרניות	530	-	1,220	341	2,245
מניות	-	-	-	22	5,854
ביטחון אחר	-	-	-	-	-
סך הכל	44,581	4,418	16,621	12,397	13,073

31 בדצמבר 2021 ^(ב)					
א	ב	ג	ד	ה	ו
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)					
שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון מנותק	שווי הוגן של ביטחון לא מנותק	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד
במיליוני ש"ח					
מזומן - מטבע מקומי	252	-	62	1,025	1,598
מזומן - מטבעות אחרים	11,767	-	8,768	1,022	849
חוב ריבוני מקומי	1,927	1,004	-	1,678	1,076
חוב ריבוני אחר	110	-	5,493	-	-
חוב של סוכנות ממשלתית	-	-	-	3,191	-
אגרות חוב קונצרניות	-	-	-	-	1,191
מניות	-	-	-	4	2,924
ביטחון אחר	-	-	-	-	-
סך הכל	14,056	1,004	14,323	6,920	7,638

(א) הסכומים מתייחסים לביטחונות שהופקדו או התקבלו בגין חשיפות הנובעות מסיכון האשראי של צד נגדי שקשורות לעסקאות נגזרים או לעסקאות למימון ניירות ערך, לרבות עסקאות שסולקו באמצעות צד נגדי מרכזי (CCP).

(ב) מוצג לאחר יישום העדכונים להוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה: פרק הון והלימות ההון בדוח הדיסקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022). מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש.

חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)

נכון ליום 31 בדצמבר 2022 וליום 31 בדצמבר 2021, לא קיימות בבנק עסקאות נגזרי אשראי שנקנו או נמכרו.

חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8)

	א	ב	א	ב
	31 בדצמבר		2021	
	EAD לאחר CRM ^(ב)	RWA ^(ג)	EAD לאחר CRM ^(ב)	RWA ^(ג)
	במיליוני ש"ח			
1	3,987	115	1,453	185
2	3,922	112	1,328	185
3	1,177	24	450	9
4	2,745	88	878	176
7	1,273	-	911	-
9	65	3	125	- ^(א)

- (א) נכסי הסיכון בגין קרן הסיכונים נכללו בשורת החשיפות לעסקאות QCCP לעיל, זאת בהתאם לנוסחת חישוב נכסי הסיכון לצדדים נגדיים מרכזיים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.
- (ב) מוצג לאחר יישום העדכונים להוראות הדיווח לציבור בחזור מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה A203 (לפרטים נוספים ראה: פרק הון והלימות ההון בדוח הדיסקוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022). מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש בהתאם להוראה זו.
- (ג) הוצג מחדש - סכומים ששייכו בעבר ללוח CCR1 ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי, מוינו ללוח זה.
- (ד) כולל גם חשיפות מסחר לחברי מסלקה אשר עומדות בתנאים למשקלי סיכון 2%/4% בהתאם להוראה A203.
- (ה) סכומי ה-EAD לאחר CRM לא כוללים סכומי ביטחון ראשוני מנותק שמופיעים בשורה 7 מטה וזאת בהתאם להוראות A203 ו-203.

חלק 6 - סיכון שוק

סיכון שוק (MRA)

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי הנכסים וההתחייבויות בשל שינוי ברמת מחירים בשווקים, שינוי בשיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות. החשיפה לסיכון שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההון של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכונים השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכונים שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה". לתיאור המבנה הארגוני והאחריות לניהול הסיכון ראה פרק מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו.

במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול סיכון השוק. נציין כי בנק ישראל אישר לשנות את אופן המדידה, לצרכי ההון הפיקוחי, של ההתחייבויות הפנסיוניות והנכסים שנועדו לגידור התחייבויות אלו, כמפורט לעיל.

החל מסוף 2021 חלה עליית מדרגה בכל הקשור לעלויות המחירים במדינות המפותחות בדגש על ארה"ב ואירופה. עליות המחירים הללו הן תוצאה של השלכות משבר הקורונה בקשר עם שרשראות האספקה והזרמות הכספים המשמעותיות של הבנקים המרכזיים השונים, של השפעות המלחמה באוקראינה בין היתר על מחירי האנרגיה, ושל השפעות אחרות הקשורות לצד הביקוש על רקע עליות שכר בשוק העבודה.

העלייה בשיעור האינפלציה ובתחזיות האינפלציה הביאה את הבנקים המרכזיים להתחיל במהלכים חדים של העלאות ריבית במטרה להביא להאטה בקצב עליית המחירים, אף במחיר של האטה משמעותית בפעילות הכלכלית. ככלל, שנת 2022 אופיינה גם בירידות משמעותיות במחירים של מדדי המניות המובילים ופתיחה מתונה של מרווחי האשראי. ברבעון הרביעי של 2022 המשיכו עליות הריבית של הבנקים המרכזיים בישראל ובעולם ולאחר שלושה רבעונים של ירידות חדות בשווקי המניות נרשמה עלייה במדדי המניות המובילים וצמצום מסוים במרווחי האשראי הסחירים.

הבנק מבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות תוך ניהול סיכונים מוקפד, ביצוע תרחישי קיצון ובחינה מתמדת של התפתחות האירועים ודרכי הפעולה, על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, ככל שיידרש.

מבנה הממשל התאגידי לניהול סיכונים שוק

בנוסף למידע אודות מבנה הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בבנק המתואר בפרק "מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו", להלן מידע נוסף בנוגע לניהול סיכון השוק:

קו ההגנה הראשון - חטיבת שוקי הון

חטיבת שוקי הון אחראית על נטילת הסיכון תוך כדי ניתוח והבנתו לאורך חיי העסקאות. החטיבה עוסקת בניהול הנוסטרו של הבנק, בהפעלת חדר העסקות בבנק לצורך מסחר ותיווך במטבעות, בריביות, בנגזרים ובניירות ערך, בניהול פיננסי הכולל פיתוח מוצרים פיננסיים ומוצרי השקעה וניהול הנכסים וההתחייבויות של הקבוצה. תהליכי בקרה מבוצעים בחדרי העסקות ובנוסף מבוצעת בקרה שוטפת אחר הפעילות - בהיבטי סיכונים שוק, סיכונים תפעוליים וסיכונים מעילות והונאות, על ידי חדר תיכון באגף לניהול סיכונים בחטיבה. לצד החטיבה לשוקי הון פועלת זרוע ההשקעות של לאומי - "לאומי פרטנרס".

הוועדה לניהול נכסים, התחייבויות והשקעות פיננסיות (ALCO) בראשות ראש חטיבת שוקי הון - אחראית לניהול הנכסים וההתחייבויות וההשקעות הפיננסיות בהתאם להחלטות הדירקטוריון וההנהלה, תוך מתן דגש למבנה המאזן, מחירי המעבר, הנזילות הנדרשת והשקעת עתודות הנזילות, מבנה ההון ומדיניות גיוס המקורות ועמידה במגבלות ומדיניות הקבוצה.

קו ההגנה השני - החטיבה לניהול סיכונים

באחריות החטיבה לבחון את ניהול סיכונים השוק והנזילות בראייה כוללת, לגבש את מדיניות הסיכון ומגבלות הסיכון בראיית כלל תיק הנוסטרו וחדרי העסקות, ההשקעות הריאליות של הבנק ותיק הפנסיה. כמו כן, באחריותה לפתח ולאגור את הערכת הסיכון בעסקאות ופעילויות מהותיות כגון אישור של מוצרים, השקעות, עסקאות חדשות, פיתוח מתודולוגיות, תיקוף מודלים מהותיים, מעקב אחר משתני שוק והשקעות ספציפיות, ביצוע של תרחישי קיצון ועוד.

קו ההגנה השלישי - ביקורת פנימית

באחריות הביקורת הפנימית לבצע ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקורות, התהליכים, והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום הנחיות של ההנהלה והדירקטוריון.

תיאבון הסיכון

תיאבון הסיכון של הקבוצה בא לידי ביטוי ברמת החשיפה לסיכון השוק שהקבוצה מוכנה לשאת על מנת להשיג את היעדים העסקיים שלה ואת התשואה הנדרשת לבעלי המניות. לחילופין הוגדר תיאבון הסיכון כהשפעה של אירוע שלילי שהקבוצה מוכנה לשאת. תיאבון הסיכון כולל הצהרות איכותיות המתייחסות לרמת הסיכון המקובלת על ידי הדירקטוריון וההנהלה הבכירה ומגבלות כמותיות המתייחסות להפסדים שהקבוצה מוכנה לספוג בתרחישים ברמות חומרה שונות.

מדיניות ניהול סיכונים השוק

מדיניות ניהול סיכונים השוק מהווה ביטוי לאסטרטגית ניהול סיכון השוק של הקבוצה. זאת, לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכונים השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכונים שיכולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תיאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרו, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומגנוני האסקלציה. תיאבון הסיכון בא לידי ביטוי במגבלות שנקבעו.

במסגרת המדיניות לניהול סיכונים השוק נקבעו מגבלות דירקטוריון לכל גורם סיכון שוק מהותי. כמו כן, נקבעו מגבלות ברמת מנהל סיכונים ראשי ומגבלות נוספות משלימות למגבלות אלו. מגבלות אלו נועדו להגביל את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה משינויים לא צפויים בגורמי הסיכון השונים הקיימים בשווקים, כגון: שיעורי הריבית, אינפלציה, שערי חליפין, מרווחי אשראי סחיר ומחירי מניות.

החשיפות לסיכונים שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה.

ניהול סיכונים השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים: התיק הבנקאי והתיק למסחר.

במטרה לפקח ולבקר אחר יישום מדיניות ניהול סיכונים השוק, מקבל הדירקטוריון אחת לרבעון דיווח על עיקרי החשיפות לסיכונים שוק אל מול המגבלות שהוקצו, הצפת הסיכונים המרכזיים לפי קווי פעילות, מוצרים ומוקדי סיכון של הקבוצה, ודיווח על אירועים חריגים.

התיק הבנקאי

סיכונים השוק בתיק הבנקאי נובעים מפעילות הבנק בעסקי הליכה (בעיקר אשראי, פיקדונות והשקעה בניירות ערך בתיק הזמין ובתיק לפדיון). סיכונים השוק המרכזיים בתיק הנינם סיכון הריבית, סיכון מרווח האשראי הסחיר וחשיפות הבסיס. הכלים העיקריים לניהול החשיפות בתיק הבנקאי הנינם מדיניות המחירים, ניהול תיק הנוסטרו הזמין ולפדיון, הנפקת מכשירי חוב וגידור באמצעות מכשירים פיננסיים נגזרים. מדיניות הגידורים מאפשרת לצמצם ו/או להרחיב, במידת הצורך, את הסיכונים על ידי שינוי הפוזיציה בה הבנק נמצא ובהתאם לתיאבון הסיכון שהוגדר על ידי הדירקטוריון.

כחלק מהכלים לניהול החשיפות, הבנק מגדר את החשיפות לסיכונים מטבע חוץ וסיכונים ריבית באמצעות מכשירים פיננסיים נגזרים, אשר מסייעים בשמירת הפוזיציה הרצויה בתוך מסגרת תיאבון הסיכון שנקבע ובהתאם למגבלות. בנוסף מבוצעת פעילות בנגזרים שלא לצורכי גידור.

מדיניות הבנק בעסקאות מכשירים פיננסיים נגזרים עם גופים המחויבים לעמידה בדרישות להלימות הון הינה מנגנון הפקדת ביטחונות הדדיים בין הצדדים הנגדיים לעסקה (הסכמי CSA), ראה פירוט נוסף בחלק 5 בנושא "סיכון אשראי לצד נגד".

כחלק מבחינת פרופיל הסיכון הכולל הבנק מבצע מעקב וניטור שוטף של החשיפות לסיכונים שוק וההפסדים העשויים לקרות בתרחישים שונים ובכלל זה תרחישי קיצון, וזאת במטרה לשקף את כלל סיכונים השוק בראיה הוליסטית - ריבית, בסיס, מרווחי אשראי, מניות וקרנות.

מדיניות ההשקעה

פעילות הנוסטרו בלאומי מהווה כלי מרכזי לניהול הנכסים וההתחייבויות, מאזני ההצמדה, ניתוב ההון וליצירת רווח. הניהול מבוצע בראייה כוללת, לרבות התייחסות למכלול הסיכונים וההזדמנויות ובכלל זה תיקי הנוסטרו, ההחזקות הריאליות והנכסים וההתחייבויות בתיק הפנסיה. כמו כן, הניהול כפוף למגבלות תיאבון הסיכון שנקבעות על ידי הדירקטוריון ולהקצאת ההון הנדרשת על פי כללי באזל. הסיכונים המרכזיים הגלומים בפעילות ההשקעות הנינם סיכונים ריבית, אשראי, נזילות ובסיס.

במטרה לשמור על יציבות ורמת נזילות גבוהה, ניהול הנכסים נעשה תוך נטילת סיכון נמוך עד בינוני כחלק העיקרי של ההשקעות והפעילויות, ונטילת סיכון גבוה יותר כחלק מצומצם של ההשקעות והפעילויות. כחלק ממדיניות זו נשמרת רמת פיזור גבוהה בין מוצרים, מדינות, סוגי סיכון וחשיפה לצדדים נגדיים.

לאומי חשוף בתיקי הנוסטרו לסיכונים אשראי ושוק של מדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים בארץ ובחו"ל. בנוסף הבנק משקיע במכשירים מגובי נכסים (כגון MBS, CLO, ABS ואחרים) וכן בקרנות ומניות בפיזור גבוה.

לאומי הגדיר מנגנונים להתרעה בעקבות התפתחויות חריגות במצב החשיפות ו/או בשווקים, ביניהם:

- קביעת ספי דיווח בגין חריגה ממגבלות כמותיות, אופן הדיווח ומתן חלופות לטיפול בחריגה.
- מנגנוני מעקב (Watch List) ודגלים אדומים אשר עוקבים אחר התפתחויות בשווקים, עמידה במגבלות, שינויים בנכסים וכיו"ב.

ללאומי תכניות מגירה מפורטות הכוללות תכניות פעולה בעת התממשות טריגרים שנקבעו מראש.

התיק למסחר

סיכוני השוק בתיק למסחר נובעים מפעילות הבנק כעושה שוק, כמתווך וכמנהל פוזיציות עבור הנוסטרו. בהתאם למדיניות הבנק, מכשירים מסוגים לתיק למסחר כאשר הפעילות בהם נעשית במטרה להפיק רווחים ממסחר תוך מתן מענה מהיר לשינויים בשווקים.

לאומי סוחר ועושה שוק במגוון רחב מאוד של נגזרים ונכסי בסיס שונים: מטבע, ריבית, מדד, סחורות וני"ע. עיקר הפעילות מבוצע במכשירים נפוצים ונזילים מאוד בשוק המקומי והעולמי.

בתיק נוסטרו למסחר מתקיימת פעילות יזומה במסגרתה נלקחות חשיפות יזומות לריבית, מט"ח וסיכונים אשראי סחיר. סיכוני השוק בתיק למסחר מזוהים, מנוטרים, ומבוקרים אל מול המגבלות באופן שוטף על ידי חטיבת שוקי הון בתדירות שבעיקרה מבוצעת לפחות אחת ליום.

סיווג ני"ע לתיק למסחר מבוצע בגין פוזיציות אשר כוונת הפעילות בהן היא מסחרית. הפעילות למסחר כפופה למגבלות, כדוגמת מגבלות גודל תיק, מגבלת חשיפה לריבית, חשיפת מט"ח ועוד. סיווג זה מעוגן במדיניות ובתהליכי העבודה, בהתאם לדרישות הרגולציה.

חשיפה לסיכונים שוק הנובעים מההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים

הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. המחויבות האקטוארית לעובדים בעלת מח"מ ארוך ומושפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבויות האקטואריות לזכויות עובדים מחושב כפי הוראות בנק ישראל על בסיס תשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

אופן מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי

בראשית חודש ספטמבר 2022 קיבל הבנק אישור מבנק ישראל לשנות את אופן המדידה של ההתחייבויות הפנסיוניות לצרכי חישוב ההון הפיקוחי. על פי שיטת המדידה החדשה, בכל רבעון הבנק יחשב את השינוי בהתחייבויות לפנסיה לעובדי דור א' כתוצאה משינויים בריבית ההיוון בניכוי השינוי בשווי הנכסים שיעודו מראש לגידור התחייבויות אלו (להלן: "שינוי בהתחייבויות לפנסיה נטו"). השינוי בהתחייבויות לפנסיה נטו, לאחר השפעת המס, יפרס באופן לינארי על פני 4 רבעונים, החל מהרבעון עבורו בוצע החישוב.

האישור שניתן על ידי בנק ישראל נכנס לתוקף ביום 1 ביולי 2022 ויהיה בתוקף עד המוקדם מבין השניים: א) דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2029 (כולל) או ב) מועד הדוח הכספי בו הממוצע לאורך 4 רבעונים האחרונים של סכום ההתחייבויות הפנסיוניות לעובדי דור א' יהיה נמוך מסך של 10 מיליארד ש"ח, צמוד למדד (מהמדד הידוע ביום 1 ביולי 2022 ועד למדד הידוע בתאריך הדוח הכספי הרלוונטי).

מטרתה של שיטה זו למתן את התנדטיות של ההון הפיקוחי הנובעת משינויים בריבית ההיוון על ההתחייבות הפנסיונית כמו גם על הנכסים שיעודו לגידור התחייבויות אלו.

במקביל, בוטל אישור הפיקוח למדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי חישוב ההון הפיקוחי לפי ממוצע נע של תשואות השוק לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימו במועד הדיווח הרלבנטי, שהיה בתוקף החל מהדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2016.

המתודולוגיות והכלים למדידת הסיכון

סיכוני השוק מוערכים במגוון רב של כלים, המשלימים זה את זה ותואמים את סוגי החשיפות השונות של הבנק. המדדים המשמשים את הבנק בניהול הכולל של סיכוני השוק משמשים גם לביצוע הערכה לגבי פוטנציאל הנזק הכספי מכלל חשיפות השוק והאשראי הסחיר או מתיק מסוים בעל חשיפות מסוג זה, תחת הנחות אשר לוקחות בחשבון את קשרי הגומלין בין גורמי הסיכון השונים הקיימים בכל אחד מהתיקים ובכל התיקים יחד.

המתודולוגיה להערכת סיכוני שוק אשר בשימוש הבנק אושרה על ידי הדירקטוריון והנהלה.

מודל הערך הנתון לסיכון (VaR – Value at Risk) הינו מודל סטטיסטי האומד את ההפסד הצפוי לבנק, בהסתמך על סימולציה הסטורית, במהלך אופק השקעה מסוים וברמת ביטחון סטטיסטית הנקבעת מראש. ערך ה-VaR יכול לגדול כתוצאה מעלייה בתנודתיות של גורמי הסיכון, או כתוצאה מהעלאת רמת הסיכון הגלומה בפעילות הבנקאית. יחד עם זאת, ה-VaR מוגבל ביכולתו לחזות תרחישים קיצוניים ולכן משמש כמדד סיכון בעיקר בניהול השוטף, אך גם יהווה נורת אזהרה בתרחישי קיצון בשווקים.

אומדן הסיכון באמצעות ערך ה-VaR, מותאם לאופי הפעילות בתיק ולהרכבו - בפעילות המסחר, מחושב באופק אחזקה של עשרה ימי עסקים ובתיק הבנקאי, באופק אחזקה של חודש, ושניהם ברמת מובהקות של 99%. בנוסף, מבוצע באופן שוטף תהליך בחינה בדיעבד (Back test), במטרה לבחון את תקפות המודל.

מאחר וערך ה-VaR יכול לעלות כתוצאה מתנודתיות בשווקים ולא בהכרח כתוצאה משינוי בפרופיל הסיכון, הבנק קבע מגבלות אזהרה (Attention Limits) ברמת דירקטוריון על הערך בסיכון בהתייחס לתיק הבנקאי ולתיק למסחר. מגבלות אלו נועדו להיות מעין תמרוז אזהרה לרמת הסיכון והגעה אליהן תחייב בחינה של פרופיל הסיכון וקבלת החלטות על הפחתת הסיכון או על התאמה זמנית של המגבלה.

להלן אומדן ה-VaR של התיק למסחר ברמת הקבוצה בהתאם לסימולציה ההיסטורית

VaR תיק למסחר	
31 בדצמבר	
2021	2022
במיליוני ש"ח	
94	56
בפועל	

ניתוחי רגישות ותרחישי קיצון - השווקים העולמיים והמקומיים נתונים מעת לעת לזעזועים המתבטאים בתנודתיות גדולה במיוחד של הפרמטרים, החורגת מהתנהגות היסטורית נורמלית. מודלים כמותיים כדוגמת ה-VaR, אינם מספקים מידע על הפסדים שעלולים להתרחש בתנאי שוק קיצוניים, או מעבר לרמת המובהקות שנקבעה, לכן מבוצעת מדידת הסיכון בתרחישי שוק קיצוניים מגוונים וכן ניתוחי רגישות לשינוי באחד מגורמי הסיכון. אלה כוללים את כלל גורמי הסיכון להם חשוף הבנק ומהווים חלק מתהליך קבלת החלטות בקביעת אסטרטגיית ההשקעות הכוללת והרכב התיק הרצוי תחת מגבלות תיאבון הסיכון שנקבעו. בחישוב תרחישי הקיצון, הנחות המומחה מתוקפות, ככל שניתן, אל מול נתונים היסטוריים ואל מול נתוני שוק עדכניים.

ההיקף והאופי של מערכות מדידת הסיכון

מערכות עיקריות לניהול סיכוני שוק:

מערכת אחת הינה מערכת המתממשקת מדי יום לכלל מערכות התשתית של הבנק וקולטת את מלאי העסקאות של הבנק. המערכת מבצעת פריסה של תזרימי המזומנים של כלל העסקאות הן לפי מועד התשלום הצפוי והן לפי מועד שינוי הריבית. על בסיס הנתונים מחושבות החשיפות לסיכוני שוק ונזילות בכפוף להנחות המודלים המשמשים בניהול הסיכונים.

מערכות נוספות משמשות לניהול ותפעול שוטף של תיק הנוסטרו ושל הפוזיציות בחדרי העסקות, כולל תמחור, מסחר וניהול חשיפות.

סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)

בטבלה להלן מוצגים נכסי הסיכון בגין החשיפה לסיכונים השוק על פי הגישה הסטנדרטית המכסה רק חלק מהחשיפות לסיכונים שוק.

	א	א	
	31 בדצמבר		
	2021	2022	
	נכסי סיכון RWA		
	במיליוני ש"ח		
			מוצרים ישירים
1	4,508	5,656	סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
2	41	32	סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
3	428	719	סיכון שער חליפין
			אופציות
7	503	91	גישת התרחישים
8	112	112	איגוח
9	5,592	6,610	סך הכל

חלק 6א - סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר

מטרות ויעדים בניהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי

סיכון הריבית הוא הסיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית והוא נובע ממספר מקורות, כלהלן: סיכון תמחור מחדש (הבדלי עיתוי בתקופות לפירעון ובמועדי התמחור מחדש של נכסים, התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות), סיכון עקום התשואה (תזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה), סיכון בסיס Basis Risk (מתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש) וסיכון אופציונליות (שינוי בעיתוי או בהיקף של תזרים מזומנים של מכשיר פיננסי עקב שינויים בשיעורי ריבית השוק).

הבנק מנהל את סיכון הריבית והשפעתו על הרווחיות, ההון ושווי הנכסים וההתחייבויות, תחת הנחות שונות של שינויים בריבית, לרבות תרחישים של שינויים קיצוניים בריבית על בסיס תרחישים היסטוריים וסימולציות היפותטיות. בנוסף נעשה שימוש במודל האומד את השינוי בהכנסה המימונית הצפויה, כתוצאה משינויים בריבית ובמרווח העתידי ורגישות של ההון הפיקוחי, הכולל את ההשפעות על ההון וקרן ההון כתוצאה משינוי מיידי בריבית. על מדדים אלה קיימות מגבלות ברמות היררכיה שונות. סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפירעונות המוקדמים במשכנתאות על בסיס מודל סטטיסטי המנסה לחזות את הפירעונות המוקדמים כתלות בריבית. להערכות אלו חשיבות גדולה בניהול סיכונים הריבית, בין היתר בשל הגידול המשמעותי ביתרות אלו בשנים האחרונות.

הכלים לניהול ולגידור החשיפות בתיק הבנקאי הינם מדיניות המחירים, ניהול תיק אגרות השוב, הנפקת מכשירי חוב, עסקות חוץ-מאזניות ועוד. כחלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות, הבנק מגדר כלכלית חלק מסיכונים הריבית באמצעות מכשירים נגזרים. במקרים בהם הבנק בוחר לפעול במתווה של גידור מושלם על פי כללי החשבונאות השינויים בשווי הנגזרים מסווגים לקרן הון בדומה לנכס המוגדר. במקרים בהם לא ניתן לגדר בגידור מושלם, או שהבנק בוחר שלא לגדר באמצעות גידור מושלם, השינויים בשווי ההון של הנגזרים מוכרים ברווח והפסד עם היווצרותם. כמו כן, ניהול החשיפות מסתמך, בין היתר, על תחזיות והנחות עבודה לגבי ההתפתחויות הצפויות בשוקי הכספים וההון בארץ ובעולם.

מדידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעלייה והן לירידת ריבית בכל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לבחון את רגישות מבנה שווי הנכסים וההתחייבויות הקיים, לרבות ההתחייבויות הפנסיוניות, לשינויי ריבית.

ככלל, הרגישות לריבית נמדדת לפחות אחת לחודש, עם מדידות תכופות יותר לצרכי ניהול החשיפות.

מודלים התנהגותיים מרכזיים המשולבים בניהול הסיכון

המודלים המשולבים בניהול סיכון הריבית מביאים לידי ביטוי הנחות התנהגותיות של הלקוחות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות שהמרכזיים שביניהם הם:

- מודל המניח כי ישנו גרעין קשיח של עו"ש (העו"ש היציב) שאינו רגיש לריבית שההתייחסות אליו כאל התחייבות ארוכה אשר נפרסת לאורך זמן ומבוססת, בין היתר, על בחינה היסטורית של יתרות העו"ש והתנהגות לקוחות. בנוסף, הבנק מניח כי קיים סכום נוסף של יתרות עו"ש שבעת עליית ריבית יוסט לפיקדונות ולכן נפרש לתקופה קצרה משמעותית מפרסת העו"ש היציב.
  - מודל לחיזוי הפירעונות המוקדמים במשכנתאות אשר בוחן בין היתר את הכדאיות הכלכלית בפירעון מוקדם כתלות בריבית, בטעמי הלקוחות ובהנחות התנהגותיות המבוססות על נתוני העבר.
  - כדי לחזות את הפירעונות המוקדמים בצורה משכנתאות בתיק הנוסטרו נעשה שימוש במערכת חיצונית הבוחנת, בין היתר, את המח"מ הנוכחי של תיק המשכנתאות, ואת ההשפעות של שינויים בריבית על מח"מ התיק ושווי הנכסים.
- המודלים המפותחים באופן עצמאי עוברים תיקוף וכיול שוטף, בין היתר לאור שינויים בסביבת המאקרו, ומודלי ספק עוברים אתגור בהתאם למתודולוגיות מקובלות.

להלן המגבלות המרכזיות על החשיפות לסיכוני שוק ליום 31 בדצמבר 2022

במיליוני ש"ח/אחוז מההון העצמי	
מגבלת רגישות השווי ההוגן לשינויים מקבילים של 1% בריבית	
4.5%	התיק הבנקאי בשקלים
1.5%	התיק הבנקאי במט"ח
300	התיק למסחר בשקלים
200	התיק למסחר במט"ח
נורות אזהרה על הערך הנתון לסיכון (VaR - Value at Risk)	
1,200	תיק בנקאי*
250	תיק למסחר

* בראשית שנת 2023 עודכנה המגבלה לשנת 2023 בהתאם למסגרת תיאבון הסיכון.

מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר

שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2022					
מטבע חוץ			שקל		
סך הכל	אחר	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
במיליוני ש"ח					
626,495	12,896	75,334	56,387	481,878	נכסים פיננסיים ^(א)
904,184	67,722	461,676	6,861	367,925	סכומים אחרים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוף מאזניים
602,722	20,300	135,220	25,772	421,430	התחייבויות פיננסיות ^(ב)
891,240	61,619	410,455	8,967	410,199	סכומים אחרים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוף מאזניים
36,717	(1,301)	(8,665)	28,509	18,174	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
(13,383)	2	-	(13,385)	-	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
8,914	277	1,863	-	6,774	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
32,248	(1,022)	(6,802)	15,124	24,948	שווי הוגן נטו מותאם ^(א) של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
31,110	(882)	(6,941)	12,998	25,935	מזה: תיק בנקאי

31 בדצמבר 2021					
מטבע חוץ			שקל		
סך הכל	אחר	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
במיליוני ש"ח					
615,279	43,809	72,121	55,564	443,785	נכסים פיננסיים ^(א)
717,759	156,922	301,907	6,285	252,645	סכומים אחרים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוף מאזניים
582,093	60,208	113,714	23,118	385,053	התחייבויות פיננסיות ^(ב)
709,252	140,811	262,380	10,775	295,286	סכומים אחרים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוף מאזניים
41,693	(288)	(2,066)	27,956	16,091	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
(16,747)	-	(16)	(16,731)	-	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
3,036	4	1,551	-	1,481	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
27,982	(284)	(531)	11,225	17,572	שווי הוגן נטו מותאם ^(א) של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
26,770	(296)	(696)	9,994	17,768	מזה: תיק בנקאי

(א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים אשר מתחשבת בנכסי התכנית המתנהלים כנגדה ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 33א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

(ב) למעט יתרות מאזנויות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים חוף מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.

השפעת התרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו^(א) מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2022				
שקל		מטבע חוץ		
לא צמוד	צמוד למדד	דולר	אחר	סך הכל ^(ד)
במיליוני ש"ח				
שינויים מקבילים				
עלייה במקביל של 1%	(610)	(87)	(466)	(1,172)
מזה: תיק בנקאי	(572)	(41)	(466)	(1,087)
ירידה במקביל של 1%	620	(385)	390	633
מזה: תיק בנקאי	580	(433)	391	545
שינויים לא מקבילים				
התלכה ^(ב)	(787)	470	(386)	(685)
מזה: תיק בנקאי	(792)	475	(392)	(693)
השטחה ^(ג)	709	(473)	(21)	195
מזה: תיק בנקאי	723	(468)	(15)	222
עליית ריבית בטווח הקצר	456	(299)	(301)	(166)
מזה: תיק בנקאי	484	(276)	(296)	(107)
ירידת ריבית בטווח הקצר	(457)	305	143	13
מזה: תיק בנקאי	(486)	281	138	(47)
31 בדצמבר 2021				
שקל		מטבע חוץ		
לא צמוד	צמוד למדד	דולר	אחר	סך הכל ^(ד)
במיליוני ש"ח				
שינויים מקבילים				
עלייה במקביל של 1%	(364)	597	(11)	252
מזה: תיק בנקאי	(305)	636	(45)	314
ירידה במקביל של 1%	62	(1,248)	(103)	(1,322)
מזה: תיק בנקאי	-	(1,290)	(100)	(1,421)
שינויים לא מקבילים				
התלכה ^(ב)	(669)	916	(12)	258
מזה: תיק בנקאי	(640)	926	(47)	261
השטחה ^(ג)	621	(880)	(158)	(434)
מזה: תיק בנקאי	602	(882)	(135)	(431)
עליית ריבית בטווח הקצר	458	(432)	(196)	(173)
מזה: תיק בנקאי	464	(416)	(183)	(138)
ירידת ריבית בטווח הקצר	(451)	449	208	209
מזה: תיק בנקאי	(461)	433	195	170

- (א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים אשר מתחשבת בנכסי התכנית המתנהלים כנגדה ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
- (ב) התלכה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.
- (ג) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.
- (ד) לאחר השפעות מקזות.

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית^(א)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2021			2022			
הכנסות מריבית	הכנסות מימון שאינן מריבית	סך הכל	הכנסות מריבית	הכנסות מימון שאינן מריבית	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
<u>שינויים מקבילים</u>						
1,283	191	1,092	948	(150)	1,098	עלייה במקביל של 1%
1,346	254	1,092	1,029	(69)	1,098	מזה: תיק בנקאי
(1,618)	(154)	(1,464)	(945)	153	(1,098)	ירידה במקביל של 1%
(1,718)	(253)	(1,465)	(1,029)	69	(1,098)	מזה: תיק בנקאי

(א) לאחר השפעות מקזזות.

רגישות ההכנסה בטבלה לעיל הינה אומדן תאורטי אשר חושב על בסיס שינוי מקבילי של כלל עקומי הריבית, תוך שימוש בהנחות לגבי שינויים במרווחי הפקדונות והאשראים, ושינויים במבנה הנכסים וההתחייבויות תחת תרחיש. במהלך רבעון רביעי ועל רקע סביבת הריבית בוצעו התאמות לנתונים הנמצאים בבסיס החישוב.

31 בדצמבר 2021									
משך חיים ממוצע אפקטיביים	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיביים	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל עשרים שנים	מעל עשרים שנים	מעל חמש עד עשר שנים
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים					
1.19	1.92%	615,279	1.05	4.11%	626,495	204	3,566	9,772	26,736
1.65	-	717,759	1.37	-	904,184	-	1,788	3,975	65,872
0.82	0.52%	579,057	0.75	3.83%	593,808	17	6	4,127	15,618
2.06	-	725,999	1.58	-	904,623	-	5,858	8,585	70,044
-	-	27,982	-	-	32,248	187	(510)	1,035	6,946
(0.15)	-	26,770	0.04	-	31,110	187	(486)	1,291	5,185
0.02	-	1,212	0.01	-	1,138	-	(24)	(256)	1,761
0.03	-	17,572	0.02	-	24,948	158	639	2,232	3,517
(2.74)	-	11,225	(2.09)	-	15,124	-	(1,561)	(2,008)	902
0.01	-	(815)	0.10	-	(7,824)	29	412	811	2,527
16.39	0.65%	(16,747)	14.55	2.22%	(13,383)	-	(3,537)	(4,904)	(2,519)
0.89	0.46%	3,036	0.80	3.71%	8,914	-	-	(3,192)	(10,987)
(0.89)	(0.45%)	453	(0.83)	(0.23%)	1,405	-	(1,810)	(4,595)	(353)
(7.34)	0.38%	-	(5.37)	(0.01%)	-	-	(917)	(837)	331

גילוי נוסף על מכשירים פיננסיים מורכבים

שווי הוגן, משך חיים ממוצע אפקטיבי והשפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים המורכבים של הבנק ושל חברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2022					
שווי הוגן בהנחת שינויים בשערי ריבית		גידול של:		משך חיים ממוצע אפקטיבי	שווי הוגן במיליוני ש"ח
קיטון של:	1%	2%	1%		
10,863	11,170	10,195	9,875	3.15	10,568
מגזר מט"ח					
נכסים פיננסיים מורכבים:					
נכסים מגובים					
10,863	11,170	10,195	9,875	3.15	10,568
סך הכל נכסים פיננסיים מורכבים					
סך הכל שינוי בשווי ההוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים, נטו, כתוצאה משינויים בשיעורי ריבית					
10,863	11,170	10,195	9,875	3.15	10,568

31 בדצמבר 2021					
שווי הוגן בהנחת שינויים בשערי ריבית		גידול של:		משך חיים ממוצע אפקטיבי	שווי הוגן במיליוני ש"ח
קיטון של:	1%	2%	1%		
9,691	9,807	9,205	8,810	2.76	9,508
מגזר מט"ח					
נכסים פיננסיים מורכבים:					
נכסים מגובים					
9,691	9,807	9,205	8,810	2.76	9,508
סך הכל נכסים פיננסיים מורכבים					
סך הכל שינוי בשווי ההוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים, נטו, כתוצאה משינויים בשיעורי ריבית					
9,691	9,807	9,205	8,810	2.76	9,508

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 33א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

גילוי על חשיפות הריבית על פי שיטת השווי הכלכלי*

תמצית החשיפות לשינויים בלתי צפויים בריבית ברמת הקבוצה (לפני השפעת מס)

השינוי הפוטנציאלי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש					
31 בדצמבר 2021			31 בדצמבר 2022		
עלייה של 0.1%	ירידה של 1%	עלייה של 1%	עלייה של 0.1%	ירידה של 1%	עלייה של 1%
במיליוני ש"ח					
במט"ח					
(30)	(191)	(530)	(87)	1,050	(1,335)
(10)	104	(98)	(8)	84	(80)
במט"ח					
(3)	(62)	(72)	(42)	400	(476)
3	(7)	37	(1)	-	-

* הפער בין החשיפות בטבלת השפעת התרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו לבין חשיפות השווי הכלכלי המוצגות כאן נובע מהתייחסות שונה להתחייבויות הפנסיוניות, נטו.

במהלך שנת 2022 נרשם גידול בחשיפת השווי ההוגן לעלייה של 1% בריבית בעיקר כתוצאה מהשפעת העמדת אשראי ובכלל זה משכנתאות אשר קוזזה בחלקה על ידי הנפקות אג"ח וגיס והתארכות פקדונות הציבור. כמו כן, לעליית הריבית שנרשמה במהלך השנה השפעה על רגישות השווי של הנכסים וההתחייבויות לשינויים בריבית.

חלק 26 - סיכון מניות

סיכון ההשקעה במניות ובקרנות הינו הסיכון שנובע מירידת ערך של ההשקעות במניות או בקרנות או ירידה ברווחים/דיבידנדים המועברים לקבוצה. חשיפה זו מנוהלת בכפוף למדיניות ההשקעה בתיקי הנוסטרו לפיה נקבעו מגבלות הן להיקף ההשקעה הכולל והן לחברה בודדת.

במסגרת מדיניות ההשקעות נקבע כי פעילות ההשקעה בבנק מבוצעת בין היתר באמצעות השקעה בקרנות נאמנות סחירות, במדדים ובתעודות סל, ולא במניה ספציפית, תוך שמירה על רמת פיזור גבוהה. בנוסף, מבוצעת פעילות השקעה על ידי חברת הבת "לאומי פרטנרס" בהתאם למדיניות ההשקעה הקבוצתית.

השווי ההוגן של המניות הסחירות נקבע לפי שווי שוק והשווי ההוגן של המניות הלא סחירות נקבע לפי עלות (בניכוי הפרשה לירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני).

השקעה במניות וקרנות בתיק הבנקאי

31 בדצמבר				
2021		2022		
דרישות הון ^(א)	שווי הוגן	דרישות הון ^(א)	שווי הוגן	
במיליוני ש"ח				
218	1,743	315	2,333	מניות לא סחירות בתיק שאינו למסחר
325	2,601	273	2,020	מניות וקרנות סחירות בתיק שאינו למסחר
543	4,344	588	4,353	סך הכל

(א) דרישות הון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הפיקוח על הבנקים בשיעור של 13.5% ו-12.5% ליום 31 בדצמבר 2022 וליום 31 בדצמבר 2021 בהתאמה.

חלק 7 - סיכון הנזילות וסיכון המימון

סיכון הנזילות הוא הסיכון לרווחי התאגיד הבנקאי וליציבותו הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו.

לאומי שומר על רמת נזילות נאותה. בסיס המימון העיקרי של לאומי בשקלים הינו פיקדונות הציבור וכתבי התחייבויות אשר מהווים מקור מימון יציב. במט"ח בסיס המימון העיקרי של לאומי הינו פיקדונות תאגידיים, פיקדונות פיננסיים ופיקדונות יחידים תושבי ישראל ותושבי חוץ.

ריכוזיות המקורות מבוקרת ומנוהלת במסגרת ניהול סיכוני הנזילות בבנק. הבנק מבצע מעקב אחר מבנה המקורות וריכוזם תחת מספר קטגוריות ובהם: גודל וסוג לקוח, מפקיד בודד. מדידה שוטפת יומית של מדדי הנזילות, יחס כיסוי מזערי ומעקב אחר נורות אזהרה מאפשרים ניהול דינמי ומעקב אחר מקורות יציבים ומגוונים, שליטה ופיקוח על מצב הנזילות והתפתחות מגמות.

מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא מותאמת לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון נזילות" וגם לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות" ודרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא: "מימון יציב נטו", המאמצות את המלצות ועדת באזל 3, תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", נועדה להבטיח שתאגיד בנקאי יחזיק מלאי הולם של נכסים נזילים באיכות גבוהה לא משועבדים, המורכב ממזומן או מנכסים שניתן להמירם למזומן בשווקים פרטיים ללא אובדן ערך או עם אובדן ערך קטן, על מנת לענות על צרכי הנזילות של התאגיד הבנקאי בתרחיש קיצון של נזילות הנמשך 30 ימים.

במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות: הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" ומקדמי הביטחון בגינם (המונה), וכן הוגדר תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים הבאים (המכנה). תזרים זה כולל, בין היתר, משיכה של פיקדונות מסוגים שונים בהתאם למקדמים שנקבעו בהוראה, ניצול של מסגרות אשראי שהועמדו על ידי הבנק ועוד, בניכוי פירוטות במהלך החודש של אשראי שהבנק העמיד בהתאם למקדמי תזרים נכנס שנקבעו בהוראה.

בהתאם לכך, שינויים בהיקף הנכסים הנזילים או בהרכבם, שינויים בהיקף הפיקדונות בכל אחד מסוגי הפיקדונות המוגדרים בהוראה, שינויים בהיקף האשראי וכן שינויים בהיקף מסגרות האשראי והערבויות, מולם יש לשמור נזילות, יכולים להביא לשינוי יחס כיסוי הנזילות של הבנק.

הדרישה הרגולטורית הינה לעמוד ביחס כיסוי נזילות של 100% לפחות.

יחס כיסוי הנזילות נמצא בשימוש שוטף על בסיס יומי כדי לסייע בניטור ובקרה אחר סיכון הנזילות. הדיווח על יחס כיסוי הנזילות להנהלה הבכירה מבוצע לפחות אחת לחודש ולדירקטוריון לפחות אחת לרבעון. בהתאם לדרישת ההוראה, במצבי קיצון תוגבר התדירות לדיווח שבועי ואף יומי. במקרים מיוחדים יימסר דיווח מיידי להנהלה הבכירה ולדירקטוריון.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא "יחס מימון יציב נטו", דורשת מהתאגידים הבנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ופעילויותיהם החוץ מאזניות. שמירה על מבנה מימון בר - קיימא לאורך זמן נועדה להפחית את הסיכויים ששיבשים במקורות המימון הקבועים של התאגיד הבנקאי ישחקו את מצב הנזילות שלו באופן שיגביר את הסיכון שלו לכשל ויוביל לתרחיש מערכתי רחב יותר.

הדרישה הרגולטורית לעמוד ביחס מימון יציב נטו של 100% לפחות. יש לדווח על יחס המימון היציב נטו להנהלה הבכירה ולדירקטוריון לפחות אחת לרבעון.

החל מיום 1 בינואר 2023 נכנסו לתוקף עדכוני הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 221 ו-222. השפעת עדכונים אלה במועד היישום על יחס כיסוי הנזילות הינה קיטון של כ-10%. גם לאחר היישום, יחס ה-LCR הינו מעל המגבלות שנקבעו.

בנוסף למדידת יחס כיסוי הנזילות הרגולטורי, מנוהל בבנק מודל פנימי לאמידת סיכון הנזילות תחת מגוון תרחישים המתייחסים למצבי שוק שונים הנוגעים לכלל המערכת הבנקאית וללאומי באופן ספציפי. התרחישים בוחנים כי האמצעים הנזילים העומדים לרשות הבנק בכלל המטבעות ובמט"ח בנפרד, מספקים בכדי לענות על כל צורכי הנזילות בתרחיש קיצון של נזילות הנמשכים עד חודש ימים. המודל מבוסס על הערכת איכות ופיזור תיק הנכסים ומשתמש במקדמי ביטחון הולמים שנבחנו על בסיס היסטורי בהתאם לרמות הסיכון, לסיפור התרחיש ובהתבסס על חוות הדעת של הגורמים המקצועיים. בנוסף, המודל מעריך את היציבות של פיקדונות הציבור בהתאם למאפייני הלקוחות ולהערכות הגורמים העסקיים.

מדיניות ניהול סיכון הנזילות

לאומי שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח אשר תאפשר לו לעמוד בכל צורכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

ניהול החשיפה לסיכונים נזילות נבחן, מבוקר ונדון באופן שוטף וייעודי על ידי הפורומים והוועדות ברמת דירקטוריון, הנהלה ודרגי ביניים. במסגרת זו, מבוצע מעקב שוטף אחר תחזיות של תזרימי המזומנים, מגמות בסגמנטים שונים של פיקדונות, ריכוזיות מפקידים ועלויות הגיוס.

המגבלות על יחס הנזילות לפי הוראה 221 נקבעו במספר רמות ניהול ובראשן הדירקטוריון, מגבלות אלה מהוות רזרבה נוספת לעמידה בתרחישי נזילות.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

למידע נוסף אודות סיכון נזילות ראה חלק 7 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022.

יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LQ1)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר				
2021		2022		
סך ערך משוקלל (ממוצע) (ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) (א/ד)	סך ערך משוקלל (ממוצע) (ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) (א/ד)	
במיליוני ש"ח				
189,707		190,351		1 סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים				
16,674	209,808	15,891	221,309	2 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים
3,182	63,271	3,004	60,080	3 מזה: פיקדונות יציבים
12,261	105,495	10,856	93,519	4 פיקדונות פחות יציבים
1,231	41,042	2,031	67,710	4א פיקדונות לתקופה העולה על 30 יום
163,773	246,330	175,069	244,097	5 מימון סיטונאי בלתי מובטח
163,772	246,329	175,067	244,095	7 מזה: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
1	1	2	2	8 חובות לא מובטחים
12,774	76,529	12,167	78,978	10 דרישות נזילות נוספות
6,560	6,560	5,025	5,025	11 מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
6,214	69,969	7,142	73,953	13 קווי אשראי ונזילות
511	511	1,805	1,805	14 מחויבויות מימון חוזיות אחרות
1,559	51,378	1,890	65,803	15 מחויבויות מימון מותנות אחרות
195,291		206,822		16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים				
-	1,601	-	1,420	17 הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
39,883	59,890	57,873	86,831	18 תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
1,921	8,532	3,735	14,994	19 תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
41,804	70,023	61,608	103,245	20 סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם ^(א)				
189,707		190,351		21 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
153,487		145,214		22 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
124%		131%		23 יחס כיסוי הנזילות (%)

- (א) ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
- (ב) ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
- (ג) ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 ב וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).
- (ד) הערכים מחושבים על בסיס ממוצע ברמת הבנק של 73 תצפיות יומיות במהלך הרבעון הרביעי 2022 (78 תצפיות במהלך הרבעון הרביעי 2021).

גילויים נוספים בגין יחס כיסוי נזילות (LIQA)

החשיפה לסיכון הנזילות מנוהלת באופן שוטף ברמת הקבוצה ונבנה תהליך ניטור קבוצתי. חברות הבנות קובעות מדיניות לניהול סיכונים נזילות ומנהלות את הנזילות באופן עצמאי בהלימה עם המדיניות הקבוצתית ובכפוף להוראות הרגולציה המקומית בכל חברה. בניהול הנזילות ובחישוב יחס ה-LCR הבנק מתחשב במגבלות אפשריות להעברת נזילות בין חברות בנות לבין הבנק עצמו.

המודלים משמשים ככלי ניהול דינמי, מאפשרים שליטה פיקוח ובקרה ברמת יומית שוטפת על מצב הנזילות ותוצאותיהם מדווחות לכל גורמי הניהול והבקרה הרלוונטיים. כמו כן, דיווח על החשיפות מוצג לפחות בתדירות רבעונית להנהלה ולדירקטוריון.

ניהול הנזילות במט"ח מושפע גם מהפעילות בנגזרי שקל-מט"ח, אשר עשויה ליצור תנודתיות בין מטבעית במדדי הנזילות, ולכן מנוטרת ומנוהלת באופן הדוק.

הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לפי יתרות ממוצעות ברבעון

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר						
2021			2022			
מטבע ישראלי ומט"ח	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	מטבע ישראלי ומט"ח	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	
סך ערך משוקלל במיליוני ש"ח						
181,117	34,042	147,075	186,060	27,178	158,882	סך הכל נכסי רמה 1
8,255	8,255	-	3,748	3,748	-	סך הכל נכסי רמה 2
335	260	75	543	198	345	סך הכל נכסי רמה 2ב
189,707	42,557	147,150	190,351	31,124	159,227	סך הכל הנכסים הנזילים באיכות גבוהה

הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לסוף התקופה

ליום 31 בדצמבר						
2021			2022			
מטבע ישראלי ומט"ח	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	מטבע ישראלי ומט"ח	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	
סך ערך משוקלל במיליוני ש"ח						
207,569	41,821	165,748	190,027	27,271	162,756	סך הכל נכסי רמה 1
8,241	8,241	-	5,111	5,111	-	סך הכל נכסי רמה 2
435	261	174	638	268	370	סך הכל נכסי רמה 2ב
216,245	50,323	165,922	195,776	32,650	163,126	סך הכל הנכסים הנזילים באיכות גבוהה

דירקטוריון הבנק, בהתאם לתיאבון הסיכון שנקבע, מחליט על מגבלות לצורך ניהול סיכון הנזילות. מנהל הסיכונים הראשי קובע מגבלות נוספות לצורך הניהול השוטף.

יחס מימון יציב נטו - טבלת גילויים עיקריים (LIQ2)

ליום 31 בדצמבר 2022				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפרעון			
	שנה או יותר	משישה חודשים עד שנה	עד שישה חודשים	ללא מועד פרעון
במיליוני ש"ח				
				פריטי מימון יציב זמין (AFS)
74,702	12,884	-	-	1 הון: 61,818
61,818	-	-	-	2 הון פיקוחי 61,818
12,884	12,884	-	-	3 מכשירי הון אחרים -
208,116	9,472	14,938	201,646	4 פקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים: -
72,703	2,060	3,037	71,324	5 פקדונות יציבים -
135,413	7,412	11,901	130,322	6 פקדונות פחות יציבים -
105,254	12,603	21,966	300,223	7 מימון סיטונאי: -
-	-	-	-	8 פקדונות לצרכים תפעוליים -
105,254	12,603	21,966	300,223	9 מימון סיטונאי אחר -
-	497	-	654	10 התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית -
13,516	10,707	5,618	7,006	11 התחייבויות אחרות: -
-	-	1,437	-	12 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו -
13,516	10,707	5,618	7,006	13 כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל -
401,588				14 סך מימון יציב זמין
				פריטי מימון יציב נדרש (RSF)
3,220				15 סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA) פקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות
-	-	-	-	16 הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם: 42
278,746	244,591	29,219	139,176	17 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1 -
55	-	-	553	18 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות -
8,977	4,234	1,293	27,304	19 הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבונות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה: -
158,754	112,266	19,969	106,688	20 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 -
-	-	-	-	21 הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה: -
99,171	120,596	435	231	22 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 -
22,859	31,118	96	58	23 ניירות ערך שאינם בכשל ושאינם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה -
11,789	7,495	7,522	4,400	24 נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית -
-	497	-	654	25 נכסים אחרים: -
23,284	-	-	-	26 סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב -
-	-	-	-	27 נכסים שהופקדו כבטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs) -
4,011	4,719			28 נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו -
647	2,084			29 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו -
389	389			30 כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל -
18,237	6,547	212	1,694	31 פריטים חוץ מאזניים 9,784
7,704	170,110			32 סך המימון היציב הנדרש (RSF) -
312,954				33 יחס מימון יציב נטו (NSFR) (%) 128%

ליום 31 בדצמבר 2021

ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפרעון			
	שנה או יותר	משישה חודשים עד שנה	עד שישה חודשים	ללא מועד פרעון
במיליוני ש"ח				
פריטי מימון יציב זמין (AFS)				
61,061	9,226	-	-	51,834
51,834				51,834
9,226	9,226			
193,686	4,926	6,813	198,663	-
73,904	1,118	2,780	73,837	
119,782	3,809	4,033	124,826	
112,088	21,999	11,022	308,608	-
-	-	-	-	
112,088	21,999	11,022	308,608	
-	291	-	679	
12,503	12,000	1,006	7,830	-
		2,217		
12,503	12,000	1,006	5,613	
379,338				
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)				
3,676				
-				
260,595	238,577	21,554	113,405	316
160	-	-	1,603	
6,423	3,286	302	19,911	
148,035	110,043	19,370	89,628	
-	-	-	-	
84,088	103,851	383	351	
20,244	29,062	108	80	
21,889	21,398	1,500	1,912	316
-	291	-	679	
19,221				
-				
2,764		3,252		
-		1,770		
412		412		
16,045	7,963	347	2,193	5,542
6,798		148,689		
290,290				
131%				

יחס המימון היציב נטו בלאומי נשען על מקורות יציבים ונכסים איכותיים.

ההון הפיקוחי המוכר לפי הוראה 222 עומד על 61.8 מיליארד ש"ח ובתוספת של 12.9 מיליארד ש"ח מכשירי הון, מהווים יחד כ-74.7 מיליארד ש"ח. סכום זה מקבל יחס מימון יציב של 100%.

פיקדונות קמעונאיים יציבים ולא יציבים המקבלים יחס מימון יציב של 90% ומעלה, עומדים על סכום של 226.1 מיליארד ש"ח, כאשר סך הכל אשראי לציבור במאזן עומד על כ-384.7 מיליארד, כלומר כ-59% מהאשראי במאזן מממונים מפיקדונות לא סיטונאיים.

בנוסף סך נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1 לפי הוראה 222 עומד על כ-211.4 מיליארד ש"ח, מהווים כ-30% מהנכסים במאזן, מקבלים יחס מימון יציב נדרש של 5% או פחות.

מידע נוסף על סיכון הנזילות וסיכון המימון

סיכון מימון הוא הסיכון לכניית מבנה מקורות לא מספיק יציב בטווח הארוך באופן שאינו משרת את השימושים המתוכננים.

הבנק מנהל תשתית רחבה ומגוונת של מקורות מימון יציבים ולטווחי זמן שונים. מקור המימון העיקרי של הבנק הוא פיקדונות מלקוחות קמעונאיים. בנוסף הבנק מממן את פעילותו באמצעות פיקדונות מלקוחות מסחריים ועסקיים וכן באמצעות הנפקות של כתבי התחייבויות. ניהול המקורות מבוצע באופן שוטף ובנפרד בשקלים ובמט"ח. פיקדונות הציבור במט"ח מהווים כ-30% מסך פיקדונות הציבור. לבנק מגוון רחב של מקורות במט"ח מלקוחות תושבי חוץ, לקוחות מקומיים קמעונאיים, עסקיים ופיננסיים.

לבנק קיימת תכנית מגירה לזיהוי מוקדם וטיפול במשבר נזילות אשר כוללת מערכת סימני אזהרה אשר יכולים להעיד על שינוי במצב הנזילות של הבנק. עם הופעת סימני האזהרה יתכנס פורום ייעודי בבנק במטרה לבחון את הצורך בהפעלת התכנית בהתאם לרמת החומרה. תכנית המגירה כוללת רשימת צעדים אופרטיביים מפורטים הנוגעים, בין היתר, בסדרי המימוש של הנכסים, מדיניות הטיפול בלקוחות ומערכות הדיווח לכל הגורמים העסקיים, לדירקטוריון ולבנק ישראל.

להלן התפתחות היתרות הממוצעות

		2021				2022			
		ערך לא משוקלל של פיקדונות קמעונאיים				ערך לא משוקלל של פיקדונות קמעונאיים			
		רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון ראשון
עד חודש		161,307	165,169	168,008	168,766	153,599	164,020	171,714	172,982
מעל חודש		47,755	45,700	43,936	41,042	67,710	53,848	42,057	39,468
סך הכל		209,062	210,869	211,944	209,808	221,309	217,868	213,771	212,450

במהלך שנת 2022 נרשמה עלייה בהיקף הפיקדונות הקמעונאיים בשקלים, תוך התארכות הפקדונות.

בשנת 2022 חל גידול בהיקף אגרות החוב, שטרי התחייבות וכתבי ההתחייבות הנדחים בסכום נטו של כ-12.4 מיליארד ש"ח.

נכסים משועבדים לפי סעיפים מאזניים

31 בדצמבר 2022				
סך הכל	נכסים לא משועבדים	מזה: נכסים המשמשים כבטחון לבנק מרכזי	נכסים משועבדים	
במיליוני ש"ח				
186,569	152,846	25,085	33,723	מזומנים ופיקדונות בכנקים
3,952	-	-	3,952	מזה: בגין ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
82,950	62,810	10,584	20,140	ניירות ערך
32,736	20,973	10,584	11,763	מזה: אגרות חוב של ממשלת ישראל
16,995	9,681	-	7,314	מזה: אגרות חוב של ממשלות זרות
626	626	-	-	מזה: אגרות חוב של מוסדות פיננסיים בישראל
11,001	9,938	-	1,063	מזה: אגרות חוב של מוסדות פיננסיים זרים
927	927	-	-	מזה: אגרות חוב של אחרים בישראל
5,310	5,310	-	-	מזה: אגרות חוב של אחרים זרים
10,999	10,999	-	-	מזה: אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
4,356	4,356	-	-	מזה: מניות וקרנות
3,034	-	-	3,034	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
384,790	370,248	8,400	14,542	אשראי לציבור
41,649	41,649	-	-	אחרים
698,992	627,553	44,069	71,439	סך כל הנכסים

31 בדצמבר 2021				
סך הכל	נכסים לא משועבדים	מזה: נכסים המשמשים כבטחון לבנק מרכזי	נכסים משועבדים	
במיליוני ש"ח				
197,402	167,861	26,022	29,541	מזומנים ופיקדונות בכנקים
2,282	-	-	2,282	מזה: בגין ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
86,927	64,729	14,532	22,198	ניירות ערך
30,280	14,568	14,532	15,712	מזה: אגרות חוב של ממשלת ישראל
26,512	20,533	-	5,979	מזה: אגרות חוב של ממשלות זרות
342	342	-	-	מזה: אגרות חוב של מוסדות פיננסיים בישראל
8,329	7,882	-	447	מזה: אגרות חוב של מוסדות פיננסיים זרים
691	691	-	-	מזה: אגרות חוב של אחרים בישראל
6,882	6,882	-	-	מזה: אגרות חוב של אחרים זרים
9,532	9,472	-	60	מזה: אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
4,359	4,359	-	-	מזה: מניות וקרנות
2,447	-	-	2,447	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
342,879	326,371	8,175	16,508	אשראי לציבור
26,799	26,799	-	-	אחרים
656,454	585,760	48,729	70,694	סך כל הנכסים

חלק 8 - סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים, סיכונים המשכיות עסקית וסיכונים מעילות והונאות.

תפיסת ניהול הסיכון הינה בהלימה לאסטרטגיית קבוצת לאומי, מהווה בסיס להגדרת סובלנות הסיכון, לאופן ניהול הסיכון והמשל התאגידי ולקביעת המיקוד והדגשים בתהליכי ניהול הסיכונים התפעוליים, ומאפשרת ניהול סיכונים מושכל וממוקד תוך תעדוף משימות ומשאבים.

ההון הרגולטורי הנדרש בגין סיכונים תפעוליים מחושב על בסיס הגישה הסטנדרטית בהוראת מדידת הלימות ההון של הפיקוח על הבנקים.

לשם הקטנת נזקים אפשריים בעת התממשות הסיכון, לקבוצת לאומי קיים מערך ביטוחי המכסה מגוון סיכונים תפעוליים וכולל, בין היתר, פוליסת ביטוח בנקאית, פוליסת ביטוח דירקטורים ונושאי משרה ופוליסת ביטוח סייבר. המערך נבחן ומתעדכן מעת לעת.

להרחבה ופרטים בגין שינויים רגולטוריים בתקופת הדיווח ושינויים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון ראה פרק ההון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

מבנה הממשל התאגידי

בנוסף למידע אודות מבנה הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בבנק המתואר בפרק "מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו", להלן מידע נוסף בנוגע לניהול הסיכון התפעולי:

קו הגנה ראשון - הנהלות קווי העסקים, יחידות התמך ולאומי טכנולוגיות נושאות באחריות לניהול הסיכונים התפעוליים שבתחומי אחריותם, הן באופן שוטף והן במסגרת פרויקטים ומוצרים חדשים.

קו הגנה שני - אגף סיכונים תפעוליים, IT וסייבר בחטיבה לניהול סיכונים אחראי ומוביל את תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים, תוך גיבוש המלצות למדיניות ולסובלנות הסיכון, פיתוח מתודולוגיות וכן אחריות מקצועית, הנחיה ואתגור רמת האפקטיביות (בכפוף למהותיות) של קו ההגנה הראשון בתהליך ניהול הסיכונים.

קו ההגנה השלישי - ביקורת פנימית. באחריות הביקורת הפנימית ביצוע ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקורות, התהליכים, והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום הנחיות של ההנהלה והדירקטוריון.

ועדות הנהלה ודירקטוריון - אחת לרבעון מתקיים דיון על החשיפות המהותיות לסיכונים תפעוליים. מדיניות ניהול סיכונים תפעוליים מובאת לדיון ואישור הדירקטוריון בתדירות שלא תפחת מאחת לשנתיים.

מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים התפעוליים

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים הקבוצתית מעגנת עקרונות, קווים מנחים ומסגרת לניהול הסיכון התפעולי בלאומי, ובכלל זה: ניהול סיכון מוכוון ומותאם לפעילות קווי העסקים ומיקוד בסיכונים בעלי פוטנציאל להשלכה משמעותית על פעילות הבנק.

במטרה לאפשר לדירקטוריון ולהנהלה ממשל תאגידי הולם, הוגדרה סובלנות לסיכון התפעולי אשר באה לידי ביטוי באמצעות מגבלות כמותיות והצהרות איכותיות.

פרופיל הסיכון התפעולי מנוטר תקופתית ומדווח מדי רבעון להנהלת הבנק ולדירקטוריון, כבסיס לקבלת החלטות.

הבנק מעדכן את מפת הסיכונים התפעוליים מעת לעת. העדכון מתבצע על ידי יחידות הקו הראשון תוך הכוונה, אתגור וסיוע של החטיבה לניהול סיכונים. התהליך כולל זיהוי הסיכונים, הערכתם (איכותית וכמותית) והמלצות למזעורם (תכניות הפחתה). כמו כן, קיימת מערכת התומכת בדיווח סיכונים, תיעוד בקורות, תכניות מזעור ואירועי כשל.

הבנק מנהל סיכונים בפרויקטים ומוצרים חדשים מהותיים על בסיס מתודולוגיה הכוללת זיהוי סיכונים והיערכות למזעורם וזאת במטרה לעמוד ביעדים העסקיים והתפעוליים של לאומי.

מאחר והסיכונים התפעוליים הינם חוצי ארגון ופעילויות, החטיבה לניהול סיכונים פועלת להטמעת תרבות ניהול סיכונים מתקדמת ובכלל זה דיווח וטיפול באירועים וביצוע הפקות לקחים.

מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים:

סיכון אבטחת מידע וסייבר

לאומי ממשיך לקדם מתן שירותים פיננסיים באמצעות פלטפורמות דיגיטליות ומרחיב את השימוש בטכנולוגיות מתקדמות. כפועל יוצא, המרחב לתקיפות סייבר והחשיפה של לאומי להתממשות סיכוני סייבר גדלים בהתאמה.

מרחב הסייבר מתאפיין בחוסר וודאות ובדינמיות גבוהה של סוגי ההתקפות, היקפן ועוצמתן. התממשות של אירוע סייבר עלולה לגרום לנזקים כספיים, לגניבת מידע בנקאי רגיש, לשיבוש הפעילות והרציפות התפקודית ואף לפגיעה במוניטין הבנק.

ניהול הסיכון והגנת הסייבר מיושמים תוך השקעת משאבים רבים. המשאבים מושקעים באופן דיפרנציאלי ובהלימה לאסטרטגיה העסקית וסובלנות הסיכון.

במסגרת הפעילות לחיזוק הגנת הסייבר וניהול סיכוני הסייבר, גובשה מדיניות וסובלנות, נבנתה מפת סיכוני סייבר, מיושמות תכניות למזעור ויכולות התאוששות ומבוצעים תרגולי סייבר.

בלאומי פועל ה-Fusion Center, מרכז הגנת הסייבר, ובו מגוון של מומחי סייבר העוסקים בניטור, איסוף וניתוח מודיעין והתמודדות עם אירועים שתכליתו לאתר ולנטרל אירועים חריגים שעלולים לגרום נזק לבנק וללקוחותיו.

העלייה בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו ממשיכה. מאפייני התקיפה מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, ניסיונות פשינג והנדסה חברתית. החשיפה לסבירות התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים ועבודה של עובדים וספקים מרחוק.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקורות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך שנת 2022 לא נתגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

סיכוני טכנולוגיה

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ועובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים. הבנק פועל על פי מדיניות מוצר חדש אשר מתווה את תהליכי ניהול הסיכונים הכרוכים בהכנסת מוצרים חדשים ובכלל זה יוזמות טכנולוגיות וחדשנות.

לאומי מיישם תכנית עסקית-טכנולוגית (תכנית מודרניזציה) לצורך השגת יעדי העסקיים בשנים הבאות. התכנית מנוהלת במסגרת ממשל תאגידי הדוק.

סיכון המשכיות עסקית

לאומי מנהל ומיישם תהליכים שתכליתם לאפשר התאוששות מהירה וחזרה לשגרה באירועי חירום וקיצון, תוך מזעור הפגיעה בפעילות העסקית. התהליכים כוללים:

- מדיניות להמשכיות עסקית המגדירה את הממשל התאגידי, העקרונות והתהליכים העיקריים בחירום, לרבות סט מענים ויתירות.
- מסגרת עבודה הכוללת תכנית המשכיות עסקית, ניתוח השלכות עסקיות המבוססות על סקרי סיכונים, אסטרטגיית התאוששות ומתודולוגיית תרגול.
- שמירה על יציבות תשתיות טכנולוגיות ויכולות התאוששות לרבות גיבויים ויכולות אחזור.

גובשה ומיושמת תכנית הערכות למצב חירום משני סוגים עיקריים: אירוע חירום קצר ואירוע חירום מתמשך. המדיניות, האמצעים, התהליכים והפתרונות הותאמו למגוון תרחישים ובהם אירוע חירום מתמשך. הוגדר פתרון היתירות הכולל יתירות משאבית (הגדרת יחידות קריטיות וסיווג העובדים בחירום/חירום מתמשך; הכשרת עובדים לורסטיליות וגיבויים); יתירות פיסיית: הגדרת מתחמי גיבוי ליחידות קריטיות ויתירות טכנולוגית: הרחבת תשתיות לעבודה בחירום ועבודה מרחוק.

סיכון מיקור חוץ וספקים

לאומי מתקשר עם ספקים וספקי משנה לצרכים עסקיים מגוונים ומאמץ מוצרים ושירותים חדשים שפותחו על ידי גורמים חיצוניים. התלות בספקים חושפת את הבנק לסיכונים שונים, וביניהם פגיעה ברציפות התפקודית, שיבוש ודלף מידע. סיכונים אלו מנוהלים באופן שוטף בתהליכי ניהול סיכונים ומוצר חדש, תהליכי רכש, המשכיות עסקית, אבטחת מידע וסייבר ומעוגנים בהתאם במסמכי מדיניות ונהלים.

גובשה ומיושמת מדיניות מיקור חוץ ושולבה התייחסות לנושא ניהול סיכוני צד ג' במדיניות הסיכונים התפעוליים.

מעילות

הבנק פועל במספר מישורים ביחס לסיכון המעילות ובכלל זה העלאת המודעות בקרב כלל עובדי הבנק, מהלכי תקשור למנהלי סיכונים וניטור מוגבר על עובדים העומדים בפני סיום עבודה בבנק, תיקשור מנגנון Speakup המעודד עובדים לדווח על אירועי הפרה ועוד.

שולב פרק ייעודי לנושא ניהול סיכוני מעילות והונאות במדיניות ניהול סיכונים תפעוליים ומוסד פורום מעילות לריכוז הטיפול בנושא.

הונאות

הרחבת השימוש בדיגיטל עלולה להביא לעלייה בחשיפה לסיכוני הונאות הן בהיבט גניבת זהות וגניבת כספים והן בהיבט פגיעה בתפקודיות, חשיפת פרטי לקוחות ושימוש לרעה במידע. לאומי משקיע משאבים רבים בזיהוי והפחתה של סיכונים אלו בפעילות שוטפת ובפעילות ניטור ממוקדת.

סיכון המשאב האנושי

השינויים בסביבה העסקית והבנקאית משפיעים באופן רחבי גם על עולמות ניהול ההון האנושי, בין היתר לאור הצורך להתאים את כח האדם ולחזק את היכולות הניהוליות בעולם המשתנה, לרבות ניהול עבודה מרחוק ומחברות העובדים. לאומי נוקט במספר דרכים להתמודדות עם הסיכון ובהן: שיפור יכולות הגיוס והרחבת ערוצי גיוס.

ביום 31 בדצמבר 2022 הסתיים תוקף ההסכם הקיבוצי בנושא שכר וזכויות עובדים, אשר היה בתוקף במהלך השנים 2019-2022. בימים אלו מתנהל מ"מ בין הנהלת הבנק ונציגות העובדים לחתימת הסכם קיבוצי חדש.

למידע נוסף אודות הסיכון התפעולי ופירוט מוקדי הסיכון העיקריים בסיכון התפעולי ראה פרק סיכון תפעולי בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

חלק 9 - סיכון אקלים וסביבה

סיכוני סביבה ואקלים מהווים חשיפה של הבנק לנזקים פוטנציאליים שעלולים להיגרם כתוצאה מאירועים או מתהליכים שקשורים לסביבה, לרבות שינויי אקלים.

סיכונים סביבתיים נובעים מחשיפה של הבנק לפעילויות שקיים פוטנציאל שיגרמו לנזקים סביבתיים או יושפעו מהם, כמו למשל: פליטות גזי חממה, יצירת פסולת, זיהום אוויר ומים, זיהום קרקע, הפחתת המגוון הביולוגי, בירוא יערות ואירועי מזג אוויר קיצוניים. נהוג לחלק את סיכוני סביבה ואקלים לשלושה סוגים:

- סיכונים פיזיים - סיכונים פיננסיים שנובעים מהחשיפה לנזקי אירועי קיצון אקוטיים שקשורים לאקלים או למזג האוויר (כגון גלי חום, בצורות, מפולות, שיטפונות, הצפות, שריפות, סופות ועוד) ו/או לנזקי תהליכים כרוניים הדרגתיים שקשורים לשינויי אקלים (כגון עליית מפלס פני הים, עלייה בטמפרטורה הממוצעת).
- סיכוני מעבר (transition risk) - סיכונים פיננסיים שנובעים מהחשיפה לתהליך המעבר לכלכלה דלת פליטות גזי חממה, שעשוי לכלול, למשל, שינויים במדיניות האקלימית והסביבתית, שינויים טכנולוגיים או שינויים בהעדפות הציבור.
- סיכון אחריות (liability risk) - סיכונים פיננסיים שנובעים מהחשיפה לתביעות משפטיות, שבהן התובעים מבקשים להטיל אחריות ו/או לקבל פיצוי כנגד נזקים או הפסדים הקשורים לשינויי אקלים.

הבנק חשוף לסיכונים אלה הן באופן ישיר והן באופן עקיף.

לסיכונים הסביבתיים עשויה להיות השפעה פיננסית ושאינה פיננסית על הבנק כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון נזילות, וכן לסיכון תפעולי, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי, סיכון מוניטין (כגון במקרה בו ייוחס לבנק קשר לגורם מפגע סביבתי, בין באופן ישיר כיוצר המפגע ובין באופן עקיף כמממן של המפגע).

דירקטוריון הבנק רואה בניהול סיכוני סביבה ואקלים חלק בלתי נפרד מהאסטרטגיה העסקית ומיעדי הבנק, לשם שמירה על יציבות הבנק, לאור מרכזיותו וחשיבותו לכלכלה ולחברה הישראלית וכהזדמנות עסקית-אסטרטגית. לאומי מכיר באחריות הכלכלית, החברתית והסביבתית המוטלת עליו בליווי ובתמיכה בלקוחותינו בתהליך המעבר באמצעות, מתן אשראי וביצוע השקעות תומכות. התמקדות בניהול והערכת החשיפה לסיכון הקשור לאקלים לצד זיהוי ההזדמנויות הוא חלק בלתי נפרד מהתהליך.

ניהול סיכוני סביבה ואקלים נעשה בהתאם לפרקטיקות הגלובליות המובילות כיום ולהתפתחות הרגולציה, לדוגמת מסגרת העבודה של ה-TCFD (Task Force on Climate-Related Financial Disclosures), המהווה בסיס לרגולציות בנושא ניהול סיכוני סביבה ואקלים במגזר הפיננסי בעולם ולהנחיות ולכללים המפורסמים מעת לעת על ידי הפיקוח על הבנקים בישראל.

בדצמבר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר נוסף (בהמשך לחוזר מיום 5 בדצמבר 2021) הכולל המלצות לגילוי בנושאי ניהול הסיכונים וההזדמנויות הסביבתיים של הבנק, לרבות סיכוני אקלים. דוגמאות אלה כוללות התייחסות רחבה יותר לאופן שבו הבנק מנהל את הסיכונים וההזדמנויות הסביבתיים, תיאור רחב יותר של גורמים לסיכונים והזדמנויות סביבתיים שזוהו והשפעתם, וכן גילוי כמותי למדדים ויעדים בהם משתמש הבנק לניהול סיכונים והזדמנויות סביבתיים.

מבנה הממשל התאגידי

בנק לאומי גיבש מבנה ארגוני ומסגרת לניהול סיכוני סביבה ואקלים המשתלבת במבנה הממשל התאגידי הקיים ומהווה חלק בלתי נפרד ממנו. המסגרת כוללת קביעת אסטרטגיה ויעדים ארוכי טווח, מדיניות, חלוקת אחריות בין היחידות השונות בבנק, מנגנוני דיווח ומנגנוני פיקוח ובקרה אחר יישום המדיניות והאסטרטגיה.

הדירקטוריון וועדותיו אחראים על התווית האסטרטגיה והמדיניות, קביעת תיאבון הסיכון ופיקוח על יישום. ההנהלה אמונה על יישום החלטות הדירקטוריון בנושאי אקלים, קביעת יעדים בהתאם לתיאבון הסיכון שאושר על ידי הדירקטוריון, זיהוי הזדמנויות ומעקב אחר עמידה ביעדים. ועדת ניהול סיכונים אחראית לפקח על ניהול סיכונים ואקלים והסביבה, אישור מדיניות ניהול הסיכונים בתחומים הרלוונטיים, קבלת דיווח על שינויים משמעותיים במדיניות וקיום דיון תקופתי אחת לשנתיים על המדיניות.

לפירוט בדבר המבנה הארגוני לניהול סיכוני סביבה ואקלים ראה פרק ממשל תאגידי בדוח זה ובדוח ESG.

מסגרת ומדיניות לניהול סיכוני אקלים

הבנק גיבש מסגרת ומדיניות לניהול היבטי סביבה ואקלים, הקובעת עקרונות לזיהוי ולניהול הסיכונים וכן מגדירה תחומי אחריות ומנגנוני דיווח. בנוסף, גובשה תכנית עבודה הכוללת שיפור המתודולוגיות ושיטות המדידה. לצד פעולות שהבנק נוקט לזיהוי ומיפוי החשיפה לסיכוני אקלים וסביבה ולצמצומם.

הבנק פועל לזיהוי וקידום הזדמנויות עסקיות, מעודד ביצוע יוזמות ירוקות, פועל על מנת לפתח את הכלים והמומחיות לפיתוח מוצרים למימון פעילות ירוקה ולהשקיע במערכות חכמות לטובת שמירה ופיתוח הקיים. הבנק שואף לכך שבשנת 2030 הסכום הכולל של מימון ליוזמות אלה יהיה 35 מיליארד ש"ח. בנוסף, הבנק עוסק בפיתוח מוצרים ירוקים והצעות ערך ירוקות עבור לקוחות קמעונאים ובחן כיצד לסייע ללקוחותיו העסקיים במעבר לפעילות ברת קיימא. ליום 31 בדצמבר 2022 היקף היוזמות עומד על כ-18 מיליארד ש"ח.

מדובר במידע צופה פני עתיד, שהתממשותו אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד, בשים לב לכך שמדובר בתחום "מתפתח".

הבנק מגבש, בליווי פירמת ייעוץ, מתודולוגיה להערכת פוטנציאל החשיפה של סקטורים בישראל לגורמי סיכון מרכזיים בהיבטי סיכונים סביבה ואקלים וכלים ומתודולוגיות להערכת סיכונים אשראי פרטניים כלולים בסקטורים הטמעה של המדידה הפרטנית תבוצע בהתאם לתכנית עבודה רב שנתית מבוססת סיכון ומהותיות.

בשנת 2022 נערכו הדרכות ליחידות העסקיות העוסקות במתן אשראי וביצוע השקעות לזיהוי פעילויות והזדמנויות התורמות להפחתה ולהתמודדות עם היבטים סביבתיים ואקלימיים.

זיהוי וניהול סיכונים אקלים בניהול סיכונים עיקריים

הבנק מכיר בכך שזיהוי והערכת הסיכון הסביבתי הינו חלק מתהליך נאות של הערכת הסיכונים ופועל להטמעת נושא ניהול החשיפה לסיכון הסביבתי ובכלל זה סיכון אקלים (הסיכון הפיזי וסיכון המעבר), כמפורט:

- **ניהול סיכון במסגרת פעילות האשראי** - הבנק גיבש תכנית לבנייה והטמעה של תהליכים שיאפשרו זיהוי, מדידה, הערכה, ניטור, דיווח ובקרה של סיכונים אלה, לרבות דרכי ניהולם והפחתת השפעתם על חשיפות האשראי.
- **סיכון השקעות ונוסטרו** - מדיניות לניהול סיכונים השוק וההשקעות קובעת הנחיות לניהול הסיכון לרבות שילוב סיכונים סביבה ואקלים בתהליך קבלת החלטות השקעה ובניהול ההשקעות הקיימות. תכנית העבודה לשיפור המתודולוגיות וכלי המדידה לניהול סיכונים סביבה ואקלים כוללת גם את תחום ההשקעות במטרה לפתח כלים ומומחיות לקידום סביבה ירוקה ולזיהוי הזדמנויות עסקיות.
- **סיכון תפעולי** - הבנק שם לעצמו מטרה שההשפעה הישירה והעקיפה של פעילותו תוביל לצמצום ההשלכות השליליות על איכות הסביבה. משנת 2013 ועד היום ירד המדרג הפחמני של הבנק באופן מצטבר בכ-49%.
- לצורך כך הבנק, בין היתר, מחזיק מזה כעשור תקן איכות סביבה ISO14001 ובמסגרת זאת מבוצע ניהול ובקרה אחר גולציות הקשורות לסיכונים סביבתיים, הבנק קבע יעדים ארוכי טווח שמטרתם צמצום המדרג הפחמני של הבנק.
- **סיכון מוניטין** - גובשה מדיניות לניהול סיכון המוניטין המותאמת לאסטרטגיית הבנק וכוללת התייחסות לנושא סביבה ואקלים. תכנית העבודה השנתית כוללת תקשור מהלכים עסקיים בנושא.

ניתוח תרחיש

מרכיב חשוב במסגרת לניהול סיכונים סביבה ואקלים הוא היכולת לזיהוי, הערכה וניהול סיכונים והזדמנויות בענפי המשק השונים לרבות ניתוח פרטני של לווים מרכזיים שישפך לבנק תובנות כיצד הלווים עשויים להיות מושפעים מהתממשות הסיכונים. הבנק ערך ניתוח איכותי ראשוני למיפוי גורמי סיכון האקלים המרכזיים בחלוקה לענפי משק. למידע נוסף בנושא ראה פרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2022.

סיכון סביבה הינו סיכון "מתפתח". סיכונים מתפתחים מתאפיינים בהיעדר מידע כמותי עם עומק היסטורי מספק לאמידתם ובהשתנות גבוהה יותר מסיכונים אחרים לאורך זמן, דבר המחייב מיסוד תהליכים להתאמת הכלים לניהולם ומדידתם. הבנק עוקב כל העת אחר התפתחויות רגולטוריות, טכנולוגיות וחברתיות בתחום, לומד את הנושא ופועל להתאמת הכלים והמתודולוגיות לניהול הסיכון.

המידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה סעיף מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף ראה פרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2022.

חלק 10 - סיכונים אחרים

סיכון רגולציה

סיכון רגולציה הינו הסיכון ששינויים שיבוצעו בחקיקה ורגולציה ישפיעו על היקף ההכנסות וההוצאות של הקבוצה, ההון, תחומי הפעילות של הקבוצה או הסביבה העסקית בה היא פועלת.

קבוצת לאומי פועלת בסביבה רגולטורית מורכבת ורב תחומית. שינויים מהותיים ומתמשכים בתחומי רגולציה מגוונים מחייבים היערכות מתאימה ומתמשכת בפעילות הבנק.

בעת האחרונה הושם עיקר הדגש על הוראות בתחומים הבאים:

הוראות שעניינן קידום תחרות במגזר הפיננסי בדגש על תחום הבנקאות הפתוחה, הוראות בתחום הקונדקט והעמלות, הוראות מתחום ניהול הסיכונים ובפרט ניהול סיכונים ESG, והוראות מתחומי הגנת הפרטיות ואבטחת המידע.

לפירוט נוסף ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

המגמות והשינויים הנ"ל משפיעים וצפויים להשפיע בשנים הקרובות על המערכת הבנקאית בישראל. הבנק פועל לניטור ואיתור הוראות הרגולציה הרלוונטיות, כוחן את היערכותו לתנאי השוק המשתנים, להגברת התחרות והשקיפות, לכניסתם של שחקנים חדשים לתחומי הבנקאות הקלאסיים, לשימוש במאגרי המידע והנתונים של לקוחות הבנק על ידי גופים חוץ בנקאיים וכן למתן הצעות ערך מתאימות ללקוחות הבנק. במקביל, הרגולציה גורמת לשחיקה בהכנסות, לגידול בהוצאות הנדרשות לשם עמידה בהוראות הרגולציה, ולצורך בשיפור מתמיד ברמת השירות והחדשנות.

סיכון ציות

סיכון ציות הינו הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות החוק/הרגולציה.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 308 "ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי" מגדירה את תחומי האחריות של הציות באופן פורמאלי וברמה הקבוצתית. ההוראה קובעת כי נדרש להעריך את אפקטיביות ניהול סיכון הציות ולמצוא אמצעים למדידתו כאשר, הסיכון נגזר ממכלול החקיקה הרלוונטית לפעילות הבנק.

על פי מדיניות הבנק, מנוהל סיכון הציות על בסיס קבוצתי. במסגרת זו, ננקטים צעדים שונים לפיקוח ובקרה על השלוחה בחו"ל וחברות הבנות לצורך מעקב על יישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית. לצורך ניהול אפקטיבי של סיכונים הציות פועל בלאומי מערך ציות ואכיפה שבראשו עומד קצין הציות הראשי (Chief Compliance Officer). קצין הציות הראשי אחראי, בין היתר, למילוי החובות לפי הוראות החקיקה בנושאי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור ויישום משטרי הסנקציות הבינלאומיים בהתאם למדיניות הבנק.

כחלק מאחריות קצין הציות בנושא יישום משטרי הסנקציות הבינלאומיים נעשית בחינה שוטפת ומבוצעות ההתאמות הנדרשות, כך למשל, במהלך השנה האחרונה, עקב התרחבות משמעותית של משטרי הסנקציות הבינלאומיים כנגד רוסיה ובלארוס, בוצעו עדכונים בתכנית האכיפה בנושא.

קצין הציות הראשי משמש גם כממונה על האכיפה בתחום דיני ניירות ערך, כממונה על הגנת הפרטיות וכממונה על יישום ה-FATCA, ה-CRS והסכם ה-QI.

מערך ציות ואכיפה כפוף למנהל הסיכונים הראשי.

א. איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

שמירה על תרבות ציות נאותה, לרוחב הארגון, מחייבת קיומה של מסגרת בקרה ואכיפה אפקטיבית. לצורך כך, נקבעו נהלי עבודה ותהליכי בקרה ואכיפה סדורים על מכלול תהליכי העבודה וסיכונים הציות הנגזרים מהם. מטרתה של מסגרת הבקרה והאכיפה הינה, בין היתר, לאתר פערים וחשיפות קיימים ופוטנציאלים לשם בחינת הצורך בעדכון תהליכי עבודה, וביצוע הדרכות.

מערך הציות נמצא בקשר שוטף עם חברות הבנות בארץ ובחו"ל לצורך מעקב ליישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית.

בין היתר, הבנק מתמקד במוקדי סיכון בעולם טכנולוגי פיננסי (כגון: פינטק, P2P, קרנות גידור, נותני שירותים פיננסיים, מטבעות וירטואליים וכדומה) - ניהול סיכונים ציות ואיסור הלבנת הון בעולם טכנולוגי פיננסי מתפתח מאופיין במורכבות מקצועית והיעדר פרקטיקות מובנות לתהליכי בקרה עקב חדשנותם של הנושאים.

ב. אכיפה מנהלית

חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 בא לייעל את הליכי האכיפה של הוראות החקיקה בתחום דיני ניירות הערך. במסגרת חקיקה זו ניתן יהיה להטיל סנקציות שונות על תאגיד, שהפך את ההוראות הרלוונטיות וכן על עובדי התאגיד, לרבות נושאי המשרה.

קצין הציות הראשי של הקבוצה משמש גם כממונה על האכיפה, האחראי על יישום תכנית האכיפה הפנימית בתחום ניירות הערך וניהול השקעות אשר אושרה על ידי דירקטוריון הבנק.

ג. **FATCA – Foreign Account Tax Compliance Act, CRS – Common Reporting Standard ומדיניות כסף מוצהר**
ביום 14 ביולי 2016 פורסם החוק לתיקון מס הכנסה (מספר 227), התשע"ו-2016 בנושא יישום הסכם FATCA שנחתם בין מדינת ישראל לארה"ב והסכמים לחילופי מידע בין מדינת ישראל למדינות אחרות לפי התקן לחילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים שפרסם ה-OECD.

תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ט-2019 פורסמו ביום 6 בפברואר 2019, ומכוחן נדרש הבנק לבצע הליכים לזיהוי לקוחות תושבי מדינות זרות, ולדווח על לקוחות שזוהו כתושבי מדינות שישראל חתומה עמן על הסכמים לחילופי מידע לרשות המיסים בישראל לצורך העברת המידע לרשות המוסמכת במדינת התושבות שלהם.

הבנק מבצע את הדיווחים הנדרשים לרשות המיסים בישראל בהתאם להוראות החקיקה האמורה.

הבנק מיישם מדיניות כסף מוצהר תוך הקפדה כי לא ינהלו בבנק כספים שאינם מוצהרים לרשויות המס הרלוונטיות, בהקשר זה נערכו מהלכים רבים לאיתור וזיהוי האוכלוסיות הרלוונטיות. במידת הצורך, נדרשים לקוחות להמציא הצהרות ואישורים שונים.

ביום 27 בנובמבר 2022 וביום 1 בפברואר 2023 הוטלו על Pepper שני עיצומים כספיים שהתקבלו מהפיקוח על הבנקים. להרחבה אודות העיצומים הכספיים ראה ביאור D.26. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון משפטי

הסיכון המשפטי מוגדר כחשיפה לנזק כתוצאה מתביעות כנגד הבנק, מתן חוות דעת משפטית לקויה, עריכת הסכמים לקויים, אי מתן הנחיות מתאימות עקב שינויים בחקיקה ופסיקה וקנסות ופעילות פיקוחית.

סיכונים משפטיים נובעים מחמישה תחומים עיקריים:

- סיכוני חקיקה - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק אם אינה תואמת הוראת חקיקה ראשית או משנית, הוראות בנק ישראל או הוראות רשויות מוסמכות אחרות.
- סיכוני התקשרות חוזית - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק מול לקוחות, ספקים וגורמים אחרים שהבנק מתקשר עמם בהסכמים שונים, אם אינה מגובה בהסכם המסדיר מלוא זכויות הבנק, או שההסכם אינו ניתן לאכיפה מלאה או שהוא כולל תניות שאינן חוקיות.
- סיכוני פסיקה - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק אם אינה תואמת פסיקה תקדימית.
- סיכונים הנובעים מהליכים משפטיים המתנהלים נגד הבנק.
- סיכונים הנובעים משינויים במדיניות אכיפה.

מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים המשפטיים

היועצת המשפטית הראשית, אשר הינה חברת הנהלה בבנק וראש חטיבת הייעוץ המשפטי, אחראית להובלת ניהול הסיכונים המשפטיים.

בקבוצה מיושמת תכנית ניהול סיכונים משפטיים שמטרתה לאתר, למנוע, לנהל ולמזער את הסיכונים המשפטיים. התכנית כוללת מסמכי מדיניות וממשק בין אגף הייעוץ המשפטי לבין יחידות הבנק, וכן נהלים פנימיים החלים בתוך אגף הייעוץ המשפטי שמטרתם לוודא כי הייעוץ המשפטי הניתן בבנק הינו ייעוץ מקצועי ומעודכן. החברות הבנות של הבנק בארץ ובחו"ל מיישמות מדיניות לניהול סיכונים משפטיים במסגרת מסמכי מדיניות ייעודיים ונהלים פנימיים לניהול סיכונים משפטיים התואמים את פעילותן ואת מדיניות הקבוצה בנושא. בהתאם למדיניות כאמור, נדרשות החברות הבנות להפנות נושאים מסוימים לייעוץ משפטי מתאים. בנוסף, החברות הבנות מעבירות דוחות תקופתיים ומיידיים למנהלת הסיכונים המשפטיים של הבנק, בהתאם לנדרש במסמכי המדיניות. בשנת 2022 רוענו תהליכי ניהול הסיכון המשפטי ותרחיש הקיצון המשפטי אותגר ועודכן.

במסגרת התכנית לניהול סיכונים משפטיים ניתן דגש על:

- איתור מוקדי הסיכונים המשפטיים המהותיים והטיפול בהם.
- מניעה ומזעור סיכונים משפטיים, בין היתר, באמצעות:
  - הכנת הסכמים, הנחיות ונהלים מתאימים.
  - בדיקת הוראות רגולטוריות וחקיקתיות (לרבות פסיקה), ובחינת השלכותיהן על פעילות הבנק.
  - הפקת לקחים בנושאים שונים ויישום הלקחים במסמכים המשפטיים הנהוגים בבנק, וכן העברת חוות דעת רלוונטיות ליחידות המתאימות בבנק.

לצורך ביצוע תכנית ניהול הסיכונים המשפטיים, פועלים באגף הייעוץ המשפטי גורמים יעודיים וועדות, שתפקידם לאתר באופן שוטף דברי חקיקה ופסקי דין חדשים בעלי השלכה על פעילות הבנק, לבחנם ולרכז הטיפול בהשלכותיהם. כמו כן, אגף הייעוץ המשפטי מאתר ומטפל, במידת הצורך, בהוראות רגולטוריות חדשות (חקיקה ראשית, חקיקה משנית, הוראות רגולטוריות), כבר בשלב הצעת החוק, או בשלב גיבוש הרגולציה הרלוונטית.

פעילותם של הגורמים והוועדות הנ"ל מוסדרת בנהלי עבודה פנימיים של אגף הייעוץ המשפטי. בין היתר קובעים הנהלים את ממשק העברת המידע בין כל אחד מהגורמים הנ"ל לבין צוות הסיכונים המשפטיים הפועל באגף, הנהלת האגף ומנהלת הסיכונים המשפטיים.

חשיפה משפטית כללית

קיימת חשיפה משפטית כללית, אשר לא ניתן להעריכה או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הבנק והחברות המאוחדות, ללקוחותיהם. מורכבות שירותים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות, פרשנויות ואחרות, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטוריים. לא ניתן לצפות מראש את כל סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם שירותי הבנק והחברות המאוחדות, המועלות, בין היתר, בבקשות לאישור תובענות ייצוגיות.

כמו כן, קיימת חשיפה משפטית בשל שינויים רגולטוריים והנחיות של הפיקוח על הבנקים, רשות ניירות ערך, ורגולטורים אחרים להם כפופה פעילות הבנק.

ההתקשרויות עם הלקוחות הינן, בחלקן, התקשרויות הנמשכות לאורך שנים רבות, במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקה בתי המשפט. הבנק והחברות המאוחדות פועלים באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף למציאות המשתנה. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומשפטית מוגברת.

בנוסף קיימת חשיפה משפטית כללית הנובעת מכך שכנגד הבנק והחברות המאוחדות מוגשות מעת לעת תלונות לפיקוח על הבנקים, שעלולות בנסיבות מסוימות להביא לנקיטת הליכים משפטיים נגד הבנק. לעת הזו, לא ניתן להעריך האם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הפיקוח בעניין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות או אחרות כתוצאה מהליכים מעין אלה, וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה.

סיכון מוניטין

סיכון מוניטין הינו הסיכון לפגיעה באמון של בעלי עניין שונים (לקוחות, בעלי מניות, מחזיקי אג"ח וכו'), זאת כתוצאה מהתנהגות, פעולה, או הימנעות מפעולה של הקבוצה, נושאי משרה בקבוצה, העובדים או מעורבים אחרים. סיכון מוניטין מתייחס לתפיסותיהם של בעלי המניות, בעלי העניין, הציבור, מעצבי דעת הקהל והתקשורת, בין אם מתבססות על עובדות ובין אם אחרת. סיכון המוניטין הינו דינאמי ומשתנה בין נושאים שונים ואוכלוסיות שונות.

מדיניות ניהול סיכונים מוניטין אושרה על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון מתוך ראייה כי האמון חיוני לפעילות העסקית. המדיניות מגדירה את המבנה הארגוני ותחומי האחריות בניהול סיכון המוניטין.

סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי הוא הסיכון לפגיעה משמעותית בחוסן הפיננסי הנוכחי והעתיד כתוצאה מהחלטות אסטרטגיות מזיקות, יישום לקוי של החלטות אסטרטגיות או חוסר תגובה לשינויים בסקטור הבנקאי ובסביבה התפעולית.

התעשייה הפיננסית והסקטור הבנקאי חווים שינויים משמעותיים המשפיעים על הסיכון האסטרטגי ומחייבים התאמת המודל העסקי, ובהם:

כניסת שחקנים חדשים כדוגמת חברות טכנולוגיה גדולות (גוגל, אמזון, פייסבוק, אפל), חברות פינטק, חברות ביטוח, חברות אשראי חוץ בנקאי ובנקים דיגיטליים הנהנים לעתים מארביטרז' רגולטורי מול הרגולציה שחלה על בנקים וכן ממערכות מחשב גמישות.

שינויים רגולטוריים התומכים בעידוד התחרות כגון חובת צמצום מסגרות האשראי, הפעלת מערכת נתוני אשראי, חוק ניוד בין בנקים ויוזמת בנקאות פתוחה. ראוי לציין כי בעוד השינויים הרגולטוריים, לעיתים, מגבילים את פעולותיהם של הבנקים, הם במקרים רבים אינם חלים על מתחרים כגון חברות הביטוח, הפינטקים וחברות הטכנולוגיה המבוססות כדוגמת אפל וגוגל.

התכנית האסטרטגית של הבנק הינה תלת שנתית ומאשרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. התכנית האסטרטגית נקבעת לאחר קיום תהליך מקיף של בחינת מגמות ושינויים בסביבה העסקית, בסביבה התחרותית, בסביבה הטכנולוגית והעדפות הלקוחות, ובמטרה לזהות ולאחר אימוץ והזדמנויות. כמו כן, מבוצע תהליך ריענון אסטרטגי שנתי, במסגרתו נבחנות המגמות החיצוניות המרכזיות והשפעותיהן האפשריות על לאומי. הסיכון האסטרטגי מנוהל על ידי דירקטוריון והנהלת הבנק בסיוע חטיבת האסטרטגיה, דיגיטל ודאטה.

סיכון מודל

סיכון מודל הינו החשיפה להפסד או פגיעה במוניטין הבנק עקב קבלת החלטות שגויה, מבוססת מודל, כתוצאה משימוש במודל שגוי, הישענות על נתונים לא משקפים, טעויות ביישום המודל ו/או שימוש שגוי במודל.

מדיניות ניהול סיכונים מודל אושרה על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון מתוך ראייה כי טיב ואיכות המודלים חיוניים לפעילות השוטפת. המדיניות מתייחסת לעקרונות בניהול סיכונים המודל, הגדרת ממשל תאגידי, בעלי תפקידים ומדרגי סמכויות. בהתאם למדיניות עוגנה תכנית עבודה רב שנתית מבוססת סיכון לניהול וצמצום סיכונים מודל, הבנק ממשיך ביישום תכנית העבודה לצמצום הסיכונים.

אסטרטגיית הבנק למעבר לשימוש בכלים דיגיטליים ותהליכים מבוססי מודלים מגבירה הישענות על מודלים בתהליכי העבודה. מגמה זו מגבירה את יעילות, שקיפות ואובייקטיביות התהליכים ועל כן מקטינה סיכונים בנקאות הוגנת (conduct), שירות, חיתום אשראי וכו' אך מגבירה את סיכונים המודלים. תכנית העבודה לניהול וניטור סיכונים מודלים מותאמת לעליית סיכונים אלו.

לאור העלייה בסביבת הריבית והאינפלציה והשינויים המאקרו כלכליים הבנק הידק במהלך השנה את תהליכי ניהול סיכונים מודלים, הוגברו תהליכי הניטור השוטף על ידי בעלי המודלים, המתקפים, בוצעו התאמות שנמצאו כנדרשות ובוצעה הערכת סיכונים מודלים מותאמת עליית הסיכון ברמת הבנק.

בנוסף, לצורך חיזוק ובחינת סביבת הבקרה לניהול סיכונים מודל בבנק בוצעה התקשרות עם יועצים בינלאומיים לאתגור תהליכי העבודה לניהול סיכונים מודלים והערכת סיכונים מודל בראי עדכון הוראות ה-OCC החדשה ופרקטיקה מקובלת.

סיכון הבנקאות הוגנת (Conduct)

סיכון הבנקאות הוגנת הינו הסיכון שהתנהלות הבנק תוביל לתוצאה בלתי רצויה עבור לקוח בשל מתן שירות באופן לא הולם, מתן שירות שאינו מתאים או התנהלות בלתי הוגנת. בסיכון זה נכללת גם התנהלות לא ראויה המשפיעה על מהימנות השוק (MARKET INTEGRITY), אמון הציבור בפעילות המגזר הבנקאי. התממשות הסיכון עלול לגרום לבנק הפסדים הנובעים מתביעות משפטיות (לרבות תביעות ייצוגיות), מהטלת עיצומים או קנסות (בשל הפרת הוראות ציות אשר משיקות לנושאי הקונדקט) ו/או מנזקי מוניטין.

הבנק מקפיד על התנהלות שקופה והוגנת במטרה להעניק ללקוחותיו שירותים ומוצרים בעלי ערך. עיקרון זה מקבל ביטוי בחזון הבנק - להוביל בנקאות יוזמת וחדשנית עבור הלקוחות ולצמוח בצורה מואצת עם הלקוחות שבמיקוד. כמו כן, תהליכי הייזום והמכירה כפופים לנהלים ולבקורות התומכים בהתנהלות ראויה ואשר נבחנים באופן שוטף, במטרה לשדרגם.

נמשכת מגמת הרגולציה הצרכנית בדגש על הוגנות (Conduct). במסגרת זו, הבנק ממשיך להקפיד על יישום עקרונות ההוגנות.

הבנק ממשיך לקדם מתן שירותים פיננסיים באמצעות פלטפורמות דיגיטליות ושימוש במודלים וההערכה היא שמהלך זה, בין יתרונותיו, מפחית את סיכון הבנקאות הוגנת.

סיכון מאקרו כלכלי

סיכון מאקרו כלכלי הינו סיכון להכנסות ולהון הקבוצה הנובע מתנאים מאקרו כלכליים לרבות צמיחה כלכלית, סביבת ריבית נמוכה, יחסי הכח הפוליטיים בעולם והשפעתם על הסחר הבינלאומי.

הסיכונים המאקרו כלכליים העיקריים נוגעים עתה לתהליך הצמצום המוניטרי אשר מתרחש ברוב מדינות העולם, זאת בתגובה להאצת האינפלציה. האצת האינפלציה התרחשה על רקע שיבוש חמור בשרשראות האספקה במהלך החלק הראשון של משבר הקורונה, זאת לצד שינויים בהרכב הביקוש וההיצע המצרפיים. בתגובה, בנקים מרכזיים החלו לנקוט במהלך 2022 בצעדים שונים להשבת ריסון מוניטרי, זאת באמצעות העלאת ריבית, צמצום כמותי וצעדים נוספים. הסיכונים העיקריים נוגעים למידה שבה מהלך הצמצום המוניטרי, שעדיין לא הגיע לשיאו, ימתן את הפעילות הכלכלית. סיכון נוסף נוגע לאפשרות של צורך בהעלאות ריבית נוספות, רבות מאשר הצפויות כיום על ידי השווקים, עקב התמשכות האינפלציה, תוך כדי הכבדה נוספת על הפעילות הכלכלית.

משבר הקורונה עדיין מהווה סיכון מאקרו כלכלי גלובלי, אך במידה פחותה על הפעילות המקומית, ולכן מדובר בגורם בעל השפעה אפשרית על עסקי הבנק. התחדשות ניכרת של התחלואה, אם תתרחש, עלולה להביא לפגיעה בפעילות העסקית של ענפים רגישים כמו תיירות, תעופה, פנאי, בידור, שירותי אוכל ועוד וכן השפעות עקיפות משמעותיות על מכלול רחב של ענפים בתחומי המסחר והשירותים וכן נדל"ן שאיננו למגורים. משבר זה הותיר כלכלות רבות ברחבי העולם עם עלייה ניכרת בחובות הריבויים, התפתחות אשר עלולה להוות סיכון עתידי למידת היציבות בשווקים הפיננסיים. כמו כן, ישנם סיכונים משמעותיים הנובעים משינויי אקלים, וסיכונים גיאופוליטיים שונים, לרבות המשבר האוקראיני-רוסי, המוסיפים לפוטנציאל לתנודתיות של תהליכים כלכליים גלובליים.

לאחר תקופת הדוח, החלו אירועים ציבוריים - חקיקתיים וחברתיים, אשר קיימת אי וודאות רבה לגבי אופן התפתחותם ומידת השפעתם על הכלכלה הישראלית בטווח הבינוני והארוך, וכנגזרת מכך על תוצאות הבנק. לאירועים כאמור עלולה להיות השפעה שלילית על המשק הישראלי וכפועל יוצא מכך על ביצועיו של הבנק. לעת עתה, ניכרים שינויים בשווקים הפיננסיים של ישראל והתמחור של נכסים פיננסיים ישראליים בשוקי העולם, לרבות החלשות שער החליפין של השקל למול סל המטבעות, הדולר והאירו, עלייה במכשירי ה-CDS (Credit default swap) של מדינת ישראל הנסחרים בעולם ותנודתיות רבה במדדים המובילים בבורסה בת"א.

הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות שליליות בסביבה המאקרו כלכלית באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים, ובכלל זה עורך תרחישי קיצון אחידים לבקשת הפיקוח על הבנקים. כמו כן, מתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, לכשיידרש.

למידע נוסף ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדיסקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

חלק 11 - תגמול

גילוי איכותי במסגרת לוח (REMA)

להלן יובא גילוי הבנק בהתאם לדרישות הגילוי לפי נדבך 3 של באזל בגין תגמול, כאמור בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים.

גילוי איכותי

א. מידע המתייחס לגופים המפקחים על התגמול

השם, ההרכב והסמכות של הגוף העיקרי המפקח על נושא התגמול.	ועדת התגמול של הדירקטוריון היא הגוף העיקרי המפקח על נושא התגמול בבנק.
פרטי היועצים החיצוניים שהופנתה אליהם בקשה לקבלת ייעוץ, הגוף ממנו קיבלו את הבקשה לייעוץ, ובאילו תחומים של תהליכי התגמול.	קוגנום ייעוץ כלכלי מלווים את הוועדה בתחום הכלכלי ועו"ד אייל דותן ממשרד מיתר מסייע בנושאים משפטיים.
תיאור התחולה של מדיניות התגמול של הבנק.	מדיניות התגמול של הבנק מורכבת משלושה מסמכי מדיניות: מדיניות תגמול החלה על נושאי המשרה בבנק; מדיניות תגמול החלה על העובדים המרכזיים בבנק (שאינם נושאי משרה); ומדיניות תגמול החלה על יתר עובדי הבנק. מדיניות התגמול הינה מדיניות קבוצתית, הכוללת קווים מנחים ועקרונות מומלצים עבור חברות הבת. מדיניות תגמול מעודכנת לנושאי המשרה בבנק אושרה באסיפה הכללית של הבנק שהתקיימה בחודש אוגוסט 2022, נכנסה לתוקף בשנת 2023 (מלבד סעיף העוסק בתגמול הוני שתחילתו החל ממועד אישור מדיניות התגמול באסיפה הכללית), ותחול גם בשנים 2024 ובשנת 2025.
תיאור של סוגי העובדים שנחשבים כנושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים.	מדיניות תגמול מעודכנת לכלל עובדי הבנק (שאינם עובדים מרכזיים) אושרו בחודש ינואר 2023 על ידי ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק. מדיניות התגמול האמורה לעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה ומדיניות התגמול האמורה לכלל עובדי הבנק תחולנה בשנים 2023, 2024 ו-2025. בשנת הדיווח חלו עדיין מסמכי מדיניות התגמול הקודמים שהיו בתוקף עד סוף שנת 2022.
	קבוצת נושאי המשרה הבכירה בבנק כוללת את יו"ר הדירקטוריון ויתר חברי הדירקטוריון, המנכ"ל, יתר חברי ההנהלה (ובכלל זה המפקח הפנימי הראשי) וכן קצין הציות וכן מזכיר הבנק ככל שהוא אינו היועץ המשפטי. קבוצת העובדים המרכזיים האחרים (שאינם נושאי משרה) נקבעה בהתאם להגדרת מונח זה בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין.

ב. מידע המתייחס לתכנון ולמבנה של תהליכי התגמול

סקירה של המאפיינים העיקריים והיעדים של מדיניות התגמול.

מדיניות התגמול מושתתת, בין היתר, על (i) הוראות חוק החברות לעניין קביעת מדיניות תגמול, (ii) הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי, (iii) חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 ("חוק מגבלת התגמול"), והכל לפי העניין ובשים לב לסוגי המנהלים והעובדים עליהם חל כל אחד ממסמכי מדיניות התגמול של הבנק.

המדיניות כוללת, בין היתר ולפי העניין, הוראות לעניין תגמול קבוע (לרבות שכר ותנאים נלווים), תגמול משתנה והתנאים לקבלתו, תגמול הוני, תנאי סיום כהונה, תנאים שבהתקייםם רשאי הבנק לדרוש השבה חלקית או מלאה של מענקים שניתנו, וכן הוראות שונות שנועדו למניעת נטילת סיכונים שחורגים מתיאבון הסיכון של הבנק, דוגמת הוראות המחייבות במקרים המתאימים דחיה של תשלום חלק מהמענק המשתנה, בהתאם ובכפוף להוראות הפיקוח על הבנקים.

סקירה של שינויים שנעשו בשנת הדיווח במדיניות התגמול של הבנק, הסיבות לשינויים אלה וההשפעה שלהם על התגמול.

ביום 4 באוגוסט 2022 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את מדיניות התגמול המעודכנת לנושאי המשרה בבנק. ככלל, מדיניות התגמול המעודכנת כאמור תחול החל משנת 2023 ואינה חלה בשנת הדיווח (2022). שבה חלה מדיניות התגמול הקודמת לנושאי משרה בבנק. להלן עיקרי השינויים במדיניות התגמול המעודכנת לעומת מדיניות התגמול הקודמת:

1. התווספה אפשרות שלפיה, בכפוף לאישור האורגנים המוסמכים בבנק ובכפוף להוראות כל דין, נושאי משרה בבנק (לרבות דירקטורים) יכול שיהיו זכאים לתגמול הוני, בצורה של אופציות, מניות או מכשירים מבוססי מניות. הוראה זו חלה החל ממועד אישור האסיפה הכללית (4 באוגוסט 2022). לפרטים בדבר הקצאת כתבי אופציה הניתנים למימוש למניות רגילות של הבנק, לנושאי משרה (שאינם דירקטורים ואינם המנכ"ל) ולעובדים אחרים בבנק, בהתאם למדיניות התגמול כאמור, ראו מתאר הצעת כתבי אופציה לא רשומים לנושאי משרה ועובדים שפרסם הבנק במסגרת דיווח מידי מיום 16 באוגוסט 2022 (103780-01-2022).
2. אומץ מנגנון המאפשר להעלות את סך התגמול לו יהיו זכאים יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל הראשי עם עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק כאמור בחוק מגבלת התגמול.
3. המענק השנתי המדיד (שלא יעלה על 5 משכורות חודשיות לכל נושא משרה) יהיה מורכב ממספר משכורות חודשיות שייקבע על ידי ועדת התגמול והדירקטוריון מדי שנה בתחילת כל שנה, עבור עמידה ברשימת יעדים, וביעדים נוספים ככל שוועדת התגמול והדירקטוריון יחליטו לקבוע יעדים נוספים לגבי נושאי משרה שאינם המנכ"ל הראשי (לעומת רשימת יעדים סגורה במדיניות התגמול הקודמת).
4. בתחילת כל שנת מענק יקבעו ועדת התגמול והדירקטוריון טווח ליעדים לאותה שנה עבור כל אחד מהיעדים המרכיבים את המענק השנתי המדיד, ואת מספר המשכורות שכל יעד יכול לזכות את נושאי המשרה הנ"ל (לעומת מדיניות התגמול הקודמת שבה נקבעו מראש למשך כל תקופת המדיניות טווחים קשיחים ליעדים ולמשכורות עבור כל יעד).
5. עודכנה החלטת המסגרת שלפיה הבנק מוסמך לרכוש פוליסת ביטוח בגין אחריות דירקטורים ונושאי משרה אחרים בבנק ובקבוצה מעת לעת מבלי שיידרש לכך אישור נוסף של האסיפה הכללית.
6. תגמול יו"ר הדירקטוריון - בהמשך לעדכון הוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין, עודכנו ההוראות המפורטות במדיניות התגמול בקשר עם תנאי כהונה של יו"ר הדירקטוריון, על מנת להתאימן לעדכון ההוראה כאמור.

שינויים אלו נובעים, בין היתר, מהניסיון שנרכש בבנק בעקבות אימוץ מדיניות התגמול הקודמת ומבחינת היישום בפועל והאפקטיביות של מדיניות התגמול הקודמת, ומהרצון להתאים את מנגנוני התגמול הקבועים במדיניות התגמול לגודלו של הבנק, לאופי עסקיו ולמטרות וליעדים אותם נועדה מדיניות התגמול של הבנק להשיג, תוך הענקת גמישות רבה יותר המאפשרת להתאים את התגמול המשתנה לנושאי המשרה בבנק באופן מדויק יותר בכל שנה, בהתאם לתמורות המתרחשות בשוק באופן תדיר. כך גם, מאפשרת מדיניות התגמול המעודכנת לנושאי המשרה לאפשר לבנק לתגמל את נושאי המשרה גם באמצעות תגמול הוני בדמות כתבי אופציה, באופן הקושר את התגמול למחיר המניה של הבנק ומגדיל בהתאם את הזדהותם של נושאי המשרה עם הבנק ועם יעדיו לטווח הבינוני והארוך.

במהלך שנת 2022 הוסיפו ואישרו ועדת התגמול והדירקטוריון עדכון למדיניות התגמול לעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה, המאפשר להעניק לעובדים מרכזיים תגמול הוני בצורה של אופציות, מניות או מכשירים מבוססי מניות (בדומה לעדכון דומה שנערך במדיניות התגמול לנושאי המשרה).

בחודש ינואר 2023 אישרו ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק מדיניות תגמול מעודכנת לעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה, אשר תחול עד לתום שנת 2025. מהות התיקון להתאים, בשינויים המתחייבים, מדיניות תגמול זו לאותם עקרונות שלפיהם נקבעה בחודש אוגוסט 2022 מדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק.

בחודש ינואר 2023 אישרו ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק עדכון גם למדיניות התגמול החלה ביחס לכלל עובדי הבנק (שאינם עובדים מרכזיים או נושאי משרה), אשר תחול אף היא עד לתום שנת 2025. מדיניות התגמול המעודכנת לכלל עובדי הבנק אינה כוללת שינויים מהותיים בהשוואה למדיניות הקודמת.

מרכיב התגמול השנתי המשתנה במדיניות התגמול לנושאי המשרה ובמדיניות התגמול ליתר העובדים המרכזיים בבנק (להלן ביחד: "מדיניות התגמול"), מבטיח כי עובדים העוסקים בניהול סיכונים ובציות מתוגמלים ללא תלות בעסקים עליהם הם מפקחים. כך, חלק משמעותי מסך התגמול המשתנה השנתי מתבסס על מדידה אישית וקריטריונים איכותיים בהתאם לתחומי אחריותו של העובד המרכזי הרלוונטי, ללא תלות בתוצאות העסקיות של הבנק ו/או של היחידות העסקיות עליהן מפקחים עובדים העוסקים בניהול סיכונים ובציות. בנוסף, לאור חוק מגבלת התגמול, הוגבל המענק השנתי המשתנה המקסימאלי במדיניות התגמול, באופן שאינו מחייב קביעת דיפרנציאציה בין עובדים העוסקים בניהול סיכונים ובציות לבין עובדים אחרים, לעניין היחס שבין התגמול המשתנה לבין התגמול הקבוע.

דיון בדרך שבה הבנק מבטיח כי עובדים העוסקים בסיכונים ובציות מתוגמלים ללא תלות בעסקים עליהם הם מפקחים.

ג. תיאור הדרכים שבהן סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול

סקירה של הסיכונים העיקריים, המדידה שלהם והדרכים בהן מדדים אלה משפיעים על התגמול.

מדיניות התגמול נועדה למנוע נטילת סיכונים קצרי טווח וקובעת מנגנונים המבטיחים כי הסיכונים השונים הקשורים בפעילות הבנק יובאו בחשבון בקביעת גובה התגמול המשתנה של העובדים המרכזיים. כך למשל, מדידת הביצועים בכל הנוגע לרכיבי המענק המשתנה המדיד, המבוססים על התשואה להון של הבנק ועל תשואת המנייה של הבנק, מחושבת על פי התשואה המשוקללת להון על פני שלוש שנים ועל פי הפער המשוקלל של תשואת המנייה על פני שלוש שנים.

בנוסף, על פי מדיניות התגמול, על ועדת התגמול והדירקטוריון להביא בחשבון פרמטרים שונים, בקביעת המענק האישי האיכותי, כגון אי-ציות לדין ולרגולציה, אי-ציות למדיניות ונהלי הבנק, אי-חריגה מהותית ממדיניות שקבע הדירקטוריון, ובכלל זה אי-עמידה במדיניות ניהול הסיכונים ובתיאבון הסיכון של הבנק, דוחות ביקורת שניתנו בקשר עם תחום אחריותו של העובד המרכזי ועוד. בנוסף, לדירקטוריון הסמכות להפחית, במקרים המתאימים, את המענק המשתנה המדיד לנושאי המשרה, כאשר למנכ"ל הסמכות להפחית, במקרים המתאימים, את המענק המשתנה לעובדים המרכזיים שאינם נושאי משרה. מדיניות התגמול קובעת מנגנונים שמטרתם יצירת תמריצים המבטיחים כי היקף התגמול המשתנה יושפע מהתממשות הסיכונים בפועל, כגון: מנגנון המחייב במקרים המתאימים, דחייה של תשלום חלק מהמענק המשתנה על פני שנים; הוראות המאפשרות השבה של חלק או כל המענקים המשתנים בהתקיים תנאים מסוימים; ועוד.

מעבר לאמור לעיל, לאור חוק מגבלת התגמול, היקף המענק המשתנה הינו נמוך מכפי שהיה נהוג בעבר - טרם חוקק חוק מגבלת התגמול. הפחתה זו כשלעצמה, יש בה כדי להפחית את התמריץ לנטילת סיכונים החורגים מתיאבון הסיכון של הבנק.

ד. תיאור הדרכים שבהן הבנק יוצר קשר בין ביצועים במהלך תקופת מדידת הביצועים לבין רמות התגמול

סקירה של מדדי ביצוע עיקריים עבור הבנק, עבור הרמה העליונה של קווי עסקים ומדדי ביצוע אישיים.

מדדי הביצוע העיקריים במדיניות התגמול (משוקללים ומחושבים על פני שלוש שנים) הינם:

- תשואה להון משוקללת של הבנק; הפער המשוקלל שבין התשואה השנתית של מניית הבנק לבין התשואה השנתית של מדד ת"א-בנקים (בנטרול מניית הבנק); ויחס היעילות המשוקלל של הבנק.
- מדידה אישית וקריטריונים איכותיים בהתאם לתחומי אחריותו של העובד המרכזי הרלוונטי, כגון: התרומה לתכנון האסטרטגי של הבנק ויישום ביצוע וקידום תכניות ויעדים אסטרטגיים; התייעלות; ייזום; הובלה וקידום פרויקטים; אי-ציות לדין לרגולציה ולנהלי הבנק; אי-עמידה בהוראות מהותיות של מסמכי מדיניות שקבע הדירקטוריון; אי-עמידה במדיניות ניהול הסיכונים ובתיאבון הסיכון של הבנק; דוחות ביקורת; ועוד.

דיון בדרך שבה סכומים בגין תגמול אישי קשורים לביצועים של הבנק בכללותו ולביצועים אישיים. ראו לעיל.

דיון באמצעים בהם הבנק ישתמש בדרך כלל, כדי להתאים את התגמול במקרה שבו מדדי הביצוע יהיו חלשים, כולל הקריטריונים של הבנק לקביעת מדדי ביצוע חלשים.

בהתאם למדיניות התגמול, זכאותם של כלל העובדים המרכזיים בבנק (לרבות נושאי המשרה בבנק) למענק השנתי המדיד מותנית בעמידה בתנאי סף של עמידת הבנק ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות הפיקוח על הבנקים בשנת המענק. בנוסף, חלק מהמענק השנתי המדיד מותנה בהשגת מינימום של תשואה להון משוקללת בשנת המענק, חלק נוסף מותנה בהשגת פער תשואה מינימלי בין התשואה השנתית המשוקללת של מניית הבנק לתשואה השנתית של מדד ת"א בנקים בנטרול מניית הבנק, וחלק נוסף מותנה בכך שיושג יחס יעילות מינימלי המשוקלל של הבנק, כולם כפי שייקבעו על ידי ועדת התגמול והדירקטוריון בתחילת כל שנה, וכולם מחושבים על פני שלוש שנים כאמור.

על פי מדיניות התגמול והוראות הנב"ת, במקרה שהתגמול המשתנה גבוה מ-40% מהתגמול הקבוע השנתי מופעל מנגנון דחייה אחיד לפיו מחצית (50%) מסכום התגמול המשתנה משולמת במזומן, ומחצית נוספת של התגמול המשתנה משולמת בשלוש מנות שוות: בתום שנה, בתום שנתיים ובתום שלוש שנים. התגמול המשתנה, כולו או חלקו, יכול שיעשה בצורה של מניות ו/או מכשירים מבוססי מניות. מענק שנדחה ישתחרר רק אם במועד השחרור הבנק עומד ביחסי הלימות ההון הנדרשים. במקרה שלא, השחרור יידחה עד לעמידה ביחס כאמור.

בנוסף, לדירקטוריון הבנק שיקול דעת להפחית את סכום המענק השנתי המדיד, כולו או חלקו, לנושאי המשרה בבנק, כולם או חלקם, לאחר קבלת אישור ועדת התגמול. לגבי עובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה - המנכ"ל רשאי להחליט, על פי שיקול דעתו, על הפחתת סכום המענק השנתי המשתנה (כולו או חלקו) לעובדים מרכזיים אלו.

ה. תיאור הדרכים שבהן הבנק מתאים את התגמול כדי להתחשב בביצועים לטווח ארוך יותר

דיון במדיניות הבנק בהתייחס לדחייה והבשלה של תגמול משתנה, ואם החלק מהתגמול המשתנה שנדחה שונה בין עובדים שונים או בין קבוצות שונות של עובדים, תיאור הגורמים שקובעים את החלק האמור והחשיבות היחסית שלהם.

ראו לעיל.

דיון במדיניות ובקריטריונים של הבנק להתאמת תגמול נדחה לפני הבשלה וכן לאחר הבשלה באמצעות הסדר החזר תגמול (clawback)

נוסף על האמור לעיל, על פי מדיניות התגמול, על עובד מרכזי להחזיר לבנק סכומים ששולמו לו בהתאם למדיניות התגמול, אם שולמו לו על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של הבנק (באופן ובדרך שייקבעו על ידי ועדת התגמול והדירקטוריון). כמו כן, עובד מרכזי, יכול שיידרש, במקרים המתאימים, להשיב תגמולים משתנים ששולמו לו. תגמולים משתנים הינם ברי השבה לתקופה של עד 5 שנים ממועד הענקתם (ולגבי נושאי משרה - עד 7 שנים, במקרים מסוימים).

1. תיאור צורות שונות של תגמול משתנה בהן משתמש הבנק והשיקולים לשימוש בצורות שונות כאמור

<p>בהתאם להוראה 301A, התגמול המשתנה בשנה קלנדארית לכל אחד מהעובדים המרכזיים בבנק בנפרד, לא יעלה, בכל מקרה, על 100% מהתגמול הקבוע של אותו עובד מרכזי באותה שנה קלנדארית.</p> <p>בהתאם למדיניות התגמול, המענק השנתי המשתנה לנושאי משרה מוגבל בתקרה של 9 משכורות חודשיות. כמו כן, לפי מדיניות התגמול לעובדים מרכזיים (שאינם נושאי משרה) המענק השנתי המשתנה מוגבל בתקרה של עד 7 משכורות חודשיות לעובדים מרכזיים בתפקידי מטה ועד 9 משכורות לעובדים מרכזיים בתפקידי שדה טהור (P&L), לא כולל מענקים מיוחדים.</p> <p>מדיניות התגמול החלה על כלל עובדי הבנק קובעת כי התגמול המשתנה בשנה קלנדארית לכל אחד מהעובדים, לא יעלה בכל מקרה על 85% מהתגמול הקבוע של אותו עובד באותה שנה.</p>	<p>דיון ביחסים הנחשבים להולמים בין התגמול המשתנה המירבי לבין התגמול הקבוע, שנקבעו על ידי הבנק בהתאם לסעיף 13 להוראה 301A.</p>
<p>כאמור לעיל, התגמול המשתנה המירבי אינו יכול לעלות על שיעור של 100% מהתגמול הקבוע.</p>	<p>במצבים חריגים בהם הבנק קבע שהתגמול המשתנה המירבי יכול להגיע עד ליותר מ-100% מהתגמול הקבוע - פירוט היחסים שנקבעו, הסיבות לקביעת יחסים כאמור, העובדים המושפעים, תפקידם וההשפעה על הבנק.</p>
<p>על פי מדיניות התגמול, תגמול משתנה, לרבות חלק המענק השנתי המשתנה הנדחה, יכול שישולם באמצעות מניות ו/או מכשירים מבוססי מניות (דוגמת אופציות).</p>	<p>סקירת הצורות השונות של התגמול המשתנה (לדוגמא מזומן, מניות, מכשירים מבוססי מניות וצורות אחרות).</p>
<p>ההוראה במדיניות התגמול, לפיה תגמול משתנה, לרבות חלק המענק השנתי המשתנה הנדחה, יכול שישולם באמצעות מניות ו/או מכשירים מבוססי מניות (כגון אופציות) חלה על נושאי משרה ועובדים מרכזיים. הגורמים הקובעים את אופן תשלום התגמול המשתנה, הם ועדת התגמול והדירקטוריון (וכן האסיפה הכללית ככל שיידרש אישורה על פי הוראות כל דין).</p>	<p>דיון על השימוש בצורות שונות של תגמול משתנה, וכן, אם התמהיל של הצורות השונות של תגמול משתנה שונה בין עובדים שונים או בין קבוצות שונות של עובדים, תיאור הגורמים שקובעים את התמהיל והחשיבות היחסית שלהם.</p>

תגמול שהוענק במהלך שנת הדיווח (REM 1)

		א	ב	א	ב		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
		2021		2022			
		נושאי משרה מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה	נושאי משרה מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה		
		במיליוני ש"ח				סכום התגמול	
1	תגמול קבוע	111	22	116	15	מספר העובדים	
2	סך תגמול קבוע	87	32	93	28		
3	מזה: מבוסס מזומן	87	32	93	28		
4	מזה: נדחה	-	-	-	-		
5	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	-	-	-	-		
6	מזה: נדחה	-	-	-	-		
7	מזה: צורות אחרות	-	-	-	-		
8	מזה: נדחה	-	-	-	-		
9	תגמול משתנה	109	17	110	13	מספר העובדים	
10	סך תגמול משתנה	34	12	49	15		
11	מזה: מבוסס מזומן	28	9	27	6		
12	מזה: נדחה	6	3	13	4		
13	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים ^(א)	-	-	9	5		
14	מזה: נדחה	-	-	9	5		
15	מזה: צורות אחרות	-	-	-	-		
16	מזה: נדחה	-	-	-	-		
17	סך תגמול	121	44	142	43		

(א) הגילוי בטבלה לעניין זה משקף הענקה בפועל של מכשירים מבוססי מניות בשנת הדיווח (2022) לנושאי משרה ועובדים מרכזיים אחרים בבנק, ולפיכך איננו משקף את הרישום החשבונאי של מכשירים אלו בדוחותינו הכספיים של הבנק.

תשלומים מיוחדים (REM2)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

תשלומי פיצויים		מענקים בעת החתימה		בנוסים מובטחים	
סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים
-	-	1	1	-	-
1	1	1	6	-	-

נושאי משרה בכירה

עובדים מרכזיים אחרים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

תשלומי פיצויים		מענקים בעת החתימה		בנוסים מובטחים	
סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים
1	1	2	4	-	-
3	2	1	4	-	-

נושאי משרה בכירה

עובדים מרכזיים אחרים

תגמול נדחה (REM3)

ה	א	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022		
הסכום הכולל של התגמול הנדחה ששולם בשנת הדיווח	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה	תגמול נדחה ותגמול מוחזק
במיליוני ש"ח		
		נושא משרה בכירה
-	7	מזמן
	-	מניות
-	-	מכשירים מבוססי מזמן
-	5	אחר ^(ב)
עובדים מרכזיים אחרים		
-	19	מזמן
	-	מניות
-	-	מכשירים מבוססי מזמן
-	9	אחר ^(ב)
-	40	סך הכל

ה	א	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021		
הסכום הכולל של התגמול הנדחה ששולם בשנת הדיווח	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה	תגמול נדחה ותגמול מוחזק
במיליוני ש"ח		
		נושא משרה בכירה
(א)-	3	מזמן
-	-	מניות
-	-	מכשירים מבוססי מזמן
-	-	אחר
עובדים מרכזיים אחרים		
(א)-	6	מזמן
-	-	מניות
-	-	מכשירים מבוססי מזמן
-	-	אחר
(א)-	9	סך הכל

(א) סכום קטן מ-500 אלפי ש"ח.

(ב) אחר - בגין אופציות.

הנתונים שמופיעים בטבלאות מוצגים על בסיס חשבונאי (למעט אופציות).

מידע נוסף על תגמול

למידע נוסף בנוגע למדיניות התגמול ראה ביאור 23 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022. לפירוט התגמולים לנושאי משרה בכירה ראה פרק שכר נושאי משרה בכירה בדוח ממשל תאגידי ליום 31 בדצמבר 2022.

תוספת א' - קשרים בין הדוחות הכספיים ובין חשיפות פיקוחיות

הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (L1)

	א+ב ^(א)	ג	ד	ה	ו	ז
31 בדצמבר 2022						
יתרות מאזניות של פריטים ש:						
יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו	לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון	כפופים למסגרת סיכון שוקי ^(ב)	כפופים למסגרת סיכון אחר	כפופים למסגרת סיכון אחר	כפופים למסגרת סיכון אחר	כפופים למסגרת סיכון אחר
במיליוני ש"ח						
נכסים						
מזומנים ופיקדונות בכנקים	186,569	181,969	4,600	-	-	-
ניירות ערך ^(ג)	82,950	75,012	3,952	3,174	2,260	-
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	3,034	-	3,034	-	-	-
אשראי לציבור	389,768	384,279	5,489	-	-	-
הפרשה להפסדי אשראי	(4,986)	(4,986)	-	-	-	-
אשראי לציבור, נטו	384,782	379,293	5,489	-	-	-
אשראי לממשלה	1,109	1,109	-	-	-	-
השקעות בחברות מוחזקות	4,947	3,742	-	-	-	1,205
בניינים וציוד	2,735	2,735	-	-	-	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים ^(ד)	26,638	-	26,638	-	17,186	-
נכסים אחרים	6,402	6,402	-	-	-	-
נכסים מוחזקים למכירה	-	-	-	-	-	-
סך נכסים	699,166	650,262	43,713	3,174	19,446	1,205
התחייבויות						
פיקדונות הציבור	557,084	-	-	-	-	557,084
פיקדונות מבנקים	22,306	-	-	-	-	22,306
פיקדונות הממשלה	247	-	-	-	-	247
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	3,952	-	-	-	-	3,952
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	27,805	-	-	-	-	27,805
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ^(ד)	23,311	-	23,311	-	23,226	-
התחייבויות אחרות	15,018	-	-	-	-	15,018
התחייבויות מוחזקות למכירה	-	-	-	-	-	-
סך התחייבויות	649,723	-	23,311	-	23,226	626,412

(א) בסיס האיחוד החשבונאי ובסיס האיחוד הפיקוחי של הבנק זהים.
 (ב) הסכומים אינם כוללים יתרות ששימשו בחישוב סיכון מט"ח לרבות פוזיציות מבניות במט"ח, ליתרות אלו ראה ביאור 31 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.
 (ג) ניירות ערך אשר הופקדו כביטחונות בעבור פעילות במכשירים נגזרים בסליקה מרכזית אצל חברי מסלוקה כפופים הן למסגרת סיכון אשראי (בגין סיכון מנפיק נייר הערך) והן למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי (בגין סיכון האשראי של הצד הנגדי בו הופקדו הניירות כביטחון).
 (ד) מכשירים נגזרים בתיק למסחר כפופים הן למסגרת סיכון שוק והן למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי.

א+ב(א)						ג	ד	ה	ו	ז	
31 בדצמבר 2021						יתרות מאזניות של פריטים ש:					
יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו						לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון	כפופים למסגרת סיכון שוק ^(ב)	כפופים למסגרת איגוח	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון אשראי
במיליוני ש"ח											
נכסים											
מזומנים ופיקדונות בבנקים						197,402	196,852	550	-	-	-
ניירות ערך ^(ג)						86,927	80,741	2,282	2,213	3,122	-
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר						2,447	-	2,447	-	-	-
אשראי לציבור						347,391	341,599	5,792	-	-	-
הפרשה להפסדי אשראי						(4,512)	(4,512)	-	-	-	-
אשראי לציבור, נטו						342,879	337,087	5,792	-	-	-
אשראי לממשלה						940	940	-	-	-	-
השקעות בחברות כלולות						1,113	935	-	-	-	178
בניינים וציוד						2,720	2,720	-	-	-	-
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין						14	-	-	-	-	14
נכסים בגין מכשירים נגזרים ^(ד)						14,027	-	14,027	-	9,211	-
נכסים אחרים						7,985	7,985	-	-	-	-
סך נכסים						656,454	627,260	25,098	2,213	12,333	192
התחייבויות											
פיקדונות הציבור						537,269	-	-	-	-	537,269
פיקדונות מבנקים						25,370	-	-	-	-	25,370
פיקדונות הממשלה						300	-	-	-	-	300
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר						2,282	-	-	-	-	2,282
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים						15,428	-	-	-	-	15,428
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ^(ד)						15,551	-	15,551	-	15,289	-
התחייבויות אחרות						18,202	-	-	-	-	18,202
סך התחייבויות						614,402	-	15,551	-	15,289	598,851

- (א) בסיס האיחוד החשבונאי ובסיס האיחוד הפיקוחי של הבנק זהים.
- (ב) הסכומים אינם כוללים יתרות ששימשו בחישוב סיכון מט"ח לרבות פוזיציות מבניות במט"ח, ליתרות אלו ראה ביאור 31 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.
- (ג) ניירות ערך אשר הופקדו כביטחונות בעבור פעילות במכשירים נגזרים בסליקה מרכזית אצל חברי מסלוקה כפופים הן למסגרת סיכון אשראי (בגין סיכון מנפיק נייר הערך) והן למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי (בגין סיכון האשראי של הצד הנגדי בו הופקדו הניירות כביטחון).
- (ד) מכשירים נגזרים בתיק למסחר כפופים הן למסגרת סיכון שוק והן למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי.

הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי (CC2)

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי	31 בדצמבר		
	2021	2022	
		במיליוני ש"ח	
		נכסים	
-	197,402	186,569	מזומנים ופיקדונות בבנקים
-	86,927	82,950	ניירות ערך ¹
14	688	917	¹ מזה: השקעות בהון של תאגידי פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
-	86,239	82,033	¹ מזה: ניירות ערך אחרים
-	347,391	389,768	אשראי לציבור
-	(4,512)	(4,986)	הפרשה להפסדי אשראי ¹
12	(3,995)	(5,167)	¹ מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת כרוכד ²
-	(517)	181	¹ מזה: הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
-	342,879	384,782	אשראי לציבור, נטו
-	940	1,109	אשראי לממשלות
-	1,113	4,947	השקעות בחברות כלולות ¹
15	133	2,499	¹ מזה: השקעות בהון של תאגידי פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
6	164	1,205	¹ מזה: מוניטין
-	2,720	2,735	בניינים וציוד
-	7,985	6,402	נכסים אחרים ¹
-	5,857	5,199	¹ מזה: נכסי מס נדחה ²
8	-	-	² מזה: נכסי מס נדחה למעט אלו המיוחסים להפרשי עיתוי
10	1,686	384	² מזה: מיסים נדחים המיוחסים להפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רוכד 1
16	4,171	4,825	² מזה: מיסים נדחים המיוחסים להפרשי עיתוי, אשר סכומם אינו עולה על 10% מהון עצמי רוכד 1
13	-	(10)	² מזה: נכסי מס נדחה אחרים בהתאם להוראות המעבר, תכנית התייעלות ועקום ממוצע
-	2,128	1,203	¹ מזה: נכסים אחרים נוספים
-	14	-	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין ¹
6	14	-	¹ מזה: מוניטין
-	2,447	3,034	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
-	14,027	26,638	נכסים בגין מכשירים נגזרים
-	656,454	699,166	סך כל הנכסים

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי	31 בדצמבר		במיליוני ש"ח
	2021	2022	
			התחייבויות והון
-	537,269	557,084	פיקדונות הציבור
-	25,370	22,306	פיקדונות מבנקים
-	300	247	פיקדונות מממשלות
-	15,428	27,805	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים ¹
-	9,356	20,258	¹ מזה: כתבי התחייבות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי
-	6,072	7,547	¹ מזה: כתבי התחייבות נדחים המוכרים כהון פיקוחי ²
א11	5,848	7,547	² מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
11	224	-	² מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
-	18,202	15,018	התחייבויות אחרות ¹
12	420	581	¹ מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברובד ²
-	2,282	3,952	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי מכר חוזר
-	15,551	23,311	התחייבות בגין מכשירים נגזרים ¹
9	23	21	¹ מזה: בגין סיכון האשראי העצמי
-	614,402	649,723	סך כל ההתחייבויות
-	442	5	זכויות שאינן מקנות שליטה ¹
4	300	-	¹ מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
5	81	-	¹ מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד ² (ב)
-	41,610	49,438	הון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי ¹
1	7,041	7,132	¹ מזה: הון מניות רגילות
1	184	2,829	¹ מזה: פרמיה על מניות רגילות
2	37,209	42,774	¹ מזה: עודפים
3	880	(1,942)	¹ מזה: רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות של ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
3	(273)	(12)	¹ מזה: הפסדים נטו מהתאמות מתרגום דוחות כספיים
3	43	54	¹ מזה:קרנות אחרות
3	(3,474)	(1,397)	¹ מזה: רווחים (הפסדים) מהתאמות בגין הטבות לעובדים שנכללו בהון הפיקוחי
-	42,052	49,443	סך כל ההון העצמי
-	656,454	699,166	סך כל ההתחייבויות וההון

המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים (LI2)

	א	ב	ג	ד	ה
31 בדצמבר 2022					
פריטים שחלה עליהם:					
	סך הכל	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון שוק
במיליוני ש"ח					
1	697,961	650,262	3,174	43,713	19,446
	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי LI1)				
2	23,311	-	-	23,311	23,226
	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד (על פי מתכונת גילוי LI1)				
3	674,650	650,262	3,174	20,402	(3,780)
	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי				
4	187,736	63,053	-	15,789	-
	סכומים חוץ-מאזניים ^(ד)				
5	1,988	-	-	1,988	-
	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2 ^(א)				
6	5,167	5,167	-	-	-
	הבדלים הנגרמים מהפרשות ^(ב)				
7	(11,989)	436	-	-	(12,425)
	התאמות אחרות ^(ג)				
8	857,552	718,918	3,174	38,179	(16,205)
	סכומי חשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות				

	א	ב	ג	ד	ה
31 בדצמבר 2021					
פריטים שחלה עליהם:					
	סה"כ	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון שוק
במיליוני ש"ח					
1	656,262	627,260	2,213	25,098	12,333
	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי LI1)				
2	15,551	-	-	15,551	15,289
	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד (על פי מתכונת גילוי LI1)				
3	640,711	627,260	2,213	9,547	(2,956)
	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי				
4	165,032	52,789	-	16,204	-
	סכומים חוץ-מאזניים ^(ד)				
5	4,825	-	-	4,825	-
	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2 ^(א)				
6	3,995	3,995	-	-	-
	הבדלים הנגרמים מהפרשות ^(ב)				
7	(13,032)	217	-	-	(13,249)
	התאמות אחרות ^(ג)				
8	801,531	684,261	2,213	30,576	(16,205)
	סכומי חשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות				

הבהרות להבדלים בין סכומי החשיפה החשבונאית לסכומי החשיפה הפיקוחית (LIA):

- (א) למטרות פיקוחיות, הבנק משתמש במערך קיזוז (Netting Set) בעסקאות נגזרים, בהתאם לנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, כאשר קיימים הסכמי התחשבות דו צדדיים תקפים. בהצגת יתרות הנגזרים במאזן לא מבוצע קיזוז.
- (ב) בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, ההפרשה הקבוצתית שנכללה בהון רובד 2 אינה מנוכה מהחשיפות לחישוב סיכון האשראי.
- (ג) קיזוזים בין הפוזיציות בתיק למסחר והחלת מקדמים בהתאם לשיטת המח"מ בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 208, וכן התאמות בגין מיסים נדחים ותכנית התייעלות.
- (ד) הוספת פריטים חוץ מאזניים המהווים סיכון אשראי (קווי עסקים וערבויות), לרבות מרכיבי חשיפה עתידית פוטנציאלית בגין תנודתיות של מכשירים נגזרים.
- (ה) הפער בסכומי חשיפה למטרות פיקוחיות באשראי נובע בעיקר מסכומים המשוקללים ב-250% הנכללים ב-LI2 ואינם נכללים ב-CR4.

תוספת ב' - איגוח

חשיפות איגוח (SECA)

חשיפות האיגוח של הבנק, בהתאם להוראות הלימות ההון, נובעות מהשקעה בתיק הנוסטרן.

לפי שעה, הבנק אינו מעורב בפעילות של איגוח נכסים, כיזם או כמממן ישיר עבור הגופים המאגחים.

ניירות ערך מגובי נכסים מאופיינים בפיזור רחב של לווים. בחלק מהמכשירים אף קיימת חלוקה לשכבות ברמות סיכון שונות המאפשרות לבנק גמישות בהתאמת ההשקעה לתיאבון הסיכון.

מרבית השקעות הבנק במוצרים מאוגחים הינן בערבות מלאה או משתמעת של ממשלת ארה"ב. בשנת 2022 הבנק לא השקיע במוצרים סינתטיים או באיגוח מחדש.

ככלל, בהשקעה במוצרים מאוגחים נשמרת העדפה לניהול בעיקר באמצעות התיק הבנקאי.

ניהול הסיכונים במוצרים המאוגחים מבוצע תוך מעקב שוטף אחר התפתחות מדדי הסיכון ובחינת העמידה במגבלות ובתרחישי קיצון. המעקב מבוצע ביחידות בקרה וניהול סיכונים ייעודיות ועצמאיות מנטלי הסיכון. בנוסף, מתקיימים דיונים תקופתיים ייעודיים המתמקדים בתמונת הסיכונים הכוללת של המוצרים המאוגחים בהשתתפות הגורמים הרלוונטיים הן מקו ההגנה הראשון והן מקו ההגנה השני.

למידע נוסף ראה ביאור 12 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

תיאור חשיפות האיגוח

חשיפות איגוח בתיק הבנקאי^(א) (SEC 1)

	א	ב	ג	ה	ו	ז	ט	י	יא
31 בדצמבר 2022									
	התאגיד הבנקאי פועל כ"זם			התאגיד הבנקאי פועל כמממן			התאגיד הבנקאי פועל כמשקיע		
	מסורתי	סינתטי	סיכום ביניים	מסורתי	סינתטי	סיכום ביניים	מסורתי	סינתטי	סיכום ביניים
במיליוני ש"ח									
1	-	-	-	-	-	-	7,335	-	7,335
2	-	-	-	-	-	-	7,098	-	7,098
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-	237	-	237
6	-	-	-	-	-	-	3,632	-	3,632
7	-	-	-	-	-	-	3,632	-	3,632
8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	-	-	-	-	-	-	-	-	-

	א	ב	ג	ה	ו	ז	ט	י	יא
31 בדצמבר 2021									
	התאגיד הבנקאי פועל כ"זם			התאגיד הבנקאי פועל כמממן			התאגיד הבנקאי פועל כמשקיע		
	מסורתי	סינתטי	סיכום ביניים	מסורתי	סינתטי	סיכום ביניים	מסורתי	סינתטי	סיכום ביניים
במיליוני ש"ח									
1	-	-	-	-	-	-	7,082	-	7,082
2	-	-	-	-	-	-	6,980	-	6,980
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-	102	-	102
6	-	-	-	-	-	-	2,408	-	2,408
7	-	-	-	-	-	-	1,999	-	1,999
8	-	-	-	-	-	-	409	-	409
11	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(א) היתרות בגילוי משקפות את חשיפת האשראי (EAD) לאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני ולפני השפעת מפחיתי סיכון אשראי.

חשיפות איגוח בתיק למסחר (SEC2)

א	ב	ג	ה	ו	ז	ט	י	יא
31 בדצמבר 2022								
התאגיד הבנקאי פועל כ"זם			התאגיד הבנקאי פועל כמממן			התאגיד הבנקאי פועל כמשקיע		
מסורתי			מסורתי			מסורתי		
סינתטי			סינתטי			סינתטי		
סיכום ביניים			סיכום ביניים			סיכום ביניים		
במיליוני ש"ח								
1	קמעונאי (סך הכל), מזה:	-	-	-	-	-	-	33
2	משכנתא לדיור	-	-	-	-	-	-	25
3	כרטיסי אשראי	-	-	-	-	-	-	-
4	חשיפות קמעונאיות אחרות	-	-	-	-	-	-	8
6	סיטונאי (סך הכל), מזה:	-	-	-	-	-	-	-
7	הלוואות לתאגידים	-	-	-	-	-	-	-

א	ב	ג	ה	ו	ז	ט	י	יא
31 בדצמבר 2021								
התאגיד הבנקאי פועל כ"זם			התאגיד הבנקאי פועל כמממן			התאגיד הבנקאי פועל כמשקיע		
מסורתי			מסורתי			מסורתי		
סינתטי			סינתטי			סינתטי		
סיכום ביניים			סיכום ביניים			סיכום ביניים		
במיליוני ש"ח								
1	קמעונאי (סך הכל), מזה:	-	-	-	-	-	-	42
2	משכנתא לדיור	-	-	-	-	-	-	26
3	כרטיסי אשראי	-	-	-	-	-	-	-
4	חשיפות קמעונאיות אחרות	-	-	-	-	-	-	16
6	סיטונאי (סך הכל), מזה:	-	-	-	-	-	-	-
7	הלוואות לתאגידים	-	-	-	-	-	-	-

חישוב דרישות ההון

חשיפות איגוח בתיק הבנקאי ודרישות ההון הקשורות אליהן - תאגיד בנקאי הפועל כיזם או כמממן (SEC3)

נכון ליום 31 בדצמבר 2022 וליום 31 בדצמבר 2021, הבנק לא מעורב בפעילות של איגוח נכסים, הן כיזם והן כמממן עבור גופים אחרים.

חשיפות איגוח בתיק הבנקאי ודרישות ההון שקשורות אליהן - תאגיד בנקאי הפועל כמשקיע^(א) (SEC4)

	א	ב	ג	ד	ה	ח	ט	יב	יג	טז	יז
2022 בדצמבר											
	ערכי חשיפה לפי שיעור RWA ^(א)										
	עד 20%			50-100%		100-1250%		RWA לפי גישת הפיקוח		הקצאת הון אחרי יישום התקרה	
	20%			50%		1250%		SA/SSF A		1250% SA/SSF A	
במיליוני ש"ח											
1	2,892	218	64	-	-	3,174	-	751	-	94	-
2	2,892	218	64	-	-	3,174	-	751	-	94	-
3	2,892	218	64	-	-	3,174	-	751	-	94	-
4	394	85	15	-	-	494	-	136	-	17	-
5	2,498	133	49	-	-	2,680	-	615	-	77	-
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2021 בדצמבר											
	ערכי חשיפה לפי שיעור RWA ^(א)										
	עד 20%			50-100%		100-1250%		RWA לפי גישת הפיקוח		הקצאת הון אחרי יישום התקרה	
	20%			50%		1250%		SA/SSF A		1250% SA/SSF A	
במיליוני ש"ח											
1	2,024	178	11	-	-	2,213	-	505	-	63	-
2	2,024	178	11	-	-	2,213	-	505	-	63	-
3	2,024	178	11	-	-	2,213	-	505	-	63	-
4	343	49	11	-	-	403	-	104	-	13	-
5	1,681	129	-	-	-	1,810	-	401	-	50	-
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(א) היתרות בגילוי משקפות את חשיפת האשראי (EAD) לאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני ולפני השפעת מפחיתי סיכון אשראי לרבות ערבויות.

KM	Key Metrics
OV	Overview
CC	Capital Composition
LR	Leverage Ratio
CR	Credit Risk
CCR	Counterparty Credit Risk
MR	Market Risk
LIQ	Liquidity
REM	Remuneration
LI	Linkages
SEC	Securitization